

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE’NİN SAHRA GÜNEYİ AFRIKA DIŞ POLİTİKASI:
KONSTRÜKTİVİST BAKIŞ AÇISINDAN SİVİL TOPLUM
KURULUŞLARININ ROLÜ

Dilek CANYURT

Bolu, 2012

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’NİN SAHRA GÜNEYİ AFRİKA DIŞ POLİTİKASI:
KONSTRÜKTİVİST BAKIŞ AÇISINDAN SİVİL TOPLUM
KURULUŞLARININ ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Dilek CANYURT

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Mehmet DALAR

Bolu, 2012

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Dilek Canyurt'a ait Türkiye'nin Sahra Güneyi Afrika Dış Politikası: Konstrüktivist Bakış Açısından Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü adlı çalışma, jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.(25.09.2012)

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Dr. Mehmet DALAR	İmza
Üye	: Doç. Dr. Ali YAMAN	İmza
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Fatih KONUR	İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsünün Onayı

Prof. Dr. Yahya Mustafa KESKİN
Enstitü Müdürü

ABSTRACT

In 1998, Turkey's decision which was named "Africa Expansion Plan" results to Turkey give attention to this region, again about a hundred years, recalled a forgotten continent. In fact, thanks to continent that have a common historical past, hasn't been too difficult to improve relations. Ottoman dominated nearly 400 years in this region in mind, that this effect is an unavoidable reality show itself. Nevertheless, in first years the process was plod. When we come to 2000s especially in Sub Saharan Africa, a new opening the door for Turkey has been a multifaceted foreign policy. In this framework, on behalf of the continent to increase relations and increasing high level mutual visits opening new embassies. In addition providing a state scholarship opportunity to the students. The political consequences of events such as for temporary membership of Turkey to the UN General Assembly vote as a block in Sub-Saharan countries were taking very soon. The economic consequences of these events, trade volume increased 12-fold was result.

Developing relations with Turkey and Turkish civil society organizations in Sub-Saharan Africa is how effective the active region, the analysis of the activities of several non-governmental organizations towards the region has been measured. As a result of the significant contributions of civil society organizations as well as Turkey is a country that trusted, the growing influence of non-governmental organizations were founded by businessmen in trade volume. In this framework, constructivist perspective, examined the activities of civil society organizations in the region, the environment of mutual trust and 'we' were prepared the way for the formation of sense. In addition, the public diplomacy activities of civil society organizations have an important contribution in terms of potentials has been concluded.

Key Words: Constructivism, foreign policy, sub-Saharan Africa, non-governmental organizations, public diplomacy.

ÖZET

1998 yılında Türkiye'nin aldığı 'Afrika'ya açılım planı' kararıyla Türkiye'nin dikkati bu bölgeye çekilmiş, yaklaşık yüz yıl unutilan bir kıta tekrar hatırlanmıştır. Aslında kıtaya ortak bir tarihi geçmişe sahip olduğundan dolayı, ilişkileri ilerletmek pek de zor olmamıştır. Bu bölgede Osmanlının yaklaşık 400 yıl Osmanlının hâkim güç olduğu düşünülürse bu etkinin ilişkilerde kendisini göstereceği kaçınılmaz bir gerçektir. Yine de ilk yıllarda ağır ilerleyen süreç 2000'li yıllara gelindiğinde Afrika, özde Sahra güneyi Afrika Türkiye için çok yönlü dış politikasının yeni bir açılım kapısı olmuştur. Bu çerçeveden kıtaya ilişkileri artırma adına karşılıklı üst düzey ziyaretlerin artması ve yeni büyükelçiliklerin devreye girmesi dışında bu bölge ülkelerinden öğrencilere devlet bursu sağlama gibi imkânlar seferber edilmiştir. Bu gibi etkinliklerin siyasi neticeleri de Türkiye'nin Birleşmiş Milletler (BM) genel kurulu geçici üyeliği için Sahra güneyi ülkelerinden blok halinde lehte oy alınmasıyla çok geçmeden görülmüştür. Bu etkinliklerin ekonomik sonuçları da, 12 kat artan ticaret hacmiyle kendini belli etmiştir.

Gelişen Türkiye-Sahra Güneyi Afrika ilişkilerinde Türk sivil toplum kuruluşları (STK)'nın ne derece etkin olduğu ise, bölgede etkin birkaç sivil toplum kuruluşunun bölgeye yönelik faaliyetlerinin analizleriyle ölçülmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak ise sivil toplum kuruluşlarının Türkiye'nin güvenilen bir ülke olmasına önemli katkıları olduğu gibi, gelişen ticaret hacminde işadamlarının kurduğu sivil toplum kuruluşlarının etkisi tespit edilmiştir. Bu çerçeveden sivil toplum kuruluşlarının bölgeye yönelik etkinlikleri konstrüktivist perspektifle incelendiğinde ise, karşılıklı güven ortamına ve 'biz' duygusunun oluşmasına zemin hazırladığı tespit edilmiştir. Ayrıca kamu diplomasisi potansiyelleri açısından sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerinin önemli katkılar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konstrüktivizm, dış politika, Sahra güneyi Afrika, sivil toplum kuruluşları (STK), kamu diplomasisi.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFB	: Afrika Birliği
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
ECOSOC	: Economic and Social Council (Ekonomik ve Sosyal Konseyi)
MSF	: Médecins Sans Frontières (Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü)
OCHA	: Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi)
SAGA	: Sahra Güneyi Afrika
STK	: Sivil toplum kuruluşları
TDP	: Türk dış politikası
THY	: Türk Hava Yolları
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TUSKON	: Türkiye İş Adamları ve Sanayiciler Konfederasyonu
UİD	: Uluslararası ilişkiler disiplini
UNDAC	: United Nations Disaster Assessment and Coordination (Afet Yönetim ve Koordinasyon Ofisleri)
USS	: Uluslararası siyasal sistem
KD	: Kamu diplomasisi
KT	: Konstrüktivist teori

TEŞEKKÜR

Danışmanım Doç. Dr. Mehmet DALAR’a tez boyunca benden esirgemediği maddi ve manevi her türlü katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Tez çalışmamda benimle değerli görüşlerini paylaşarak sorularıma cevap veren Zuhale Mansfield hanımefendiye, Ünal Öztürk, Muhammed Başar, Yasin Hüseyin ve Fatih Şen beyefendilere çok teşekkür ederim. Ayrıca gerçekleştirdiğim röportajların ses dosyalarının yazılı hale getirilmesinde yardımlarından ötürü öğrencilerim Leyla Gözüm’e ve Gülpembe Handemir’e teşekkür ederim.

Tez için gerçekleştirdiğim röportajlarda Fransızca çevirisi ile yardımcı olan Muhammed Saleh Sherif’e teşekkür ederim. Tez yazım süresinde bana sabreden aileme özellikle sevgili eşime çok teşekkür ederim.

ETİK SÖZLEŞME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, **“Türkiye’nin Sahra Güneyi Afrika Dış Politikası: Konstrüktivist Bakış Açısından Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü”** başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının veya bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

25.9.2012

Dilek CANYURT

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	iv
KISALTMALAR.....	v
TEŞEKKÜR	vi
ETİK SÖZLEŞME	vii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	viii
TABLOLAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

KONSTRÜKTİVİZM, KAMU DİPLOMASİSİ, SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KURAMSAL ÇERÇEVESİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE AFRİKA İLİŞKİLERİ	5
1. Dış Politikanın Sosyal İnşası: Konstrüktivizm	6
1.1. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Teorilerin Gelişimi	6
1.2. Konstrüktivizm Teorisi	8
2. Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi	11
2.1. Türk Dış Politikasının Genel Özellikleri ve Son Dönem Türk Dış Politikası	11
2.2. Kamu Diplomasisi	15
3. Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları Özellikleri ve Fonksiyonları	18
3.1. Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları Kavramı	18
3.1.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının Ortak Özellikleri Ve Rollerini	20
3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Dünyada ve Türkiye’de Gelişim Süreci	23
3.2.1. Sivil toplum kuruluşlarının karar alıcıları etkileme ve baskı grubu olma özellikleri	26

BÖLÜM II

TÜRKİYE-SAGA İLİŞKİLERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ VE TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA ARTAN YERİ VE ÖNEMİ	28
1. Bölgeye Genel Bir Bakış	28
2.Türkiye-SAGA İlişkilerinin Tarihsel Süreci	29
2.1. Türkiye-SAGA İlişkilerinde Cumhuriyet Öncesi Dönem	29
2.2. Cumhuriyetin Kuruluşundan Yakın Geçmişe Türkiye-SAGA İlişkileri	31
3.Türkiye-SAGA İlişkilerinin Bu Günü Ve Önemi	33
3.1. SAGA'nın Türkiye İçin Önemi	33
3.2. Artan İvmeyle Gelişen Türkiye-SAGA İlişkileri	37

BÖLÜM III

ÖRNEK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARIYLA KONSTRÜKTİVİST PERSPEKTİFTEN TÜRKİYE-SAGA İLİŞKİLERİ VE KAMU DİPLOMASİSİ	41
1. SAGA Üzerine Yoğunluklu Çalışmaları Olan Örnek STK'lar	42
1.1. İşadamlarının Kurduğu STK'lara Örnek	42
1.1.2.TUSKON.....	42
1.2. Kalkınma Yardımları Yapan STK'lar	47
1.2.1. Kalkınma yardımları ve Türkiye	47
1.2.2.Kimse Yok Mu Derneği	49
1.2.3.İnsan hak ve hürriyetleri insani yardım vakfı (İHH)	51
1.2.4.Yeryüzü Doktorları Derneği	53
2.Konstrüktivist Perspektiften STK Faaliyetleri	55
3. Örnek STK'lar ve Kamu diplomasisi	60
4. Türkiye-SAGA İlişkilerini Geliştirme Adına Yapılabilecekler	67
SONUÇ	71
KAYNAKLAR	75
EKLER	86

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1-1- Sivil Toplumun Gelişmesi İçin Gerekli Olan Şartlar	23
Tablo 2-1- Kalkınma Yardımları	48

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1-1-Türkiye’de Faal Dernek Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	25
Şekil 1-2-Türkiye’de Faal Derneklerin Konu Olarak Sınıflandırılması	26

GİRİŞ

Gelişen teknolojik imkânlarla birlikte artan iletişim imkânları klasik devletlerarası ilişkilere de yeni boyutlar kazandırmıştır. Bu gün belki de tarihte hiç görülmediği oranda uluslararası siyasal sistemde devlet dışı aktörlerin ülkeler arası ilişkilere etki ettiği görülebilmektedir. Artık küreselleşen dünyada hiçbir ülke kendi dış politikasını tamamen kendi inisiyatifiyle belirleyecek yetkinlik ve güçte değildir. Ülkelerin politikalarını etkileyen unsurlar içersine uluslararası örgütler, uluslararası şirketler, medya, sivil toplum kuruluşları gibi pek çok farklı etken girmektedir. Bu nedenle günümüzde karar vericiler dış politika kararlarını alırken bu unsurları göz önünde bulundurmak zorundadırlar. Bu çerçeveden devletlerin hedefledikleri politikaları tek başlarına gerçekleştirmeleri neredeyse imkânsızdır. Mutlaka diğer unsurlardan da destek almak zorundadırlar. Artık klasik diplomasi teknikleri uluslararası siyasal sistemde başarıya ulaşmak için yeterli görünmemektedir.

Devletlerin hedeflerini gerçekleştirmeleri ve uluslararası siyasal sistemde sözü geçen bir aktör haline gelebilmeleri aşamasında bir unsur dikkatleri çekmektedir. Bu unsur ise sivil toplum kuruluşlarıdır ve en genel anlamıyla “devletten bağımsız olarak kurulmuş ve gönüllülük esasıyla çalışan bir sosyal yapı” olarak ifade edilebilirler. Bu kuruluşlar gönüllük esasına dayalı olarak çalıştıkları ve direk politik bir gaye gütmedikleri halde sonuçları itibariyle; toplumsal ve siyasal yaşamın etkin bir aktörü konumuna gelmişlerdir. Sivil toplum kuruluşları ulus-ötesi etkinlikleriyle, devletlerin ulaşamadıkları alanlara ulaşmayı başaran özellikleriyle, halklar arasında yakınlaşmayı sağlaması ve bunun gibi pek çok alandaki faaliyetleriyle çağımızda siyasal, toplumsal ve ekonomik bir aktör olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bu çerçeveden sosyal bilimlerin pek çok alanında araştırmaların öznesini oluşturdukları gibi Uluslararası İlişkiler Disiplininde de sivil toplum kuruluşları ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Dünyada sivil toplum kuruluşları, 1980’lerden itibaren ülkelerin ekonomik, sosyal ve siyasal

alanlarında gördükleri işlevleriyle önemli birer aktör haline gelmişlerdir. Türkiye’de ise 1990’lar sonrasında örgütlenme özgürlüğünün önündeki hukuki engelleri kaldıran düzenlemelerin yapılmasıyla, sivil toplum kuruluşları çok hızlı şekilde yaygınlaşmıştır.

Sahra Güneyi Afrika bölgesi; çok değerli yeraltı ve yer üstü kaynaklarıyla ve yaklaşık yüzde üçlük hızlı nüfus artışıyla ekonomik olarak, 47 bağımsız ülkesiyle siyasi olarak son derece önemli ve uluslararası siyasal sistemde güçlü bir aktör olmayı hedefleyen ülkelerin dikkatlerinin yoğunlaştığı bir bölgedir. Bütün bu nedenlerden dolayı da Türkiye için de önemli bir bölgedir. Bu önemin kazandırdığı ivmeyle Türkiye 1998 yılında ‘Afrika’ya Açılım Planı’ kararı almış ve bu plan çerçevesinde bölgeyle ikili ilişkileri artırma adına çeşitli çalışmalar başlatmıştır. Bu çerçevede ise bölgeye üst düzey ziyaretler düzenlenmiş, büyükelçilik sayısı artırılmış, karşılıklı ticari antlaşmalar yapılmış ve bölgeye yönelik olarak bu bölge öğrencilerine devlet bursları tahsis edilmesi gibi etkinlikler yapılmıştır. Türkiye’nin Sahra Güneyi Afrika’ya ilgisi devlet bazında kalmamış, sivil toplum kuruluşlarının da bu bölgeye yönelik yoğunluklu çalışmaları olmuştur. Bundan dolayıdır ki bu çalışmada, Türk sivil toplum kuruluşlarının ulus-ötesi etkinliklerinin, Türkiye’nin diğer ülkelerle ilişkilerine ne tür etkiler yaptığını ölçebilmek için ise; alan olarak Türkiye ile Sahra Güneyi Afrika ilişkileri tercih edilmiştir. Bu bölgede Türk sivil toplum kuruluşlarının aktif olarak çalıştığı düşünülürse Sahra Güneyi Afrika’nın bu çalışma için uygun bir analiz zemini olduğu düşünülmüştür.

Bu incelemeler yapılırken de ülkelerin kimliklerinin ve çıkarlarının karşılıklı iyi ilişkiler sonucu belirlendiğini iddia eden ve ülkelerin kimlikleri ve kültürlerinin onların davranışlarını birebir etkilediğini ve ilişkilerin sürekli bir inşa sürecinde olduğunu iddia eden konstrüktivist teori perspektifi dikkate alınarak analiz edilmiştir. Bu çerçeveden de çalışmanın amaçlarından biri; Türkiye-Sahra Güneyi Afrika ilişkilerinde sivil toplum kuruluşlarının etkisini konstrüktivist perspektif dikkate alınarak araştırmaktır.

Yumuşak güç, ülkelerin dış politikalarında kullandıkları kamu diplomasisinin temel dinamiklerinden biridir. Kamu diplomasisi ise ülkelerin diğer ülke halklarının

düşüncelerini etkilemeleri ve sevgilerini kazanmaları şeklinde çok kısa bir şekilde özetlenebilecek bir kavramken, yumuşak güç kavramı ise ülkelerin askeri güçleri dışında kalan ülkeleri çekici hale getiren değerlerin tümünü ifade etmektedir. Sivil toplum kuruluşları (STK) ise yumuşak güç anlamında ülkelerin en değerli varlıkları olarak düşünülebilir. Bu çalışmadaki diğer bir amaç ise yukarıda açıklanan araştırmaların ışığında Türkiye'nin Sahra Güneyi Afrika'da (SAGA) kamu diplomasisi potansiyellerini STK'lar üzerinden ortaya koymaktır.

Çalışmanın amacı bu şekilde belirlendikten sonra Türkiye'de ulus ötesi faaliyet gösteren tüm sivil toplum kuruluşlarını incelemeye almanın imkânsızlığından dolayı 'örnek olay (durum çalışması)' yöntemi seçilerek özellikle SAGA'da etkin, örnek birtakım sivil toplum kuruluşları belirlenmiş, bu kuruluşların etkinlikleri araştırılarak bu STK'lar üzerinden çalışmanın varsayımı ispatlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca konuyla ilgili kitaplar, makaleler ve bildirilerin yanı sıra Türk basını ve Sahra Güneyi Afrika bölgesinde bulunan ülkelere ait internet basını da incelemeye alınmıştır. Bunlara ek olarak örnek sivil toplum kuruluşlarının ve konuyla ilgili olabilecek devlet kuruluşlarının internet siteleri de incelenmiştir. Ayrıca Sahra Güneyi Afrika hakkında fikir sahibi olan kişilerle röportajlar yapılmıştır. Bu röportajların dökümü ekler bölümünde verilmektedir. Bu çalışma Türkiye-Sahra Güneyi Afrika ilişkilerinde gözlemlenen ilerlemenin etkenlerinden birinin Türk sivil toplum kuruluşları olduğunu varsaymaktadır. Türkiye'de SAGA bölgesine yönelik çalışmaların azlığı dikkate alındığında ve bu bölgeyi tanıyan kişilerle yüz yüze görüşmelerden elde edilen verilerin kullanıldığı da düşünüldüğünde önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Bütün bu amaçları gerçekleştirmek için öncelikle çalışmanın içersinde geçen kavramlar ikinci bölümde kuramsal olarak açıklanmıştır. Kuramsal çerçevede ise çalışmanın teorik perspektifini oluşturan konstrüktivist teorinin anlamı ve uluslararası ilişkiler disiplinindeki yeri irdelenmiştir. Daha sonra ise, Türk dış politikasındaki değişen profilinin anlaşılabilmesi için Türk dış politikasının genel özellikleri ve Türk dış politikasının yeni araçlarından olduğu düşünülen kamu diplomasisi kavramı açıklanmıştır. En son olarak da çalışmanın ana öznelerinden olan sivil toplum kuruluşlarının ne anlama geldiği, nasıl tarihsel bir süreçte geliştiği ve fonksiyonlarının

ne olduğu gibi sorulara cevap verilerek kuramsal çerçeve bitirilmiştir.

İkinci bölümde ise Türkiye-Sahra Güneyi Afrika (SAGA) ilişkilerinin tarihsel süreci cumhuriyet öncesi dönem, yakın geçmiş ve bu gün şeklinde üç bölüme ayrılarak açıklanmıştır. Cumhuriyet öncesi döneme özellikle yer verilmiştir. Çünkü bu bölgede çok sayıda Osmanlı ardılı ülke bulunmaktadır. Dahası SAGA bölgesinde o dönemlerde pek çok ülke itibarıyla Osmanlının siyasi hâkimiyeti mevcuttur. Daha sonra ise ilişkilerde geline nokta 1998 yılında alınan ‘Afrika’ya Açılım Planı’ kararı çerçevesinde işleyip işlemediği, ne gibi süreçlerden geçerek bu günkü haline geldiği açıklanmıştır. İlişkilerin durumunu somut bir şekilde anlama açısından SAGA ülkeleriyle ilgili olarak ihracat ve ithalat verilerine yer verilmiş ve 1998 yılından günümüze geline durum karşılaştırılmıştır. Daha sonra ise bölgenin Türkiye için neden önemli olduğu sorusuna da cevap aranmıştır.

Üçüncü bölüme gelindiğinde ise Türkiye-SAGA ilişkilerini örnek STK’lar üzerinden konstrüktivist perspektiften incelemek için öncelikle örnek STK’lar tanınmaya çalışılmış, bunu yaparken de kendilerini tanıttıkları hedefleri ve SAGA’ya yönelik yaptıkları etkinliklerden kesitler alınmıştır. Daha sonra ise STK’ların etkinlikleri konstrüktivist perspektiften yorumlanmıştır. Devamında ise bu etkinliklerin kamu diplomasisi adına ne anlam ifade ettiği açıklanmaya çalışılmış en son olarak da Türkiye-SAGA ilişkilerini ilerletme adına SAGA’ya yönelik olarak yapılabilecekler daha çok röportaj yapılan kişilerin bölge hakkındaki tespitlerinden yola çıkılarak irdelenmiştir.

BÖLÜM I

KONSTRÜKTİVİZM, KAMU DİPLOMASİSİ, SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ KURAMSAL ÇERÇEVESİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE AFRİKA İLİŞKİLERİ

Sivil toplum kuruluşları, artan önemiyle birlikte son yıllarda sosyal bilimlerle uğraşan bütün bilim adamlarının çalışmalarında sık sık yer almakta ve sosyal bilimlerin her alanında dikkate değer çalışmalara konu olmaktadır. Özellikle son dönemlerde, devletlerin etkinlik alanlarının dışında kalan uluslararası alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sayısı oldukça artmıştır. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının bir baskı grubu şeklinde hareket ettikleri gerçeği de göz önüne alındığında, gerek kendi ülkelerinin dış politikalarında, gerekse faaliyet gösterdikleri ülkelerin dış politikalarında etkin olma hedeflerinin bulunması, Uluslararası İlişkiler Disiplininde (UİD) yapılan çalışmalarda da sivil toplum kuruluşlarına olan ilgiyi artırmıştır. Bu nedenlerden dolayı bu çalışmada; Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra yükselen bir ivmeyle artış gösteren ulusal ve ulus-ötesi alanlarda etkinliklerini artıran, uluslararası arenada adeta devletler gibi bir aktör konumuna yükselen sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri mercek altına alınmıştır. Bu yapılırken de sivil toplum kuruluşlarının Sahra Güneyi Afrika’ya (SAGA) yönelik faaliyetlerinin Türkiye’nin SAGA ile olan ilişkilerini nasıl etkilediği incelenmiştir. Bu etkiler incelenirken, ülkelerin uluslararası arenadaki görünülürüklerini ve etkinliklerini arttırma adına kullandıkları ve son yıllarda gündemde olan kamu diplomasisi çerçevesinde yapılmıştır. Kamu diplomasisinin en önemli aracı olan yumuşak gücün Türkiye-SAGA ilişkilerinde STK özelinde dış politika aracı olarak önemi ve SAGA’daki potansiyeli de araştırılmıştır.

Türkiye’deki STK’ların faaliyetlerinin dış politika üzerinde etkilerinin analizi

konstrüktivist teori (KT) perspektifinden yapılırken, kuramsal açıklamaların gerekliliği bir gerçektir. Bu nedenle başta STK'ların dış politikaya olan etkilerini en iyi açıkladığını düşündüğümüz uluslararası ilişkiler teorilerinden KT tartışılmış, UID'nin teorik alt yapısına kısaca değinilerek, KT'nin UID'deki yeri, gelişimi, ontolojik ve epistemolojik olarak anlamı incelenmiştir. Daha sonra ise, Türk dış politikasının (TDP) yapısı, eğilimleri ve son dönemde ki dış politik eğilimler ve kamu diplomasisi kavramı kısaca açıklanmıştır. En son olarak da, sivil toplum, STK kavramı ve Türkiye'deki STK'ların gelişimi, ayrıca hangi yollarla dış politikaya etki ettikleri tartışılmıştır.

Çalışmanın teorik bir zemine oturması, yapılan analizleri daha açıklayıcı ve bilimsel kılacağından dolayı, öncelikle teorik perspektif irdelenmiştir. Sivil toplum kuruluşları, ülkelerin kültürlerinin ve kimliklerinin taşıyıcısı konumunda olduklarından dolayı, ülkelerin kimliklerinin ve kültürlerinin, onların davranışlarını etkilediğini, ülkeler arası yeni ilişkilerin inşasını sağlamada önemli rol oynadığını kabul eden konstrüktivist teori perspektifinin kullanılması uygun görülmüştür.

1. Dış Politikanın Sosyal İnşası: Konstrüktivizm

Bu başlık altında, tezimizin teorik perspektifi olan KT'nin UID'deki yeri ve hangi düşünceleri savunduğu incelenmiştir.

1.1. Uluslararası İlişkiler Disiplininde Teorilerin Gelişimi

UID'nin temellerini 19 yy. ortalarına kadar götürmek mümkün olmakla birlikte, UID'nin bir disiplin olarak ilk ortaya çıkması; I. Dünya Savaşı'nın dehşetli günlerinde, akademisyenlerin barışı kurma çabalarının bir sonucu olarak görülebilir. II. Dünya savaşına yaklaşan 1930'lu yıllardaki silahlanma çabalarına bir çözüm arayışı da disiplinin gelişmesine ivme kazandırmıştır (Little, 1999: 292). Her ne kadar disiplinin gelişimi ivme kazanmış olsa ve pek çok bilim adamı güvenlik, savaş ve silahsızlanma

sorunları, emperyalizm, diplomasi müzakere, güç dengesi gibi konularda uzmanlaşmış olsalar bile, UİD’de teori geliştirmek oldukça güç olmuştur. Diğer sosyal teorilerdeki metod tartışmalarının aksine UİD 1970’lere kadar bu tartışmaların dışında kalmıştır. Epistemolojik olarak yaklaşık elli yıl süren bu kurak dönem 1970’lerde ortaya çıkan paradigmatik çatışmalarla nihayet bulmuştur. Bir anlamda da bilim olma olgunluğuna ulaşmaya başlamıştır (Bostanoğlu ve Okur, 2009: 15). Teori geliştirmede ki zorluğun pek çok nedeni olmakla birlikte iki temel zorluktan bahsedilebilir; uluslararası ilişkiler çalışmalarının, tarih ve hukuktan bağımsız bir alan haline gelişinin çok geç gerçekleşmesi, bir diğer zorluğun ise deneye dayalı teorilerin II. Dünya Savaşı’nda ortaya çıkan ideolojilere karşı geliştirilmiş olmasıdır (Arı, 2010: 17). Başlangıç yıllarından 1970’lere kadar alternatif teorilere rastlanmayışının temel sebeplerinden biri sosyal, politik ve akademik ortamda kuramlar arası rekabete gerek duyulmaması olarak da ifade edilebilir (Bostanoğlu ve Okur, 2009: 16). Bu duruma rağmen, çok genç bir disiplin olan UİD’de günümüze kadar pek çok teori üretilmiş ve bu teoriler arasında da pek çok tartışmalar olmuştur. Spegele, (1982)’ye göre ise, bu tartışmalar oldukça fakir olmuş ve keskin tartışmalar disipline zarar vermiştir (Spegele, 1982: 294). Zira bu tartışmalar uluslararası ilişkilerin bir disiplin olarak kabul görmesini geciktirdiği düşünülmektedir (Aydın, 1996: 73). Aslında bu kadar çok teorinin olması UİD’nin doğasından ve sosyal bilimlerin özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Uluslararası siyasal sistemin girift ve anlaşılması güç yapısı, her olayı açıklayacak tek bir teorinin imkânsızlığını da beraberinde getirmiştir (Kaya, 2008: 84).

Bu kadar çok teori ortaya çıkması nedeniyle pek çok bilim adamı bu teorileri tasnif ve sınıflandırma gereği duymuştur. Teorilerin çokluğu sınıflandırmaların da çok olmasını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle konuya özet bir şekilde yaklaşmak gerekecektir. Aydın (1996)’a göre bu tartışmalar şöyle sıralanmıştır: 1930’larda realistler ve idealistler, uluslararası politikanın doğası ve barışçı değişim olasılığı üzerinde tartışırken, 1960’lara gelindiğinde ise disiplindeki tartışmaların odak noktasını uluslararası ilişkiler çalışmalarında takip edilmesi gereken uygun metodoloji konusuna oluşturdu. 1970’lerde Marksizm’den ve tarihsel sosyolojik teoriden hareket eden diyalektik yaklaşımlar tartışılırken, 1980’lere gelindiğinde ise, eleştirel teori perspektifinin ortaya atılmasıyla birlikte, tartışma UİD’deki çalışmaların büyük bir

kısının temelini oluşturan epistemolojik/ontolojik varsayımlar üzerinden yapılmaya başlanmıştır (Aydın, 1996: 75). Eleştirel teoriler bir anlamda uluslararası ilişkiler çalışmalarının UID'nin süregelen pozitivist yanının sorgulanması demektir. Bu nedenle son yıllarda ortaya atılan konstrüktivizm, eleştirel teori, reflektivizm gibi terimler, bir anlamda pozitivist anlayışın kırılması için kullanılan terimlerdir.

1990'larda Soğuk Savaşın bitmesi ve iki kutuplu dünya sisteminin çökmesiyle birlikte uluslararası sistemdeki belirsizlikler yeni kavramların ve arayışların hızlanmasını da beraberinde getirmiştir (McSweeney, 1999: 81-114). 1990'lar sonrasında dünyanın görünümündeki değişiklikler bilim adamlarının da söylemlerinin değişmesine sebep olmuş ve özellikle bu dönemden sonra bilim adamlarınca konstrüktivizm kavramının kullanılmasında gözle görülür bir şekilde artış olmuştur. (Onuf, 2002). Bu çerçeveden UID'nin tarihi başka türlü bir tasnife tabi tutulacak olursa, 1980'li yıllar için "Paradigmalar-arası Tartışma" dönemi, 1990'lı yılları uluslararası ilişkiler kuramında "Eleştirel Dönem" olarak adlandırmak doğru olacaktır (Keyman, 2000: 228). İçerik olarak çok eskilere dayansa bile KT bu yıllardaki arayışların bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve günümüzde de bilim adamlarınca çok fazla ilgi gören eleştirel bir yaklaşım olmuştur.

1.2. Konstrüktivizm Teorisi

KT 1980'li ve 1990'lı yıllarda özellikle realizme karşı alternatif olarak ortaya atılan bir teori olarak bilinse bile (Bozdağlıoğlu, 2007), Alexander Wendt'e göre konstrüktivist yaklaşımın temellerini klasik uluslararası ilişkiler teorilerinin içersinde Kant, Hegel ve Grotius'a kadar götürmek mümkündür. KT ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemlere gelindiğinde Karl Deutsch, Ernst Haas ve Hedly Bull tarafından geliştirilmiştir (Wendt, 1999: 3). Yukarıda kısaca değinildiği gibi UID'nin gelişimine bakıldığında pek çok tartışmanın olduğu görülmektedir. Katzenstein, Keohane ve Krasner gibi yazarların iddiasına göre en son tartışma rasyonalizm ve reflektivizm arasında gerçekleşmektedir. Oysaki reflektivist yaklaşımların içersinde değerlendirilen KT'yi rasyonalizme karşı düşünmek oldukça zordur ve epistemolojik olarak

rasyonalizme dâhil edilebilecek bir görünüm arz etmektedir. Fakat konstrüktivizm ontolojik olarak farklılık göstermektedir. Bu farklılığa rağmen önemli pek çok konstrüktivist çalışma, metodolojik ve epistemolojik olarak rasyonalizme yakındır.

KT reflektivist yaklaşımlardan farklı olarak çalışma alanını devletler olarak belirlemiştir (Smith, 2000: 389). Bununla birlikte, KT'ye göre devletler dışındaki aktörler de dikkate alınmakta olup, sadece devletler ana aktörler konumundadır (Karacasulu, 2012: 124). Konstrüktivizmin epistemolojik açıdan pozitivizmi ontolojik açıdan da post-pozitivizmi benimsemiş olduğundan iki akım arasında üçüncü bir yol niteliği taşıdığını söyleyebiliriz (Friedrichs, 2004). İşte bu üçüncü yol olarak adlandırılan Konstrüktivizm aslında tek bir yol olmayıp içerisinde farklı yaklaşımları barındıran ve rasyonalist yaklaşımları tamamlama eğiliminde olan bir özelliğe sahiptir (Karacasulu, 2012: 111).

(Küçük, 2009)'e göre KT sosyal dünyanın oluşmasında ve ortaya çıkmasında esas kurucu unsur olarak düşünsel unsurları görür ve bunu yaparken de materyal unsurların önemini yadsımaz. Özellikle toplumsal bir kimlik kazanmış olan düşüncelerin dünya politikasındaki rolünü dikkate değer bulur. Uluslararası arenadaki kimlik ve çıkar gibi ilişkileri veri kabul etmez, sadece araştırır, bu anlamda uluslararası yapılar, kimlik ve çıkar gibi konular en önemli çalışma alanlarını oluşturur. Başkaca kuramlarda da düşünsel unsurlara önem atfedildiği görülmekle birlikte KT'nin en önemli özelliği bu unsurların birincil, özerk ve kurucu gücünü vurgulamasıdır (Küçük, 2009). KT'ye göre uluslararası siyasal sistem (USS) güneş sistemi gibi bir sistem değildir ve materyallerden ve fiziksel nesnelerden oluşmaz. USS'yi oluşturan şeyler düşünceler ve kimliklerdir. Uluslararası sistemde güvenlik ve savunma konuları açısından; silah, nüfus yoğunluğu gibi fiziksel öğeler de önemlidir fakat ikincil derecede öneme haizdir (Jackson ve Sørensen, 1999) ve bu maddi öğelerin ne olduğundan çok nasıl anlamlandırıldığı daha önemlidir (Karacasulu, 2012: 120).

KT'ye göre devletlerin davranışlarını etkileyen faktörler anarşi ve güçten ibaret değildir. Bu yaklaşıma göre yapı ve aktörler birbirlerini karşılıklı olarak inşa ederler ve devletlerin kimlik ve çıkarlarını belirleyen sosyal yapılar vardır

(Bozdağlıoğlu, 2007: 149-154). Konstrüktivist teoriye göre ülkelerin dış politikalarını oluşturmada kamuoyunun beklentileri ve toplumsal normlar da etkilidir. (Boekle, Rittberger ve Wagner, 1999, <http://tobias-lib.uni-tuebingen.de>, 28 Temmuz 2012’de erişildi).

KT’ye göre ülkelerin çıkarları çevre ve çevre ile ilişkiler neticesi belirlenir. İnsanlar eylemleri ile dünyayı inşa ederler. Bunu gerçekleştirirken de tek başlarına hareket etmezler, sosyal birliktelik içersinde gerçekleştirirler. Bu çerçeveden ise sosyal kimlik ve çıkarlar karşılıklı inşa sürecinde değişebilen bir özelliğe sahiptir (Karacasulu, 2012: 118-121). Wendt’e göre, ülkeler farklı aktörlere bağlı olarak farklı sosyal davranışlar sergileyebilirler ve bu davranışların temelinde ülkelerin kimlikleri yatmaktadır. Bu kimliklerin oluşumunda ise farklı etkenler bulunur (Wendt, 1994: 385). Konstrüktivistlere göre devletlerin kimlik ve çıkarlarını USS belirlemez, kimlikler diğer ülkelerle etkileşim sonucu belirlenir ve yeni kimlikle birlikte çıkarların ne olduğu da ortaya çıkar (Bozdağlıoğlu, 2007: 149-154). USS devletlerin kimliklerini oluşturmalarında doğrudan bir etkiye sahip değildir. Ülkelerin kolektif sosyal kimlik oluşturmalarında ise bölgesel ve küresel sistemler dolaylı bir etkiye sahiptir (Wendt, 1994: 389). Kolektif sosyal kimliğin oluşmasında ise direk etkiye sahip olan faktörleri ise devletlerin farklı nedenlerle birbirlerine bağımlılıklarının artması ve ortak değerlere sahip olmak şeklinde sıralayabiliriz (Wendt, 1994: 390). Kolektif sosyal kimliklerin belirlenmesi devletlerin kendilerini kimlerle ‘biz’ şeklinde tarif etmesi açısından önemlidir, zira bu bir kez tanımlandığında kendilerinin ait olduğu grup üyelerine ve diğerlerine karşı davranış kalıpları geliştirilir (Jepperson, Wendt, Katzenstein, 1996, aktaran: Bozdağlıoğlu, 2007: 154). Ülkeler arasındaki dost ve düşman imajı maddi değil sosyal ilişkiler sonucu oluşmaktadır. Ülkeler arası ilişkiler olumlu bir şekilde devam ediyorsa, kolektif kimlik oluşacak ve kolektif güvenlik sistemleri ortaya çıkacaktır. Sonuç olarak KT’ye göre, ülkelerin birbirleri hakkında imajlarının oluşmasındaki temel faktör birbirleriyle etkileşime geçmeleridir ve bu etkileşimin doğasına bağlı olarak imajlar değişik şekilde gerçekleşecektir (Bozdağlıoğlu, 2012).

Buna göre KT’de devletlerin kimlik ve çıkarları ve buna bağlı politikaların belirlenmesinde tarihsel, kültürel ve ekonomik bağlar kadar, bunların işlevsel hale

getirilmesinde STK'ların etkinliğinin önemli olduğu gözlemlenmektedir. Bu çerçeveden de STK'ların Türkiye-SAGA ilişkilerine olan etkisini ve bu etkinin yepyeni bir dış politika inşasındaki rolü sonraki bölümlerde konstrüktivist perspektiften irdelenmiştir.

2. Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi

Bu başlık altında Türk dış politikasının genel özellikleri, geçirdiği değişimi ve bu gün gelinen nokta incelenmiştir. Ayrıca son yıllarda dış politika aracı olarak önemi vurgulanan kamu diplomasisi kavramı dış politikaya etkisi incelenmiştir.

2.1. Türk Dış Politikasının Genel Özellikleri ve Son Dönem Türk Dış Politikası

Türkiye'nin SAGA ile olan son dönemdeki ilişkilerindeki değişimlerin ve gelişimlerin anlaşılabilmesi ve bu farklılaşma içerisinde STK unsurunun etkisinin daha iyi bir şekilde ayırt edilebilmesi için; TDP'nin nasıl bir yapıya sahip olduğunun, bu yapının hangi dinamiklerin etkisiyle oluştuğunun, nasıl bir süreçten geçerek bugünkü farklılaşmayı yakaladığının irdelenmesi gerekmektedir. Bu incelemeler yapılırken de belli kırılmalar göz önüne alındığından ötürü TDP zaman parametrelerine ayrılarak kısaca incelenmiştir.

Öncelikli olarak; 1923 yılından 1990'lara kadar Türk dış politikasını tanımlayan temel dinamiklere kısaca bir bakmakta fayda vardır. Zaman zaman kırılmalar arz etse bile genel karakteristik özellikleri olması ve bunların dış politikaya yansımalarının da benzer özellikler göstermesinden dolayı 1923-1990 yılları arası bir dönem olarak kabul edilmiştir. TDP ancak 1990'lar da tüm dünyayı etkileyen sistem değişikliğinin de etkisiyle farklı arayışlara girmiş 2000'li yıllardan sonra ise değişik bir perspektif sergilemeye başlamıştır. Bu noktadan da TDP'deki değişikliklerin SAGA'ya yansımaları tezin önemli parçasını oluşturmaktadır.

Türk dış politikasının temellerinin anlaşılması için bazı yapısal ve davranışsal etkenleri göz önünde bulundurmak doğru olacaktır. Yapısal öğeler olarak coğrafya ve tarihi unsurlar. Bu altyapı üzerinden gidilecek olursa Lozan bağlamında mevcut durumu koruma, batıcılık, Sovyetler Birliği (Rusya) endişesi ve dönemsel olarak dünyada meydana gelen olaylar şeklinde özetlenebilir (Sönmezoğlu, 2006: 2). Bu çerçeveden Osmanlı tarihi mirası TDP’de etkili olduğu gibi, coğrafi olarak Avrupa-Asya arasındaki ve Ortadoğu-Rusya arasındaki kilit konumu da etkilidir (Bal, 2009, <http://www.tbdd.org>, 09 Şubat 2012’de erişildi). TDP yi yönlendiren davranışsal etkenleri ise pek çok dış politika uzmanının ortak olarak kabul ettikleri statükoculuk ve batıcılık oluşturur. Oran (1996) TDP’nin temel ilkelerinden olan batıcılık ilkesini, bir anlamda Türkiye’nin kapitalist, laik ve demokrat yapısının sembolü olarak nitelendirir. Bu yapının köklerinde ise Türkiye’nin geçirmiş olduğu tarihsel süreç, ekonomik boyut ve Türkiye’nin aydınlarının dünya görüşü olduğunu, bunlara ek olarak Türkiye’nin yönünün batıya dönük olmasında; İran, Sovyetler Birliği (Rusya) gibi dış dinamiklerin yanı sıra, çeşitli iç dinamiklerin de mevcut olduğunu belirtmektedir (Oran, 1996: 353-354).

Ülkelerin dış politikaları süreklilik arz ettiği gibi zaman zaman bu politik çizgilerde kırılmalar olabilmektedir (Sönmezoğlu, 2006: 2). Osmanlı zamanında II. Dünya Savaşı sonlarına kadar güç dengesi politikası ile çıkarlarına uygun bulduğu devletler ile birlikte hareket eden Türkiye, II. Dünya Savaşı ile yeniden şekillenen USS’ de yerini Amerika Birleşik Devletlerinin (ABD) yanında belirlemiştir (Sönmezoğlu, 2006: 17). Osmanlının son dönemlerinden başlayarak TDP’nin davranışları teorik bir perspektiften analiz edilecek olursa, Gözen (2006)’e göre; TDP dayandığı temel felsefe akademik deyimıyla ‘Realizm’ olarak adlandırılabilir. Bu felsefeye göre ise devletlerin en önemli dış politika hedefi güvenlidir. Ekonomik, toplumsal, insani ve diğer amaçlar tali meselelerdir (Gözen, 2006: 2). Fakat bu felsefe değişen dünya ve Türkiye şartlarının etkisiyle bazı değişimlere uğramıştır (Gözen, 2009: 118). İşte bu noktadan hareket ederek realizm zemininden uzaklaşıp ‘Konstrüktivist’ yaklaşımlarla ifade edilebilecek bir zemine yaklaşan TDP’nin son dönem kırılmalarını SAGA üzerinden incelenecektir.

1990’lar sonrası Türk dış politikasında farklı arayışların aktif hale gelmesinde

diğer faktörlerin yanında Türkiye'nin uluslararası arenada yalnızlığı, bilhassa terör ve Kıbrıs konusunda destek görmemesi, Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) sürecinde sürekli sorunlarla karşılaşması, Rusya'nın hala güçlü konumuyla Türkiye'nin karşısında durması gibi etmenler itici rol oynamıştır. (Bal, 2009, <http://www.tbdd.org>, 09 Şubat 2012'de erişildi). Aslında arayış içerisinde olmasına rağmen, ilk başlarda bu zorlu dünya siyasal sisteminde TDP daha da realist bir durum sergilemiş ama sonuçları itibariyle bu yaklaşım Türkiye'nin zararına olmuştur (Gözen, 2009: 118). TDP'de arayış halinde olunmasına rağmen ilk etapta daha da realistleşmesini anlamak için başka faktörlere de bakmak gerekmektedir. Dış faktörlerin olumsuzluğu kadar yeni dış politika anlayışının gelişmesini önleyen iç siyasal faktörleri göz ardı etmemek gerekir. Örneğin: 1990'larda Türkiye'nin koalisyon hükümetlerince yönetilmesi, bu hükümetlerin uyumlu çalışmaması, Özal'ın 1993 de şüpheli vefatı, 1997'deki muhtıranın demokratik rejimi sekteye uğratması, Soğuk Savaş sonrasındaki oluşan fırsatların değerlendirilmesini engellemiş ve TDP'de yeni açılımları zayıf bırakmıştır (Bal, 2009, <http://www.tbdd.org>, 09 Şubat 2012'de erişildi).

1990'lı yıllarda ortaya çıkan TDP'deki zihniyet değişikliğinin fiili olarak yansımaları ancak 2002 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AKP) iktidara gelmesiyle görülebilmektedir. Aslında bu değişimin mimarlarının sadece AKP olduğunu söylemek son derece yanlıştır, zira bu değişimi bekleyen resmi ve gayri resmi aktörlerin yanı sıra AB ve ABD'nin yönlendirmelerinin de hatırı sayılır etkileri vardır (Gözen, 2009:119). Böylece 1990'larda TDP'de başlayan değişim arayışı, artık arayış olmaktan çıkmış, kurumsallaşmış ve yeni bir Türk dış politikası bakış açısı uygulamaya koyulmuştur (Bal, 2009, <http://www.tbdd.org>, 09 Şubat 2012'de erişildi).

Kalın (2010)'a göre bölgede ve küresel sistemde meydana gelen büyük kırılmaların etkisiyle Türkiye'nin dış politikasında ve toplumun kendisinde bir değişim yaşanmaktadır. Küresel sistemin önemli aktörlerinden biri olma konumuna yükselen Türkiye, bu değişimi kendine özgün şartlarında yaşamaktadır. Türkiye'nin iç dinamiklerinden kaynaklanan bu değişim, geleneksel TDP'ye de yeni boyutlar katmaktadır (<http://kdk.gov.tr>, 28 Mayıs 2012'de erişildi). Davudoğlu (2004)'na göre önümüzdeki yüzyılda ülkelerin karşılıklı bağımlılıklarının artacağı öngörüsünden

hareketle; artık ülkelerin güçleri küresel etkinlik alanlarının genişliği ile ölçülecektir. Dolayısıyla bir ülkenin sadece kendi yakın çevresindeki fiili etkinliği değil, değişik havzalardaki ekonomik, kültürel ve diplomatik etkinliği bir değer ifade edecektir. Türkiye dünya çapında bir ülke olmayı hedefliyorsa uzak havzalarda da etkinliğini arttırmalıdır (Davudoğlu, 2004: 208). Günümüz TDP anlayışın nasıl olduğu hakkında bir fikir sahibi olmak istediğimizde ise Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri bakanlığının resmi internet sitesinde ‘Genel Görünüm’ başlıklı yazıda şu şekilde özetlenmektedir:

“Türkiye, büyük önem atfettiği Transatlantik ilişkiler çerçevesinde hem ABD hem de Avrupa ülkeleriyle ilişkilerini kuvvetlendirmekte; her biriyle yakın ilişkileri, ayrıca tarihi ve kültürel bağlarının bulunduğu Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika, Güney Kafkasya, Güney Asya ve Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerini daha da geliştirmektedir. Keza küreselleşmenin etkisiyle mesafelerin artık giderek önemsizleştiği dünyamızda Sahra Altı Afrika, Latin Amerika ve Asya-Pasifik bölgelerine yönelik açılımlarını derinleştirmekte ve birçok yükselen güce ev sahipliği yapan bu bölge ülkeleriyle somut işbirliğine dayalı yakın ilişkiler geliştirmektedir. Ülkemizin dış politikası, bir yandan ikili ve bölgesel ilişkilerin geliştirirken, diğer yandan geliştirilen bu ilişkilerin yaratacağı sinerji ile küresel barış, istikrar ve güvenliği sağlamayı da hedeflemektedir” (<http://www.mfa.gov.tr>, 31 Mayıs 2012’de erişildi).

Sadece 1970 yılı ile 2002 yılı arasında 25 adet Dışışleri Bakanı değişikliği olmuştur (<http://tr.wikipedia.org>, 02 Haziran 2012’de erişildi). Bu durum ise Türkiye’nin yeni ve etkin dış politik bakış açıları geliştirmesine engel olan nedenlerden biri olarak görünmektedir. Oysaki Türkiye coğrafi konumu itibariyle önemli bir konumda, tarihi tecrübeleri olan, dünya ana kıtasının merkezinde ve çok kültürlü yapıya sahip bir ülkedir. Bu özellikleriyle iç sıkıntıları ile boğuşarak içe kapanması yerine dışa açılarak kendi problemlerini güç unsuru haline getirebilecek bir potansiyele sahiptir (Davudoğlu, 2004). Bu durumun farkına varan Türkiye 2002 yılından itibaren iç istikrara kavuşmasının da etkisiyle artık, kendi iç siyasal problemleriyle ile enerjisini harcayan Türkiye’den, USS’de söz sahibi olmayı planlayan, bu bağlamda politikalar üretebilen bir hale gelmiştir. Bu anlamda da modern bir dış politika anlayışı

geliştirilmiştir.

İletişim araçlarının bu denli geliştiği, dünyanın adeta bir köy haline geldiği günümüzde dış politika yapımını sadece devlet inisiyatifinde düşünmek oldukça basit bir anlayış olacağından, STK'ların tabi oldukları ülkelerin tanıtımında olsun, ilişkide oldukları toplumların duyarlılıklarının analizinde olsun dış politikayı yönlendirmede önemli bir etkiye sahip oldukları kabul edilen bir gerçektir (Akçadağ, 2011, <http://politikadergisi.com>, 05 Nisan 2012'de erişildi). Türkiye açısından konu ele alındığında değişen dış politika anlayışında Türkiye'nin değişen toplumsal yapısının etkisinin de olduğu göz önüne alındığında STK'ların değişen TDP'nin SAGA üzerindeki yansımalarında ne kadar etkili olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

2.2. Kamu Diplomasisi

Türk dış politikasının son dönemde SAGA ülkeleri ile olan ilişkilerinin gelişimi incelenirken kamu diplomasi kavramı da kullanılacaktır. SAGA-Türkiye ilişkilerinin hızlanmasında Türk sivil toplum kuruluşlarının etkinlikleri önem arz etmektedir. Çünkü sivil toplum kuruluşları kamu diplomasisinin halktan halka olan kısmını gerçekleştirmekte çok başarılıdır. Güncel diplomaside ülkelerin kamu diplomasisi yöntemlerini çok fazla kullandığı düşünüldüğünde konunun bu açıdan ele alınmasının önemi ortaya çıkacaktır.

Kamu diplomasisi (KD) kavramı ilk olarak ABD'li eski diplomat Edmund Gullion tarafından uluslararası hükümet faaliyetlerini farklılaştırmak amacıyla 1960'larda geliştirilmiştir (<http://uscpublicdiplomacy.org>, 07 Haziran 2012'de erişildi). Kamu diplomasisinin ne olduğuna gelince, Tuch (1990)'a göre ise kamu diplomasisi; hükümetlerin kendi kültürlerinin, kurumlarının, ulusal hedeflerinin, güncel politikalarının, kendi düşünce ve ideallerinin doğru anlaşılması için yabancı ülke halklarıyla iletişim kurmalarıdır ve KD direkt olarak diğer ülke insanlarıyla iletişim kurmayı hedefler (Tuch, 1990: 3). Kamu diplomasisinin ne olduğu açık bir şekilde T.C. Başbakanlığına bağlı olarak kurulmuş olan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün

resmi internet sitesinde özetle şu şekilde ifade edilmiştir:

“Kamu diplomasisi, “kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi” faaliyetlerini içeren stratejik bir iletişim aracıdır. Kamu diplomasisi faaliyetleri, “devletten-halka” ve “halktan-halka” iletişim olmak üzere iki ana çerçevede yapılmaktadır. Devlet-halk eksenindeki faaliyetler, devletin kendisini resmi araçları ve kanalları kullanarak uluslararası kamuoyuna anlatmasıdır. Halktan halka doğrudan iletişim faaliyetlerinde ise STK, araştırma merkezleri, kamuoyu araştırma şirketleri, basın, kanaat önderleri, gibi devlet dışı sivil araçların kullanılması esastır. Kamu diplomasisi, dinamik ve çok boyutlu bir iletişim süreci olduğundan, anlatmak kadar anlamak, iletmek kadar iletişime açık olmak önemlidir” (<http://kdk.gov.tr>, 06 Haziran 2012’de erişildi).

Türkçeye çevrilirken kimi yazarlarca ‘ince güç’, kimi yazarlarca da ‘yumuşak güç’ olarak çevrilen, İngilizce de ki kullanımıyla ‘soft power’ kavramı ilk olarak Amerikalı araştırmacı Joseph Nye tarafından geliştirilmiştir. Araştırmaları neticesinde farklı güç unsurlarının ülkeler üzerindeki etkilerini fark eden ve ABD’nin geleneksel ekonomik ve askeri güç anlayışının çökmeye başladığını gören Joseph Nye, ‘yumuşak güç’ kavramını 1989 yılında geliştirmeye başlamıştır (Nye, 2008). Yumuşak güç kavramı konsept olarak çok yeni görünse de aslında geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir (Nye, 2008), tarihte ülkelerin çeşitli nedenlerden ötürü başka ülkelerin insanların kalplerini kazanmak için para harcadığına oldukça sık rastlanmaktadır (Tiedaman, 2004). Nye (2004)’a göre istediğiniz bir şeyi elde etmenin üç yolu vardır: Karşınızdakini kaba kuvvetle tehdit etmek, icap ederse savaşmak; muhatabınızı çeşitli yollarla ‘satın almak’; ve ‘ince güç’ kullanarak ikna etmek. Yumuşak güç, “istediğiniz bir şeyi, kaba güç kullanarak değil, başkalarının sizin hedeflerinizi kabul etmesini sağlayarak elde etmenizdir” (Nye, 2004, aktaran: Kalın, 2010, <http://kdk.gov.tr>, 28 Mayıs 2012’de erişildi). Sadece ülkelerin askeri güce sahip olmakla güçlü olduğuna dair inanışın yanlışlığını vurgulayan Nye, 21. yy. da ülkeleri güçlü kılan üç temel unsurdan bahseder; askeri, ekonomik ve yumuşak güç (Nye, 2002). Dünyada çözüm bekleyen bir sürü problem varken (finansal durgunluk, terörizm, çeşitli doğal afetler gibi) değişen dünya politik sisteminde ülkelerin kalıcı güç olabilmelerini sağlamaları yalnızca askeri

güce sahip olmakla mümkün değildir (Nye, 2006: 35).

Nye (2006)'ye göre yumuşak güç zor kullanmaya karşı ülkenin çekiciliğini kullanmak demektir. Aynı zamanda yumuşak gücün dayandığı nokta etkinliğinizi arttırmak istediğiniz diğer ülke insanların ne istediğini dikkate almanızdır (Nye, 2009). Aslına bakılırsa çekicilik her zaman zorlamadan daha etkilidir. Bu gün yumuşak güç potansiyeli ülkelerin çekiciliğine bağlıdır. Ülkeler arasında paylaşılan değerler ve yapılan politikaların haklılığı diğer ülke insanların ortak değerlerine katkı yapmayı bir görev addetmesi yumuşak güç potansiyelini arttıran unsurlardır. İnsan hakları, bireysel fırsatlar, demokratik değerler son derece çekicidir. Kültürleri, ürettikleri politikaları, politik idealleri çekici olan ülkeler yumuşak güç potansiyelleri olarak çok güçlüdür. Yine Nye (2008)'e göre ülkelerin yumuşak güçleri öncelikle üç kaynağa dayanır: Birincisi, kültür; diğer insanlara çekici gelen yönleri. İkincisi, politik değerleri. Üçüncüsü ise, dış politika; hukuki ve ahlaki olan davranışları (Nye, 2008). Ülkelerin ürettikleri politikaların doğruluğu ve etkinliği kadar, sahip olduğu yumuşak güç potansiyeli de kamu diplomasisinin başarısını belirleyen unsurlardandır. Özetle yumuşak güç, bir ülkenin başkaları tarafından ne kadar cazip ve örnek alınmaya değer görüldüğünü ifade eder (Kalin, 2010).

Yumuşak güç unsurlarının değişen şartlara göre değişkenlik gösterme özellikleri vardır. Bu nedenle ülkelerin bu değişimi takip etmeleri ve buna göre davranış belirlemeleri gerekir. Nye, yumuşak güç potansiyelini oluşturan unsurların dün başka olduğunu gelecekte ise daha başka olacağını ve bunun gözden kaçmaması gerektiğini ifade etmektedir (Nye, 2006).

Günümüzde iletişim ve bilgi devrimleri ile aktörlerin kamuoyları ve gündemi etkileme becerisinin önem kazanmasıyla (Akçadağ, 2012, <http://www.bilgesam.org/tr>, 05 Haziran 2012'de erişildi), alışla gelen diplomasi yöntemleriyle devletlerin uluslararası ölçekte söz sahibi olmasının mümkün olamadığı artık açıkça görülmüştür. Kamu diplomasisi ve dolayısıyla yumuşak güç devletlerin etkinliğini artıran bir model olarak (Salha, 2012, <http://www.kamudiplomasisi.org>, 26 Haziran 2012'de erişildi) dış politikanın vazgeçilmez unsurlarından biri olmuştur. Çünkü bir ülkenin askeri ve

ekonomik gücü zayıflayabilir ama bir ülkeye yumuşak güç ile girildiyse o ülkenin etkisi nesiller boyu devam edecektir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012).

3. Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Özellikleri ve Fonksiyonları

Bu bölümde ‘sivil toplum kuruluşları’ kavramının nereden geldiği, anlamının ne olduğu ve fonksiyonlarının nasıl olduğu incelenecek, daha sonra da Türkiye’de STK’ların gelişim süreci ve bugünkü durumlarına özet olarak değinilecektir.

3.1. Sivil Toplum ve Sivil Toplum Kuruluşları Kavramı

Dünyada sivil toplum kavramının köklerinin eski Yunan’a kadar dayandığını iddia edenler olduğu gibi (Gökulu ve Sarı, 2008: 115) Türkiye’de de ‘sivil toplum’ kavramını işlevselliği noktasında, Selçuklular döneminde devlete ait bazı sosyal hizmetleri yüklenen vakıf müesseslerine kadar götürenler vardır (Güleryüz, 2007: 28). Ancak günümüzdeki anlamıyla modern sivil toplum kavramının ortaya çıkışı demokrasi ve ulus devletlerin kurulması sürecinde gerçekleşmiştir (Gökulu ve Sarı, 2008: 115). Sivil topluma atfedilen önemin giderek artmasının altında yatan nedenler dünyada gelişen politik pratikler dikkate alınarak anlaşılabilir. Özellikle Doğu ve Orta Avrupa’da gelişen sivil toplum hareketleriyle, mevcut otoriter ve militer hükümetlerin saldırgan olmayan sivil faaliyetlerle (okuma grupları kurarak, grevlerle, karşıt görüşlerin tartışıldığı forumlar kurarak) sivil iletişim ağları oluşturarak değiştirilmesi dikkatleri bu alanda yoğunlaştırmıştır (Cahndhole, 2007: 607).

Devletler dış politikalarını oluştururken sivil toplumun kanaat ve algılamalarını da dikkate almaktadırlar. Hükümetlerin kamuoyunun ve sivil toplumun eğilimini dikkate almadan politika izlemeleri durumunda gerek iç politikada gerekse dış politikada başarılı bir grafik sergilemeleri zordur. Karar vericiler, dış politikayla ilgili diğer unsurların yanında, yönettikleri ülkenin kamuoyu ve sivil toplum kuruluşlarının

faaliyetlerini dikkate alarak dış politika izlemeye ve diğer devletlerle kalıcı ve istikrarlı ilişkiler kurmaya çalışmaktadırlar.

Sivil Toplum kavramının pek çok çevre tarafından sıkça kullanılır olması ve sivil topluma atfedilen önemin artmasıyla birlikte bu kavramın tanımlanması hususunda da farklı söylemler ortaya çıkmıştır. Sivil toplum kavramının kullanımı hızla yaygınlaştıkça ve sivil toplum farklı siyasi, ekonomik ve kültürel söylemlerin ve aktörlerin kullanımına girince, sivil toplumun esas işlevlerinin, taşıdığı temel ahlaki ve siyasi değerlerin ne olduğu da muğlâklaşmıştır. (Keyman, 2010, <http://www.stgm.org.tr>, 06.04.2012’de erişildi). Bundan dolayı, kavramsal olarak sivil toplum ile kastedilenin ne olduğu hususuna açıklık getirebilmek amacıyla değişik bakış açılarına değinmekte fayda vardır. Murat Belge’ye göre sivil toplum, somut olarak tarif edilebilecek bir şey değildir. Toplumun özelliklerinden yola çıkarak ortaya koyabileceğimiz bir kavramdır. Sivil toplum, her şeyi devletten beklemeyen ve devlet otoritesinin dışında bir şeyler yapma alışkanlığı olan toplumdur (Belge, 2003: 11, <http://stk.bilgi.edu.tr>, 16.04.2012’de erişildi). Başka bir ifadeyle sivil toplum kavramı kendiliğinden ve iradi olarak örgütlenmiş toplulukları ifade etmektedir (Sarıbay, 2000: 121).

Sivil toplumu devletten ayrı bir oluşum olarak nitelendirmek konuya basite indirgemek demek olacağından ötürü, sivil toplumu devlet erkinin sınırlandırılması ve devlet eylemlerinin vatandaşların istediği şekle dönüştürülmesine yardımcı olan bir oluşum olarak tanımlamak da mümkündür (Gökulu ve Sarı, 2008: 116). Bu devletten ayrı oluşum olma özelliği “devlet- sivil toplum ” karşılığını akla getirmemelidir, zira sivil toplum devlete karşı bir oluşum değildir, sadece devletten farklı bir alanla ilgilenmektedir (Akçadağ, 2011: 2, <http://politikadergisi.com>, 05.04.2012’de erişildi).

Özetle sivil toplum kavramını en modern ve geniş anlamıyla, merkezi kontrol ve hiyerarşiden bağımsız olarak işleyen toplumsal ilişkiler ağı olarak tanımlayabiliriz (Erözden, 1998: 13). Günümüzde sivil toplum demokrasinin olmazsa olmazı olarak kabul edilmekte ve neredeyse demokratik toplumla sivil toplum aynı anlamda kullanılmaktadır.

Sivil toplumu omuzlayan ve sivil toplum içersinde kolayca gelişebilen (Gökulu ve Sarı, 2008: 116) yapı ise karşımıza uluslararası literatürdeki kullanımıyla “Non Governmental Organizations” (Hükümet Dışı Kuruluşlar) olarak çıkmaktadır. Bu kavramın yerine Türkiye’de “Sivil Toplum Kuruluşları” kavramının kullanılması yaygındır (Çaha, 2006: 11). Bu kavram, sivil toplum kavramından üretilmiş, günümüzde akademik olarak pek çok çalışmanın da öznesi konumundadır ve sivil toplum kavramı kapsamında olan bir kavramdır. Sivil toplum Kuruluşları kavramı, örgütlenmiş bir yapıyı kastetmektedir (Gökulu ve Sarı, 2008: 116) ve devletle özel sermaye arasında üçüncü bir alanı ifade eder (Erözden, 1998: 13).

Sivil toplum kuruluşları (STK) ile ilgili olarak kavramsal ve tarihsel sürece kısaca bir göz attığımızda; Dünyada ve Türkiye’de çok çeşitli STK tanımı yapılmaktadır. Bunun en temel nedenlerinden biri; Sosyoloji, Hukuk ve Siyaset Bilimi gibi alanların kendilerini ilgilendiren yönleriyle STK tanımı yapmış olmaları, bir diğeri ise ideolojilerin STK’lara farklı anlamlar yüklemeleridir (Gökulu ve Sarı, 2008: 117). STK’lar hakkında bu farklı tanımlamalara rağmen, herkes tarafından kabul edilen görüş ise; kamu alanıyla özel alan arasında bir tür katalizör görevi üstlendiğidir (Güleryüz, 2007: 27). Bu tanımla birlikte STK’lara ontolojik olarak devletle toplum arasında sivil bir toplum alanı oluşturma işlevi yüklenmiş olunmaktadır (Tekeli, 2004: 108).

3.1.1. Sivil toplum kuruluşlarının ortak özellikleri ve rolleri

Kavramsal olarak yukarıdaki şekilde tanımladığımız STK’ ya günümüzde önemli misyonlar yüklenmiştir. STK’lara yüklenen bu misyon çerçevesinde de toplumsal beklentiler çok yükselmiştir (Tekeli, 2004: 119). STK’lara atfedilen önemin neden 20. yy. da artış gösterdiği ile ilgili dikkate alınması gereken sorgulamalar yapılmıştır. Bunun sebepleri, sadece bu nedenlerle kısıtlı kalmadığı vurgulanmak kaydıyla kısaca şu şekilde özetlenebilir: Batıda bütün vaatlerini yerine getirmesinin imkânsız olduğu anlaşılan ‘sosyal devlet’ anlayışından boşalan yeri STK’lara yeni roller biçerek ikame edilmesi gereksinimi. Yeni yönetim felsefesi ile kamuoyunu ilgilendirecek kararların alınması sürecinde etkilenecek bütün tarafların dâhil edilmesi isteği. Ayrıca toplumsal iletişim olanaklarının artmasıyla vatandaşlardaki bireysel

bilinçlenmenin artması (Uğur, 1998: 77-78). Bu gibi unsurların yanı sıra günümüz insanının salt tüketici konumuna razı olmaması ve kendilerini ilgilendiren tüm konulara katılmak isteklerini STK'lar aracılığıyla yapmaları isteğidir (Tekeli, 2004: 119). Ayrıca küreselleşme ile birlikte ulus aşırı sorunlara olan farkındalığın artmasıyla ulus devletlerin bu problemleri çözme gücünün olamayışı (Tekeli, 2004: 123) gibi nedenler dikkatlerin STK'lar üzerinde yoğunlaşması sonucunu doğurmuştur.

STK'ların artan önemi göz önünde bulundurulduğunda hangi kuruluşların STK kapsamına gireceği, ne gibi ortak özellikleri taşıdıkları ve nasıl fonksiyonları ve rolleri olduğu sorularının tartışılması gerekecektir. STK'ların ortak özelliklerinin belirlenmesi ise hangi kurumların STK olmadığı hususunu netleştirecektir. Bir kuruluşun STK olup olmadığının ayırt edilmesine yarayacak özellikler şöyle sıralanabilir:

1. Üyelerine yüksek performans ve motivasyon sağlayan gönüllü katılım ve ülkü birliği (Hasgüler ve Uludağ, 2005: 296) ve bu bağlamda özel alanda fedakar olma duygusunun hakim olması (Tekeli, 2004: 108).
2. Belli bir konuya odaklandıklarından ötürü o alanla ilgili olarak çabuk uzmanlaşmaları ve aynı zamanda uzmanlaştıkları alanlarla ilgili olarak yenilikçi olmak zorunda olmaları (Hasgüler ve Uludağ, 2005: 296).
3. Doğrudan çıkar gözetmeme (Erözden, 1998: 14), nihai hedeflerinde toplumsal faydanın ve topluma hizmetin olması (Tekeli, 2004: 108).
4. Zaman zaman devlet politikalarınca desteklenseler ve devletten bazı konularda maddi destek alsalar da (Erözden, 1998: 14) devlet erkinin dışında özerk bir yapıya sahip olmaları (Gökulu ve Sarı, 2008:118) ve siyasi iktidarı ele geçirmek gibi bir hedefleri olmayışı (Hasgüler ve Uludağ, 2005: 296).
5. Dinsel ve siyasal görüş farklılığına bakılmaksızın ortak bir amaç için geniş kitlelere ulaşabilmeleri ve bu özellikleri ile partiler üstü konumları (Hasgüler ve Uludağ, 2005: 296).
6. Bireylerin özgür iradeleri ile kendi iç değerlerinden ötürü katıldıkları demokratik bir yapıya sahip olmaları (Gökulu ve Sarı, 2008: 118), hiyerarşik değil yatay ilişkilerin görüldüğü (Tekeli, 2004: 108) özel hukuki statüsü olan ve devamlılık arz eden örgütsel yapıları (Gökulu ve Sarı, 2008:

118) .

Günümüz dünyasında yukarıdaki özellikleri taşıyan pek çok STK bulunmaktadır ve bu STK'ların üstlenmiş oldukları ya da onlara yükleniş bulunan belli başlı işlevler ya da roller diye adlandırabileceğimiz fonksiyonları bulunmaktadır. En genel anlamıyla STK'ların fonksiyonları şu şekilde sıralanabilir:

1. Kamuoyu oluşturmak yoluyla çeşitli taleplerin dile getirilmesine ve dikkate alınmasına yardımcı olmak.
2. Toplumsal dokuda çoğulculuk kültürünün oluşmasına yardımcı olmak.
3. Devlet aygıtının uygulamalarına karşı olumsuz gördüklerinin engellenmesi ve olumlu gördüklerinin desteklenmesi anlamında tampon görevi görmek (Erözden, 1998: 15,16).
4. Sağlık ve gıda yardımları ve ya küçük ölçekli yerel girişimlere katkılar sağlamak.
5. Ulusal ve uluslararası alanlarda siyaseti değiştirmeye ve yönlendirmeye çalışmak (Alkan, 2007:100), bu anlamda da en önemli iletişim yolu olarak lobicilik faaliyetlerinde bulunmak (Akçadağ, 2011: 2, <http://politikadergisi.com>. 05.04.2012'de erişildi).
6. Pilot projeler üretebilmek ve bu projelere kaynak bulmak ya da bu projeleri uygulamaya geçirmek yoluyla eğitim, sosyal refah vb. konularda hükümet politikalarına paralel ya da alternatif sorumluluklar alabilmek (Talas, 2011:392).

Yukarıdan da anlaşılacağı üzere STK'ların son derece önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Fakat bu kadar önemli görevler yüklenmiş bulunan STK'ların dünyada ve Türkiye'de gelişimi o kadar çabuk gerçekleşmemiştir. Zira STK denilen başka bir ifade ile devlet dışı kuruluşlar olarak adlandırılan yapının, toplumlarda gelişmesi için devlet yapısının, sivil toplumu oluşturan sosyal yapının ve toplumun, belli özelliklere ulaşmış olması gerekmektedir. Çaha (2006) ise bu özellikleri şu şekilde tablolatırılmıştır (bkz. Tablo 1-1).

Tablo 1–1. Sivil toplumun gelişmesi için gerekli olan şartlar (Çaha, 2006: 12)

DEVLET	SOSYAL GRUPLAR	TOPLUM
Hukuk Devleti Olmalı	Gönüllü Birliktelik Olmalı	Farklılaşmaya Açık Olmalı
Tarafsız Olmalı	Devlete Karşı Özerk Olmalı	Hoşgörüyü Sahip Olmalı
Asli Faaliyetlerle sınırlı Olmalı	Üyelerin Katılımına Açık Olmalı	Dayanışma Halinde Olmalı

Yukarıdaki verilere göre, ancak kendi faaliyetleri ile uğraşan, tarafsız bir hukuk devleti ortamında, farklılaşmaya açık, hoşgörülü ve dayanışma içersindeki bir toplumda meydana gelen, gönüllü, özerk üyelerinin katılımıyla işleyen sosyal grupların var olduğu toplumlarda STK'ların geliştiği gözlemlenmektedir. STK'ların etkinliğinin son derece yüksek olduğu bugünkü modern toplumlar da bile ancak bu ortamları sağlayabildiklerinde STK'lar için yeşerme ve boy atma zemini oluşabilmiştir.

Günümüz STK'larının durumuna ve özellikle dış politikayı yönlendirecek kadar etkili olacakları konuma nasıl geldiklerinin anlaşılması açısından kısaca dünyada ve Türkiye'de gelişim süreci irdelenecektir.

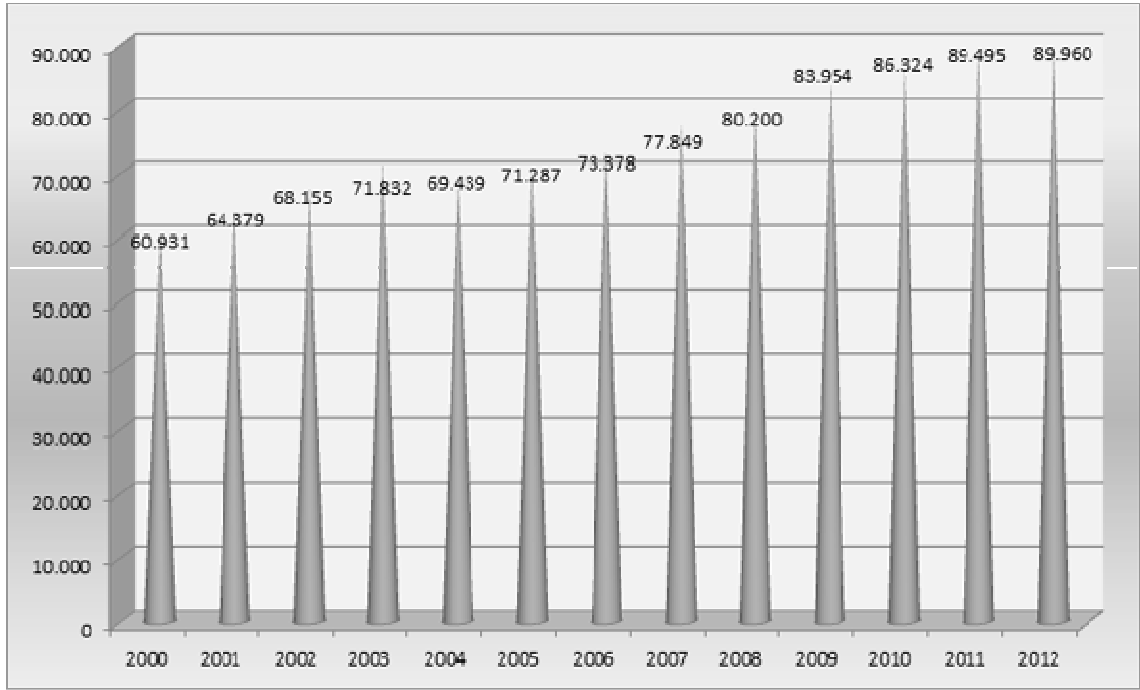
3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Dünyada ve Türkiye'de Gelişim Süreci

Özellikle 1945 sonrası Batılı toplumlar seslerini duyurabilmek hedefiyle yeni bir unsur bulmuşlardır (Alkan, 2007: 97). Bu güç sivil toplum'un yakın ortağı ve modern versiyonu da denilebilen, formel politik yollara alternatif bir yol ve üçüncü sektör olarak adlandırılan STK'lardan (Chandhole, 2007: 608) başkası değildir. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren tüm dünyada STK'ların sayısı hızla artmış ve uluslararası platformlarda çok önemli roller üstlenmişlerdir. Birleşmiş Milletlerin (BM) alt kuruluşlarında bulunan pek çok STK seslerini ve amaçlarını duyurarak gündem oluşturabilmekte ve çözüm için çaba harcayabilmektedir (Alkan, 2007: 101). Bugün Birleşmiş Milletlerin (BM) Ekonomik ve Sosyal Konseyinde 3.500 adet STK üye olarak bulunmaktadır (<http://csonet.org>, 05 Haziran 2012'de erişildi). Günümüzde dünyada STK olarak adlandırılan pek çok kuruluş faaliyet göstermektedir (Belge, 1998: 23) ve

20. yy. sonlarına doğru STK'lar ulusal düzlemde daha çok uluslararası veya uluslar üstü düzlemde faaliyet göstermektedirler (Erözden, 1998: 15). Buradan hareketle bazılarınınca Dünya tarihinin bu evresine “STK'lar evresi” adı verilmesinin boşa olmadığı savunulmaktadır (Belge, 1998: 23)

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin siyasal ve sosyal yapısının temellerinin pek çok özelliği itibariyle Osmanlı döneminden sirayet ettiği ve her bakımdan Osmanlı mirası üzerinde yükseldiği bir gerçektir. Modern anlamda anladığımız sivil toplum kuruluşlarına tam karşılık gelmese de Osmanlı döneminde ‘vakıflar, loncalar’ gibi pek çok işlevi yönünden STK'lara karşılık gelebilecek yapılar bulunduğu da kabul edilmekle birlikte, konu sınırlandırılması açısından Osmanlı dönemi göz ardı edilecektir. Cumhuriyet sonrası dönemde ise Türkiye’de STK’ların gelişimini bazı yazarlar 1980 öncesi ve 1980 sonrası diyerek ikiye ayırsalar da (Bedük, Usta ve Kocaoğlu, 2006: 56) esaslı olarak değişim, 1995 yılında yapılan hukuki düzenlemeler ile görülmektedir. Bu düzenlemeler ile içerik bakımından STK’ların sayılarının artmasının önünde engel oluşturan hükümler değiştirilmiştir (Erözden, 1998: 22). İlgili düzenlemelerin hayata geçmesi anlamında ivme kazanması ise; Türkiye’de STK’larla ilgili 1996 yılında İstanbul’da yapılan Habitat II konferansı ile olmuş, burada o dönemin hükümeti STK’ların meşruiyet alanlarını genişleteceğine ve kamu hizmetlerinin görülmesinde STK’larla ortaklık yapacağına dair sözler vermiştir (Tekeli, 2004:151).

Türkiye’de pek çok STK, derneklerin hukuki yapısının diğer formatlara göre daha kolay olması nedeniyle dernek şeklinde kurulmuştur. 1996 yılından sonra Türkiye’de kurulan dernek sayılarında artış görülmüş ve 2000 ile 2012 yılları arasında faal dernek sayısında yüzde 47,64 oranında bariz bir artış olmuştur. Türkiye’deki faal STK sayılarındaki artan ivmenin açıkça görülmesi açısından, en çok tercih edilen STK şekli olan derneklerin 2000-2012 yılları arasındaki sayılarını gösteren grafikler veri olarak alınmıştır. Buna göre, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın resmi internet sitesindeki veriler aşağıdaki gibidir (bkz. Şekil 1-1).

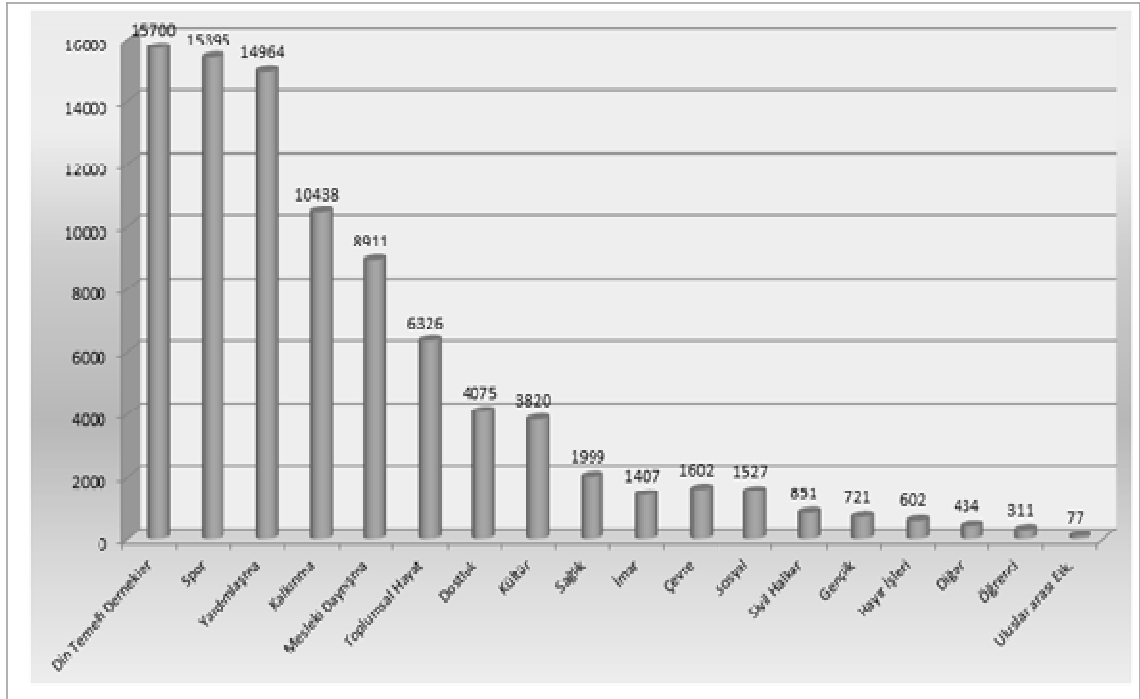

Şekil 1–1. Türkiye’de faal dernek sayısının yıllara göre dağılımı.

“Sadece 2004 yılında yürürlüğe giren 5072 Sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İlişkin Kanun ile birlikte birçok dernek ve vakıf kendisini fesih etmiştir. Söz konusu Kanunda kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde kurulu dernek ve vakıfların bu kurum ve kuruluşlarda faaliyette bulunmaları yasaklanmıştır. Dolayısıyla varlık nedenleri ortadan kalkan dernek ve vakıflar kapandığından 2004 yılında bir azalma görülmektedir” (<http://www.dernekler.gov.tr>, 24 Mayıs 2012’de erişildi).

Verilerden ve grafikten de anlaşılacağı üzere Türkiye’deki faal dernek sayılarında sürekli bir artış olmuştur.

Dünyada uluslararası faaliyet gösteren STK sayısının yaklaşık olarak 40.000 civarında olduğu (<http://en.wikipedia.org/>, 28 Mayıs 2012’de erişildi) bilinmektedir. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın resmi internet sitesindeki verilere göre Türkiye’de faaliyet gösteren derneklerin konu tasnifli olarak grafikleştirilmiş hali aşağıdaki gibidir (bkz. Şekil 1–2).

Şekil 1–2. Türkiye’de faal derneklerin konu olarak sınıflandırılması.

Görüldüğü üzere Türkiye’de uluslararası faaliyetleri olan 77 adet gibi çok az sayıda dernek vardır. Bu veriler içersinde vakıfların olmadığı hesaba katılsa bile durum pek iç açıcı görünmemektedir. Sayılarındaki azlığa rağmen Türk STK’ları etkinlikleri bakımından gerçekten dikkate değer ve USS’de ses getiren faaliyetlere imza atmaktadırlar.

3.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının Karar Alıcıları Etkileme ve Baskı Grubu Olma Özellikleri

Günümüzde STK’lar karar alma süreçlerinde giderek etkili olmaktadır. Klasik aktörlerin yanı sıra modern dünyanın yeni değerlerini içeren farklı aktörler arasında yer alan STK’ların karar alıcıları etkileyen bir baskı grubu özelliği taşıdığı görülmektedir (Özbaş, 2011, <http://www.tid.web.tr>, 09 Haziran 2012’de erişildi). Baskı gruplarını ise Arı (2009)’da şu şekilde tanımlamaktadır; kendi hedeflemiş oldukları ortak çıkarları etrafında birleşmiş ve işbirliği içersinde resmi kurumlarla temas kurarak görüş ve isteklerini bu şekilde ilettikleri takdirde hedeflerine ulaşabileceklerini düşünen

örgütlü gruplardır (Arı, 2009: 134).

Baskı gruplarının işlevi kendi toplumsal tabanlarının görüş ve beklentilerini siyasal karar organına iletmektir (Kışlalı, 1990: 224). Hükümette bizzat var olma gibi bir hedefleri yoktur. Amaçları sadece siyasal kararları kendi istekleri doğrultusunda etkilemeye çalışmaktır (Arı, 2009: 135). Baskı gruplarının karar vericileri doğrudan ya da dolaylı olarak etkileme çabaları vardır (Kışlalı, 1990: 226). Doğrudan etkileme yöntemlerini şöyle özetleyebiliriz; STK yetkililerinin doğrudan doğruya karar vericilerle görüşmesi suretiyle (Arı, 2009: 155) kendi ilgilendikleri konularda onları ikna çabaları (Avcı ve Danışman, 2003, <http://www.mevzuatdergisi.com>, 10 Haziran 2012’de erişildi). Kışlalı (1990: 226)’ya göre örnek olarak bir baskı grubu kendi ilgili olduğu alanla alakalı olarak destek vadeden bir siyasi partiyi seçim sürecinde destekleyebilir (Kışlalı, 1990: 226). Avcı ve Danışman (2003)’a göre seçim esnasında örtülü olarak parasal yardımda bulunabilir veya seçimlerde oy kaybedeceği söylemiyle tehdit de edebilir (Avcı ve Danışman, 2003, <http://www.mevzuatdergisi.com>, 10 Haziran 2012’de erişildi). Dolaylı etkileme çabaları ise şu şekilde özetlenebilir; Radyo, televizyon yayınları, gazete ve dergi yayınları, reklâmlar, kitap ve diğer yayınlar (Arı, 2009: 388) yoluyla kamuoyu oluşturmak. Aslına bakılırsa iç veya dış politikayı etkilemenin en etkili yolunun kamuoyu oluşturmak olduğu bilinmektedir (Kışlalı, 1990: 226).

BÖLÜM II

TÜRKİYE-SAGA İLİŞKİLERİNE TARİHSEL BİR BAKIŞ VE TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA ARTAN YERİ VE ÖNEMİ

Bu bölümde; Türkiye ile Sahra Güneyi Afrika (SAGA) denilen bölgenin ilişkilerinin dün nasıl olduğu, bu güne gelinen sürecin nasıl işlediği ve günümüzde özellikle Türkiye-SAGA ilişkilerine verilen önem üzerinde durulacaktır. Öncelikle dünya siyasal sistemi açısından oldukça önemli olan bölgenin tanınması adına genel özelliklerine özet bir şekilde değinilmiş ve daha sonra tarihsel süreç açıklanmıştır. Türkiye-SAGA ilişkilerindeki tarihsel süreç üç devre içinde açıklanmıştır: Birinci devre, Türkiye Cumhuriyeti öncesi dönem. İkinci devre, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan yakın geçmişe uzanan dönem olarak tasnif edilmiştir. Yakın geçmiş şeklindeki bir isimlendirme ise, 1990'larda TDP'da ki değişimin sinyallerini verdiği, ancak 2002'lerde net adımları görülebilen, bu nedenle de bir tarih koyulması güç olduğundan dolayı bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Üçüncü devre ise, yakın geçmişten günümüze uzanan dönemi ifade etmektedir. Türkiye-SAGA ilişkilerinin bu günü ve önemi ise, tezin konusuyla doğrudan ilintisi açısından ayrı bir başlıkta incelenmiştir.

1. Bölgeye Genel Bir Bakış

Büyük Sahra Çölü tam ortasından Afrika'yı adeta bir baştan bir başa ikiye bölerek ayırmaktadır. Bu nedenle güney kısmı Sahra Altı veya Sahra Güneyi Afrika olarak adlandırılmaktadır (Çomak, 2011). SAGA'da halen 47 bağımsız ülke bulunmaktadır (Hazar, 2003). Bu bölge dünyanın en zengin doğal kaynaklarına sahip konumda olmasına karşın, en fakir bir bölgesi durumundadır. Ayrıca SAGA bölgesi

genel olarak demokratik anlamda oturmamış rejimler tarafından yönetilmekte, salgın hastalık, fakirlik ve iç çatışmalar gibi pek çok sorunlarla mücadele etmektedir (Hazar, 2003). Bugün her dört Afrikalıdan üçü yoksulluk ve açlıkla mücadele etmek zorundadır (USIAD in Africa, <http://www.usiad.gov>, 05.02.2012’de erişildi). Aynı zamanda etnik ve dinsel farklı özelliklere sahip parçalı bir yapısı olan, bir ülke ile ilişki geliştirilirken diğer ülkelerin bakış açısının da göz önünde bulundurulması gereken, sömürgeci döneme ait izlerin hala devam ettiği bir bölgedir (Özkan, 2008). Bu özellikleri ile SAGA son derece karmaşık bir yapıya sahiptir. Uzun süre Avrupalı ülkelerin sömürgesi konumunda kalmış, II. Dünya Savaşı’nın müsait hale getirdiği USS’nin etkisiyle bağımsızlıklarına kavuşmuşlardır.

Bölgede halen siyasi ve ekonomik ilişkilerini genellikle eski sömürgeci ülkeleri ile daha sıkı bir şekilde yürüttükleri gözlemlenmektedir (Hazar, 2003). Bu olumsuzlukların yanı sıra Afrika, sahip olduğu zengin doğal kaynakları ve İngilizce veya Fransızca’yı çok iyi konuşan genç nüfusu (Zuhal Mansfield, kişisel görüşme, 16 Mayıs 2012) ile gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerin ilgisini çekmekte ve dünyanın ekonomik istikrarı ve büyümesi açısından büyük önem taşımaktadır. (Mansfield, <http://www.tasamafrika.org>, 25 Mayıs 2011’de erişildi).

2. Türkiye-SAGA İlişkilerinin Tarihsel Süreci

2.1. Türkiye-SAGA İlişkilerinde Türkiye Cumhuriyeti Öncesi Dönem

Türkiye’nin SAGA ülkeleri ile ilişkilerinin Osmanlı dönemine bakılacak olursa, ilk bakışta birbirine son derece uzak bölgeler olması dolayısıyla sanki hiçbir ilişki yaşanmamış şeklinde bir algı yanılması vardır. Bu algının temel nedenleri, bu bölgenin TDP açısından uzun yıllar önemsenmemesinde aranabilir. Oysaki daha geçen yüzyıl sonlarına kadar Osmanlı Devleti aynı zamanda bir Afrika ülkesi olarak da dikkate alınmıştır (Davudoğlu, 2004: 206). Uzun yıllar bu bölge ile ilgili bir politika

üretilmemesi bu yanlış algıya sebep olmuştur.

Türkiye'deki Senegal Büyükelçiliği Müsteşarı Diop' a göre, Türkiye'nin SAGA'ya ilgisi Osmanlı dönemine dayanmaktadır. Osmanlılar, yalnızca Cezayir, Tunus, Libya ve Mısır gibi Kuzey Afrika'yı kontrolleri altında tutmamış, aynı zamanda Etiyopya'dan SAGA'nın içine nüfuz etmişlerdir. Bölgede o zamanlar Osmanlı'nın siyasi bir etkinliği ve hâkimiyeti vardır. Bu ilişkilerin dinamiklerini anlamak için de 16. yy. Osmanlı dönemlerine kadar geri gidilmesi gerekmektedir (İpek, 2012, <http://www.africanews.com>, 01 Nisan 2012'de erişildi).

Bu çerçeveden SAGA ile ilişkilerde en belirginleşen dönem olarak Kanuni Sultan Süleyman zamanı dikkati çekmektedir. Bu dönemde Portekizlilerin Afrika etkinliğini engellemek amacıyla Eritre, Cibuti, Somali, Sudan Kıyıları, Habeşistan'ın (bugünkü adıyla Etiyopya) bir bölümü Osmanlı topraklarına katılmıştır. 1555 yılında Osmanlılar Doğu Afrika Sahillerinin güvenliği açısından önemli olan Kızıldeniz'in batı sahilinde Sevakin merkezli Habeş eyaletini kurmuşlardır (Kavas, 2006: 35). Osmanlı 16. yy.da bu günkü Kuzey Nijerya, Çad, Nijer Devletleri ve Kamerun'u kapsayan Kanem-Borno Sultanlığı ile siyasal ve ekonomik anlamda stratejik nitelikli dostluk ilişkileri kurmuştu. Bu ilişkiler nedeniyle, bu gün bile buralarda Türkiye'ye karşı sıcak duygular beslenmektedir. Bu dönemde Osmanlı'nın sınırları Çad Gölü havzasına kadar uzanmaktadır (Hazar, 2003).

17 yy.a gelindiğinde Afrika'daki Müslümanların tamamı ya Osmanlı hâkimiyetine girmiş veya Osmanlı Padişahlarını halife olarak kabul ettiklerinden dolayı camilerde onun adına hutbe okutuyorlardı (Kavas, 2006: 35) bu anlamda da bölgede Osmanlı'nın siyasi hâkimiyeti söz konusuydu.

18. yy.a gelindiğinde Kanem-Borno dâhil Büyük Afrika Sultanlıkları yıkılmıştır (Hazar, 2003). Sömürgeciliğin süratle kıtayı parçaladığı aynı dönemde Osmanlı'da buradaki etkinliğini arttırmış ve geniş bir yayılma siyaseti izlemiştir.

1883-1885 Berlin konferansının etkileriyle o dönemde küresel güç konumunda

olan Osmanlının, Avrupalılarla rekabet edebilmek için SAGA'ya ilgisini yoğunlaştırmıştır. Osmanlı USS'nin getirdiği zorunluluklarla sınırlarını bu günkü Kuzey ve Güney Uganda ve Güney Sudan'a kadar genişletmiştir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Hatta burada Osmanlıya bağlı Hatt-ı İstiva adında bir vilayet kurmuş ve buraya vali atamıştır (Kavas, 2006: 115). Ayrıca Fizan'ın güney batısındaki yöneticileri Osmanlı egemenliğini kabul etmeye ikna etmiştir (Hazar, 2003).

2.2. Cumhuriyetin Kuruluşundan Yakın Geçmişe Türkiye-SAGA İlişkileri

İstiklal savaşının anti-sömürgeci bir hareket oluşu özellikle Afrika halklarında daha sonraki sömürge devrimlerinin ilk habercisi olarak heyecan uyandırmıştır (Davudoğlu, 2004: 207). Bu nedenle o dönemlerde Afrika ülkelerinde Türkiye'ye karşı pozitif bir algılayış vardır. Afrika ülkelerinin bağımsızlıklarını kazanma sürecine girdikleri zaman diliminde ise; Türkiye iki kutuplu dünya sisteminde Batı Bloğunda yerini almıştır. Bu durum ise Batılı ülkelerin sömürgeci olan ve bu ülkelere karşı özgürlük mücadelesi veren Afrika ülkelerine mesafeli davranması sonucunu doğurmuştur. Koyulan mesafe ile anti-sömürgeciliğin öncüsü olarak bilinen Türkiye'nin Afrika nezdinde ki imajı değişmiş, pozitif olan bakış açısı negatife dönmüştür (Davudoğlu, 2004: 207).

Türkiye konjonktürel nedenlerle aktif olarak desteğini gösteremese bile, bağımsızlığın kazanan pek çok ülkede ivedi bir şekilde büyükelçilik açmasıyla bu ülkeleri desteklediğini fiili olarak göstermeye çalışmıştır (Hazar, 2003). Bu destek pasif bir hareket olsa bile Senegal Büyükelçisi Moustapha Sokhna Diop'un "Türkiye 1962'de Senegal'de büyükelçilik açmasıyla Senegal'in ebedi dostluğunu kazanmıştır" şeklinde ifadelerinden (İpek, 2012, 01 Nisan 2012'de erişildi) anlaşılıyor ki Türkiye'nin az bir desteği bile SAGA'da son derece pozitif etkiler doğurabilmektedir. Burada Osmanlı'dan kalma tarihi mirasın ve geçmişte oluşmuş pozitif imajın etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Daha geçen yüzyıla kadar aynı zamanda bir Afrika, dolayısıyla SAGA'yı da

içeren bir ülke olan (Davudoğlu, 2004: 206) Osmanlı'nın mirası üzerinde yükselen Türkiye'de bu gün kamuoyunun Afrika¹ hakkında pek bir bilgisi bulunmamaktadır (Hazar, 2003). Bu bilgisizliğin temel nedenlerinden biri de 1923'lerden itibaren devlet olarak bu bölgeye ilgisiz kalınmasıdır. Zaten yukarıdaki bölümlerde değinildiği üzere dış politik anlamda Türkiye'nin yönü her zaman Batı olmuştur. Bu Batıcılık düşüncesi tüm toplumu etkileyen yönleriyle ve dolayısıyla halkı da etkilemiş ve dikkatlerin bu yöne toplanmasına neden olmuştur. Bu durum somut bir örnekle açıklandığında; Çad'lı işadamı Yasin Hüseyin'e göre, SAGA hakkında Türk insanı yeterli bilgiye sahip değildir ve karşılaştığı bazı Türkler Çad'ın nerede olduğunu dahi bilmemektedir. Kendi ülkelerinde de durum farklı değildir. Çad'da sadece tarih bilgisi olarak Osmanlı bilinmektedir (Yasin Hüseyin, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012).

Konuya bir başka örnek verilecek olursa; Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde Araştırma Görevlisi ve iki buçuk yılını Güney Afrika Cumhuriyetinde Cape Town'da geçiren Fatih Şen ile yapılan görüşmede ifade ettiğine göre, Afrika'ya gitmesi yakın çevresi tarafından şaşkınlıkla karşılanmıştır. Kendisi ise yaklaşık olarak 350-400 yıllık bir süreçte aynı devletin parçaları olarak yaşadığımız bir bölgede bulunmasının, diğer ülke insanların burada bulunmasından daha doğru bir şey olduğunu vurgulamıştır (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Bu gibi örneklerle de anlaşıldığı üzere yakın dönem olarak SAGA ile Türkiye ilişkilerine bakıldığında hem dış politik olarak hem de halklar olarak da bölgeden son derece uzaklaşmıştır. Bu ilgisizlik her iki toplumda da karşılıklı olarak mevcuttur. Türk dış politikası olarak bölgeye karşı ilgisizliğin her iki tarafta da negatif yansımaları görünmektedir.

Osmanlı'nın son dönemleri de dâhil edilirse Türkiye'nin SAGA'dan yüz yıllık bir çekilme dönemi olmuştur (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Belki de TDP açısından SAGA, ihmallerin en büyüğünün yaşandığı (Davudoğlu, 2004: 206) ilişkileri ilerletme çabasının son derece zayıf kaldığı (Hazar, 2003) bir bölgedir.

¹ Afrika'da toplamda 54 ülke bulunmaktadır bunların 47 adeti SAGA bölgesindedir Afrika'nın çoğu ilkesinin SAGA bölgesi olması nedeniyle tez de zaman zaman Afrika şeklinde kullanımda sakinca görülmemiştir.

3. Türkiye-SAGA İlişkilerinin Bu Günü ve Önemi

Bu bölümde Türkiye-SAGA ilişkilerinde geline nokta açıklanacaktır. Bunun yanında geleceğin dünyasında yer edinmek isteyen Türkiye için bu bölgenin önemi, konu hakkında bilgilerine başvurulmuş kişilerin görüşleri de dikkate alınarak irdelenecektir.

3.1.SAGA'nın Türkiye İçin Önemi

Son dönemlerde, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'nin de Afrika'ya ve dolayısıyla SAGA'ya karşı olan ilgisi artmıştır. Oysaki geleneksel TDP anlayışı içerisinde olan Türkiye 47 ülkeyi barındıran, kendisine uzak ama bir o kadar da dünyada etkinliğini artmasını isteyen ülkelerin önem verdiği SAGA'yı yıllarca ihmal etmiştir. Türkiye değişen TDP anlayışıyla birlikte artık çok yönlü dış politika izlemeye başlamıştır. Genelde Afrika ile özelde ise SAGA ile olan ilişkilerini gerçek anlamda önemsemeye başlamıştır (<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>, 20 Mayıs 2011'de erişildi). Günümüzde bölgesel bir güç haline gelen Türkiye'nin SAGA ülkeleriyle 20 milyar dolara yaklaşan ticaret hacmi ile gelişmekte olan ekonomiler arasında Çin, Hindistan, Güney Kore ve Brezilya'dan sonra SAGA'nın en büyük beşinci ticaret ortağı haline gelmiştir. Şen (2012)'e göre ise iş kolları olarak incelendiğinde pek çok iş kolunda Türkiye ilk üçe girmiş durumdadır (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012).

Aslında Türkiye coğrafi yakınlığı ve tarihi bağları gereği Afrika'ya yatırım yapan diğer aktörler karşısında daha fazla avantaja sahiptir (Orakçı, 2011). Dış Ekonomi İlişkiler Kurulu (DEİK) Afrika Yönetim Kurulunda Başkan Yardımcısı Zuhail Mansfield'e göre; SAGA, sömürge döneminde yaptıklarından dolayı Batı'ya karşı ihtiyatlı ve güvensizdir. Asyalıya karşı da özellikle Çin'in sadece çıkarı için iş yapacağını, bunun Afrikalıya bir getirisi olmayacağını farkındadır ve bu nedenle de Asyalıya karşı da güvensizdir, Mansfield Afrikalının Türkiye'yle çalışmaya istekli olduğunu belirterek Batı ve Çin'e karşı önyargıları olduğunu vurgulamaktadır (Zuhail

Mansfield, kişisel görüşme, 16 Mayıs 2012).

Bu yorumları destekler mahiyette Çad'lı işadamı Muhammed Başar, Türkiye-Çad ilişkilerinin son derece zayıf olduğunu ve Türkiye'den Çad'a hiç yatırım yapılmadığını, Çad'a yatırım vaadinde olan Türk işadamlarının bunu yapmalarını temenni ettiğini belirtmiştir. Devamında ise bu tür ekonomik ilişkilerin ikili ilişkileri daha da artıracağına inandığını vurgulamış, Türkiye'nin hem Avrupa'da hem de Asya'da bulunması ve Müslüman bir ülke olması dolayısıyla stratejik öneme haiz bir ülke olduğunu açıklamıştır (Muhammed Başar, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012).

Benzer şekilde, Zimbabwe Kalkınma Bankası Bakan Yardımcısı Mthuli Ncube, ülkesinin gelişmesinde Çin'in anahtar bir rol oynayacağını düşünmenin iyimser bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. Devamında ise zaman içerisinde Çin'in Afrika ile ticaret yapmaktan vazgeçeceğini ve Türkiye ile birlikte sıraladığı birkaç ülkeye yönelmenin ekonomik açıdan çok gerekli olduğunu belirtmiş olması (Ncube, 2012, <http://www.africa-confidential.com>, 17 Aralık 2011'de erişildi) bu düşünceleri destekler mahiyette açıklamalardır. Ayrıca Nijerya başkanı Goodluck Ebele Jonathan'a göre Nijerya'nın gelişmesi ve ilerlemesi adına Türkiye stratejik bir partner konumundadır (<http://allafrica.com>, 26 Aralık 2011'de erişildi), aynı şekilde Kenya Dışişleri Bakanı Wetangula da Türkiye'yi stratejik ortak olarak gördüklerini açıklamıştır. (<http://www.raxanreeb.com>, 19 Aralık 2011'de erişildi).

Yukarıdaki açıklamalar SAGA'dan Türkiye'ye bakışı açıklaması adına somut örnekleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda SAGA, Türkiye ile her alanda işbirliği yapmaya açık görünmektedir. Bu durumu Türkiye-SAGA arasındaki ticaret hacmindeki iyileşmeleri gösteren rakamsal veriler de ispat etmektedir. Bu verilere ileriki bölümlerde değinilecektir. Bu iyimser gelişmelere rağmen yine de SAGA bölgesinde Türkiye'nin ticari ilişkilerinin oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Sevindirici olansa SAGA-Türkiye arsında ticaret hacmindeki büyümenin artan bir ivmeyle devam etmesidir (Orakçı, 2011).

SAGA bölgesinin Türkiye için önemi açıklanmaya devam edilecek olursa;

Fatih Şen'e göre, Türkiye bölgesel bir aktör olarak dünya siyasetinde ekonomik, siyasi, kültürel, diplomatik alanlarda söz sahibi olmak istiyorsa zengin tarihsel bağlara sahip olduğu bu bölgeyle tarihsel bağlarını kullanmak zorundadır. Jeostratejik, jeopolitik açıdan bakılınca, Türkiye'nin bu coğrafyada çok yönlü politika izlemekten başka bir seçeneği yoktur ve Afrika Türkiye'nin en yakın açılma noktasıdır. Örneğin; bir önceki Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üye seçiminde Türkiye Afrika'dan sadece iki ülkenin oyunu alamamıştır. Afrika, Birleşmiş Milletler genel kurulunda bulunan 54 üye ülkesiyle (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012), SAGA olarak düşünüldüğünde 47 üyesiyle, Birleşmiş Milletlerin en büyük grubunu oluşturmaktadır. Hiçbir kıtada bu kadar kalabalık ülke grubu bulunmamaktadır. Oradan alınacak destekle Türkiye rakiplerinin muhakkak bir iki adım önüne geçecektir. USS açısından bölge Türkiye'nin olmazsa olmazı konumundadır (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Türkiye'nin 48 yıldır BM Güvenlik Konseyi'ne üye olamadığı (<http://www.cnnturk.com>, 30 Temmuz 2012'de erişildi) düşünüldüğünde Afrika ülkeleriyle kurduğu ilişkinin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Yine Fatih Şen, ekonomik durumla ilgili olarak da SAGA'nın 50-60 yıl öncesinde 250 milyon olan nüfusu bu gün 1 milyarı aşmış durumda olduğunu belirtmiştir. SAGA bölgesinin 1950 yılındaki toplam nüfusunun 177 bin (Tabutin ve Schoumaker, 2004) olması da bu bilgileri desteklemektedir. Şen'e göre bu nedenler pazara muhakkak girmek zorunda olunduğunun bir göstergesidir. Şayet girilmez ise de Türkiye'nin uluslararası alanda söz sahibi olmasının çok zor olduğunu vurgulamaktadır. Devamında ise Şen, karşılıklı ekonomik ilişkilerin diplomatik, siyasi alandaki ilişkileri de etkileyeceğini vurgulamıştır. Yine Şen, Bu bölgede Türkiye'nin geç kalmakla birlikte jeostratejik olarak Çin ile bile rekabet etmesinin mümkün olduğunu, Türkiye'nin bölgeye kültürel, tarihsel ve coğrafi yakınlığının bir avantaj olduğunu belirtmektedir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012).

Bu konuyla ilgili olarak Zuhale Mansfield ise az bir yorum farkıyla, Çin ile rekabetin Çin'in "eksik kalan taraflarını tamamlayabilme" noktasından olabileceğini belirtmiştir. Yoksa Çin ile rekabetin mümkün olmadığını ileri sürmüştür. Mansfield, Çin'in Afrika'daki etkinliğinin bir noktadan ileri geçemediğini ve Afrikalıların

Amerika'nın tepkisinden çekindiklerinden dolayı Çin ile çok yakınlaşamadıklarını dile getirmekte ve Çin'in başarısının sebeplerini araştırmak gerektiğini ve onun yaptıklarını yapmanın Türkiye'ye başarı getireceğini iddia etmektedir. Zuhale Mansfield esas olarak ise bölge için lojistik açıdan önemli bir konumda olduğumuzu vurgulamaktadır (Zuhale Mansfield, kişisel görüşme, 16 Mayıs 2012).

Benzer şekilde Şen de, İstanbul'dan Cape Town'a uçak ile 11-12 saatlik bir mesafe olduğunu, buranın Afrika'nın en uç noktası konumunda bulunduğunu ve buraya Türkiye'den direkt uçuşla ulaşılabilindiğini belirterek, Pekin'den, Washington'dan, Los Angeles'ten böyle bir imkânın bulunmadığını, bunun çok büyük bir avantaj olduğunu vurgulamaktadır. Yine hem lojistik, hem tarihi, kültürel miras ve yakınlık anlamındaki avantajlardan yararlanılarak bölgede ekonomik ve siyasi anlamda etkin bir politika izlenebileceğini, bu durumun da USS'de Türkiye'nin yerinin daha da güçlenmesine katkı sağlayacağını belirtmektedir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012).

Uluslararası Para Fonu (IMF)'nin güncellediği "Dünya Ekonomik Görünüm Raporu"na göre; Sahra Altı Afrika Gayri Safi Milli Hâsılasının büyüme oranı olarak 2012 yılı için %5,5'e ulaşması beklenmektedir (<http://bultenler.ankara.edu.tr>, 25 Haziran 2012'de erişildi) ve bu oran gelişmiş ülkelere ait hedeflenen oranın çok üzerinde bir orandır. Bu çerçeveden bakınca da önümüzdeki yıllarda bölgenin daha da öneminin artacağı beklentisi ile bütün dünyanın önem atfettiği bir bölge olması da kaçınılmaz olmaktadır.

Yukarıdaki açıklamaların gösterdiği üzere SAGA, ekonomik olarak pazar potansiyeli, Türkiye'ye karşı tarihi kültürel bağlardan gelen samimi beklentileri ve coğrafi olarak rakip diğer ülkelere oranla avantajlı yanlarıyla Türkiye'nin yönelmesi gereken bir bölgedir. Bu çerçeveden de geleceğin dünyasında inisiyatif alabilen aktif bir aktör olmayı hedefleyen Türkiye'nin SAGA'da her alanda etkin hale gelmesi daha da önem kazanmaktadır.

3.2. Artan İvmeyle Gelişen SAGA-Türkiye İlişkileri

Türkiye, Afrika kıtasına gereken önemi vermediğini 90'lı yılların sonlarından itibaren farkına varmıştır. Bu yıldan itibaren Türkiye-Afrika ilişkilerini gerçek anlamda önemsemeye başlamış ve bu bölgeyle alakalı ciddi projelere imza atmıştır (<http://www.mfa.gov.tr/>, 20 Mayıs 2011'de erişildi).

Şen (2012)'ye göre bu farkındalığın Türkiye'nin kendi iç dinamiklerinden kaynaklandığını söylemek pek mümkün görünmemektedir. Değişen uluslararası siyasal sistemin getirdiği hareketlilik (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012), Türkiye'yi çok boyutlu dış politika üretmeye yöneltmiştir. Bu çerçevede; Afrika ülkeleriyle siyasi, askeri, kültürel ve ekonomik ilişkilerimize bir ivme kazandırmak amacıyla (http://www.mfa.gov.tr, 20 Mayıs 2011'de erişildi) çeşitli çalışmalara başlamıştır. Bu amaçla: Afrika ülkeleriyle karşılıklı üst düzey ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, uluslararası ve bölgesel kuruluşlar nezdinde de Afrika ülkeleriyle temasların artırılması, insani yardımların sağlanması, Türkiye'nin kıtadaki diplomatik temsilciliklerinin sayısının artırılması ve ekonomik, teknik, bilimsel işbirliği ve ticaret anlaşmaları yapılması amacıyla “Afrika'ya Açılım Eylem Planını” 1998 yılında hazırlanmıştır (Mansfield, <http://www.tasamafrica.org>, 25 Mayıs 2011'de erişildi).

1998 yılında hazırlanan eylem planı, Türkiye'nin iç dinamiklerinin de müsaade etmemesi gibi nedenlerle hemen işlerlik kazanamamıştır. Ancak 2003 yılına gelindiğinde Türk Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından 2003 yılı başında, “Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi” hazırlanarak hayata geçirilebilmiştir. Daha sonra ise bu çalışmalara ivme kazandırmak amacıyla 2005 yılı Türkiye'de “Afrika Yılı” ilan edilmiştir. Bu çerçevede, karşılıklı üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmeye başlanmış ve yeni ekonomik ve ticari anlaşmalara zemin hazırlamak için ve karşılıklı ticaret heyeti ziyaretleri teşvik edilmiş, kıta'yla ilişkilere yeni bir hız ve içerik kazandırılmaya çalışılmıştır (<http://www.mfa.gov.tr/>, 20 Mayıs 2011'de erişildi). Yapılan bu çalışmalar sonuçlarını göstermeye başlamış, Ocak 2008'de Addis Ababa'da yapılan Afrika Birliği (AFB) Zirvesi'nde alınan kararla, Türkiye AFB'nin stratejik ortaklarından biri olarak kabul edildiği ilan edilmiştir. Bu yıla kadar yapılan Afrika ile

ilgili çalışmaların değerlendirilmesi ilişkilerin daha da iyi hale getirilmesi amacıyla 2008 Ağustosunda 49 Afrika ülkesinin katılımıyla I. Türkiye-Afrika Zirvesi organize edilmiştir. Türkiye-Afrika ilişkilerinin arttırılması bağlamında SAGA'daki büyükelçilik sayısı toplam 19'a yükselmiştir. (<http://www.mfa.gov.tr/>, 20 Mayıs 2012'de erişildi).

Bu gün Türkiye'nin bölgeye yönelik aktiviteleri tüm hızıyla devam etmektedir. Bu çabalar sadece devlet bazında kalmamış sivil toplum örgütlerinden de önemli destekler almıştır. 2007-2010 yılları arasında yaklaşık 500 Türk doktoru ve 100'ü aşkın sağlık personeli tarafından 280 bin'den fazla Afrika vatandaşı sağlık taramasından geçirilmiştir. SAGA'ya yönelik olarak yeni Türk Hava Yolları (THY) seferleri eklenmiştir. 2000 yılından bu yana Afrika ülkelerinden 2000'i aşkın öğrenciye yüksek öğrenim bursu tahsis edilmiştir (<http://www.mfa.gov.tr/>, 20 Mayıs 2011'de erişildi).

Ayrıca Türkiye'nin Devlet olarak SAGA ülkelerine yönelik kalkınma yardımları 2009 yılı itibarıyla 43,729 milyon ABD Doları civarında gerçekleşmiştir. Türk STK'ları tarafından da aynı yıl yapılan 52,608 milyon ABD Doları değerindeki yardımlar da eklendiğinde Türkiye'nin SAGA ülkelerine yönelik toplam yardımları 2009 yılında 97 milyon ABD Dolarına ulaşmıştır (<http://www.usak.org.tr>, 29 Mayıs 2012'de erişildi). Buradan da anlaşılabacağı üzere devletin resmi yardımlarından daha fazlası Türk STK'ları aracılığıyla yapılmıştır

Yukarıda sözü geçen bütün bu çalışmaların sonuçları özellikle ekonomi alanında sayısal verilerle gözlemlenebilmektedir. Bunun için SAGA-Türkiye ilişkilerinde geline nokta ekonomi alanında kendini açıkça belli etmektedir. Bu çerçeveden yola çıkarak; 1998 yılından beri Türkiye'nin gündeme aldığı Afrika politikasında geline noktaya baktığımızda, SAGA'ya toplam ihracatı Türkiye İstatistik Kurumunun resmi internet sitesindeki verilere göre 1998 yılında 316.195 milyon dolardan, 2010 yılına gelindiğinde 2.257.898 milyar dolara ulaşmıştır. 2011 yılına gelindiğinde ise 3.3633.002 milyar dolara 2012 yılının ilk altı ayında ise 1.729.512 milyar dolara ulaşmıştır. (<http://www.tuik.gov.tr>, 29 Temmuz 2012'de erişildi). Yukarıdaki ihracat verilerinden yola çıkarsak, sadece 2010 yılından 2011 yılına kadar SAGA ülkeleri ile gerçekleştirilen toplam ihracat oranlarında yaklaşık yüzde 60'lık bir

artış gözlemlenmiştir. 1998 yılı ihracat oranları ile 2011 yılı verilerini karşılaştırdığımızda ise yaklaşık olarak yüzde 1000'leri aşmış ve 11.48 kat artarak kendi rekorunu kırmıştır. Aynı şekilde Türkiye'nin SAGA'dan toplam ithalatı bu verilere göre 1998 yılında 265.160 milyon dolardan, 2010 yılına gelindiğinde 1.725.916 milyar dolara ulaşmıştır. 2011 yılında ise bu rakam 3.424.658 milyar dolara ve 2012 yılının ilk ayında ise 973.539 milyon dolara ulaşmıştır (<http://www.tuik.gov.tr>, 29 Temmuz 2012'de erişildi). Sadece 2010 ve 2011 verilerinden yola çıksak bile bir yılda SAGA ülkeleri ile olan toplam ithalat artışı yüzde 98'ler civarında olmuştur. 1998 yılından 2011 yılına geçen süre içerisinde de toplam ithalat oranları yüzde 1000'lerin üzerine çıkmış ve 12 kat artışla da yine kendi rekorunu kırmıştır. Bu veriler ışığında 1998 yılından bu güne Türkiye-SAGA ilişkilerinin ekonomik boyutunun ivme kazanarak arttığı anlaşılmaktadır. Görülen odur ki Türkiye'nin SAGA ile dış ticaret hacmi 581.355 milyon dolardan 7.057.660 milyar dolara ulaşmış ve 12 kat civarı artış göstermiştir. Bütün bu yapılan ekonomik veri analizlerine göre, Afrika'ya açılım kararının alındığı yıldan günümüze SAGA ile artan bir ivmeyle gelişen ticari bağlar, planın çok güzel bir şekilde işlediğinin göstergesi niteliğindedir.

SAGA ülkeleri Türkiye'nin sadece ekonomi anlamında gelişmesine potansiyel oluşturmamakta, bunun yanı sıra politik olarak da uluslararası platformda destek bulabileceği ülkeler grubu anlamına gelmektedir. Önceki bölümlerde de değinildiği üzere BM Güvenlik Konseyi üyelik seçimlerinde bunun en güzel örneği görülmüştür (<http://www.usak.org.tr>, 29 Mayıs 2012'de erişildi). Bu seçimde Afrika ülkelerinin blok halinde kullandığı oylar, söz konusu başarının en önemli faktörü olmuştur (Erol ve Altın, 2012, <http://www.usgam.com>, 17.Haziran. 2012'de erişildi).

Bugün ilişkilerde geline nokta yapılan röportajlar ışığında irdelendiğinde ise; uzun yıllardır Türkiye'de yaşayan ve bölge üzerine akademik çalışmaları bulunan Nijeryalı Öğretim Üyesi Kieran E. Uchehara'ya göre, son on yıldır Afrika'ya yönelik Türk dış politikası, sıcak, samimi, teşvik edici ve dostça bir şekilde devam etmekte ve Türkiye-SAGA ilişkileri gelişmekte ve ilerlemektedir (Kieran E. Uchehara, kişisel görüşme, 25 Nisan 2012).

Mansfield'e göre 1998 yılında alınan 'Afrika Eylem Planı' sorunsuz bir şekilde ilerlemektedir. Siyasi açıdan her şey yapılmaktadır. Ayrıca bu gün bölgede pek çok sayıda Türk bulunmakta ve bunların oldukça faal konumda oldukları belirtilmektedir. Bu noktadan bakıldığında da SAGA ile ilişkilerde Türkiye doğru yerededir ve doğru adımlarla ilerlemektedir (Zuhal Mansfield, kişisel görüşme, 16 Mayıs 2012).

Fatih Şen ise, Türkiye-SAGA ilişkilerinde geline nokta ile ilgili olarak şunları açıklamaktadır; Artık Türkiye'nin Afrika'daki birçok ülkeyle vize problemi kalmamış ve karşılıklı olarak vizeleri kaldırma aşamasına gelinmiştir. Ekonomik açıdan bakıldığında, resmi olarak dış ticaret müsteşarlığı verilerine göre 2002 yılından 2010 yılına gelindiğinde SAGA ile dış ticaret hacmi son derece artış göstermiştir. Bugün Türk Hava Yolları kıtanın dört bir köşesine gitmektedir. Dünyadaki kriz ortamına rağmen bu gerçekleştirilebilmiştir. 1998 yılında bu eylem planı alınmasaydı bunların gerçekleşmesi mümkün olamazdı (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012).

Yukarıdan belirtilen verilerin ve yorumların sonucundan anlaşıldığı kadarıyla Türkiye'nin Afrika'ya açılım planı ekonomiden, diplomasiye kadar her alanda başarılı bir şekilde yürütülmektedir. Fakat SAGA bölgesinin çok geniş ve son derece sorunlu bir bölge olması gibi nedenlerle plan yavaş ilerlemektedir.

BÖLÜM III

ÖRNEK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI İLE KONSTRÜKTİVİST PERSPEKTİFTEN TÜRKİYE-SAGA İLİŞKİLERİ VE KAMU DİPLOMASİSİ

Bu bölümde Türkiye-SAGA ilişkilerinde STK'ların SAGA'ya yönelik faaliyetleri ve bu faaliyetlerin KT açısından önemi irdelenmiştir. Bu yapılırken de, konunun sınırlandırılmasının kaçınılmazlığı açısından SAGA bölgesinde etkin bir şekilde faaliyet gösteren örnek STK'lar ele alınmıştır.

SAGA bölgesinde faal STK'lara baktığımızda iki temel konuda faaliyet gösteren STK'larla karşılaşılacaktır. Birincisi işadamlarının kurmuş olduğu STK'lar. Bunların temel olarak SAGA'lı işadamlarıyla Türk işadamlarını buluşturma ve yeni ticari anlaşmalara zemin hazırlama gibi hedeflerle ortaya çıkmış ve bu yönde etkinlikleri bulunmakta olan STK'lardır. İkincisi ise, gelişmekte olan ülkelere destek olmak ve acil problemlerine çözüm bulmak amacıyla ayni veya nakdi olarak yapılan 'kalkınma yardımları' (<http://ebf.tika.gov.tr>, 23 Haziran 2012'de erişildi) şeklindeki yardımlarıyla ön plana çıkan STK'lardır. Bunlar sağlık yardımları, gıda yardımları ve kuyu açma gibi projeleri dikkat çeken insani yardım kuruluşlarıdır. Buradan da anlaşılacağı üzere bölgede, birincisi işadamlarının oluşturduğu STK'ların faaliyetleri, ikincisi ise, kalkınma yardımları şeklinde yardım yapan STK'ların faaliyetleri dikkat çekmektedir. Bu nedenle örnek STK'lar mercek altına alınırken bu özellikler dikkate alınarak işadamlarının kurduğu STK'lar ve kalkınma yardımları yapan STK'lar olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Daha sonra ise, STK etkinliklerinin kamu diplomasisine bakan yönü sorgulanmış, en son olarak da bölgeye yönelik olarak yapılabilecekler tartışılmıştır.

1. SAGA Üzerine Yoğunluklu Çalışmaları Olan Örnek STK'lar

Türkiye’de önceki bölümlerde değinildiği üzere ulus-ötesi faaliyetleri olan 77 adet STK mevcuttur. Bu STK’ların sadece SAGA’ya yönelik olarak etkin olup olmadıklarını incelemek bile bir tez kapsamında mümkün olamamaktadır. Bu nedenle özellikle SAGA ülkeleriyle ilgili etkinliklerinin fazlalığı ve projelerinin devamlılığı ile dikkatleri üzerine çeken STK’ları örnek STK’lar olarak seçilerek mercek altına alınmıştır.

İlk olarak İşadamlarının kurduğu derneklere örnek olarak Türkiye İş Adamları ve Sanayiciler Konfederasyonu’nu (TUSKON) örnek STK olarak seçilmiştir. İkinci olarak da Kalkınma yardımı yapan STK’lara örnek olarak birden fazla STK seçilmiş ve Kimse Yok Mu Derneği, İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH) ve Yeryüzü Doktorları Derneği’ni mercek altına alınmıştır. Bu şekilde örnek STK’lar üzerinden SAGA yönelik faaliyetler incelenmiştir.

1.1. İşadamlarının Kurduğu STK'lara Örnek

Bu bölümde üyelerinin farklı ülkelerde iş imkânları yakalayabilmeleri temel hedefinde olan işadamlarının kurduğu STK'lara örnek olarak, özellikle SAGA'ya yönelik faaliyetleri ile diğer STK'lardan çok daha etkin olan TUSKON mercek altına alınmıştır.

1.1.2.TUSKON

TUSKON; derneğe ait internet sitesinden elde ettiğimiz verilere göre, 2005 yılında kurulmuştur. Halen bünyesinde, Türkiye genelinde, 172 işadamı derneği faaliyet göstermektedir ve 40.000 üye girişimcisi bulunmaktadır. Bu dernekler ve üyeler Türkiye’nin her bölgesinden olduğundan dolayı da çok yaygın bir sivil toplum kuruluşudur (<http://www.tuskon.org>, 15 Haziran 2012’de erişildi).

SAGA'ya yönelik faaliyetleri incelenen örnek sivil toplum kuruluşlarından TUSKON'un faaliyetlerinin daha iyi analiz edilebilmesi için, tanımlamış oldukları amaç ve hedeflerinin bilinmesini önemli görülmüştür. Bu nedenle internet sitelerinde açıkladıkları amaç ve hedeflerinden bir kısmı buraya alınmıştır.

- “• *İş dünyasının sesi olarak, ekonomi politikalarının oluşturulmasına katkıda bulunmayı, ülkemizin sorunlarına yapıcı anlayışla yaklaşarak, alternatif çözümler üretmeyi,*
- *Tüm dünyadaki ekonomik gelişmeleri takip ederek, global iletişim ağını açık tutmayı ve iş adamlarımızın dünya ile entegrasyonunu sağlamayı,*
- *İşadamlarımızın, gerek ulusal gerek uluslararası arenada iş yaparken ihtiyaç duyabileceği bilgi, tecrübe ve ilişkileri paylaşmayı,*
- *Temel pazarların yanı sıra gelişen pazarları inceleyerek, Türkiye ekonomisinin gelişimine katkı sağlayacak potansiyel ülke ve sektörleri analiz etmeyi, amaç edinmiştir.”* (<http://www.tuskon.org>, 15 Haziran 2012'de erişildi).

Görüldüğü üzere öncelikle üyesi olan işadamlarına yeni iş alanları açmak temel hedefleridir. Aynı zamanda üyelerinin ihtiyaç duyduğu bilgi ve beceriyi kazanmalarını sağlamayı ve onları dünya ile entegre etmeyi hedeflemektedirler, bunu yaparken de aynı zamanda Türkiye'nin ekonomi politikalarına yön verebilmek ve Türkiye'nin her türlü sorunlarına çözüm arayışında bulunmak gibi bir hedef ortaya koymaktadırlar.

Yine TUSKON'un internet sitesinde kendisini anlatan bir tanıtım filmindeki ifadeler TUSKON'un hedeflerinin anlaşılabilmesi adına çok önemlidir. Kendi hedeflerini şu şekilde açıklamışlardır:

“Türkiye'nin dünya siyasal sisteminde hak ettiği yerini alması ve başat bir aktör olabilmesi hedefiyle Afrika dâhil pek çok bölgeye yönelik olarak ticaret köprüsü programları organize edilmiştir. Ticaret ve yatırım heyetleri ayrıca ticaret ve yatırım forumları gibi yüzlerce etkinliği gerçekleştirmiştir. TUSKON bu aktiviteler ile kalıcı dostluklara zemin hazırlarken, diğer taraftan da dünyanın pek çok yerine iş gezisi düzenlemiş üyelerine iş bağlantısı kurma imkânı sağlamıştır. TUSKON sadece 2011 senesinde 6962

işadamlarının katılımıyla 448 heyet oluşturarak 140 ülkeye iş gezisi düzenlemiştir. 317880 işadamlarının katılımıyla 4414 toplantı panel seminer gibi çeşitli etkinlikler düzenlemiştir” (<http://tuskon.tv>, 25 Mayıs 2012’de erişildi).

Yukarıdakilerden de anlaşılacağı üzere, TUSKON’un nihai hedefi Türk işadamlarının ekonomik etkinliğini artırarak, Türkiye’nin uluslararası siyasal sistemde sözü geçen bir konuma yükselmesini sağlamaktır. Bu hedefleri yerine getirmek amacıyla TUSKON özellikle SAGA’ya yönelik olarak pek çok etkinliğe ve ilke imza atmıştır.

TUSKON’un internet sitesindeki verilere dayanarak SAGA’ya yönelik faaliyetlerine ayrıntılı bir şekilde bakıldığında ise; 08-09 Mayıs 2006 tarihlerinde ilkinin düzenlediği "Türkiye-Afrika Dış Ticaret Köprüsü" programına toplam 1000 Türk işadamı, 450 uluslararası katılımcı, 45 bakan ve devlet yetkilisi katılmış, katılımcı işadamları arasında toplam on altı bin ikili iş görüşmesinin yapıldığını belirtmektedirler. Toplantıda ise tahminen 250 Milyon dolarlık iş bağlantısı gerçekleştiğini iddia etmektedirler (<http://www.tuskonafrica.com>, 15 Haziran 2012’de erişildi).

Yine bu verilere göre SAGA’ya yönelik aktiviteleri daha sonra da devam etmiş ve bu ismi taşıyan toplantıların en sonuncusunu da 2011 yılında yapmışlardır. Bu zirveye de yine 340’ı Afrika ülkelerinden, 700’ü de Türkiye’den olmak üzere toplam 1040 girişimci katılmış olduğunu ve yaklaşık on bin iş görüşmesinin yapıldığını belirtmekte ve zirve kapsamında tahmini olarak 300 milyon dolarlık ticaret bağlantısı yapıldığını iddia etmektedirler (<http://www.tuskon.org>, 16 Haziran 2012’de erişildi). “Türkiye-Afrika Dış Ticaret Köprüsü” adlı toplantıların sonuncusu 2011 yılında yapmalarına rağmen TUSKON’un kıtaya yönelik etkinliklerinin devam ettiği görülmektedir. Yine TUSKON’un kendi internet sitesinden elde ettiğimiz bilgilere göre 2012 yılındaki ‘Türkiye-Dünya Ticaret Köprüsü’ adlı bir program düzenlemişlerdir. Bu programa da SAGA ülkelerinden işadamlarının katıldığı görülmektedir (<http://tuskon.org>, 20 Haziran 2012’de erişildi).

Sadece 1. Zirveden sonra bir yıl içinde 20 Afrika ülkesine TUSKON'un düzenlediği 30 ticaret heyeti gitmiştir (<http://www.tagid.org.tr>, 16 Haziran 2012'de erişildi) ve daha sonra bu ziyaretler karşılıklı olarak devam etmiştir. TUSKON Başkan Vekili Ahmet Ciğer, TUSKON 2006 yılından bu yana gerçekleştirilen ticaret köprüsü programlarıyla 25 milyar dolarlık bir iş hacminin temellerini oluşturduğunu iddia etmektedir (Büyükekşi, 2011). Gerçekten de sayfalar dolusu yazılabilecek etkinliklere imza atan TUSKON ve bu gibi işadamları derneklerinin Türkiye ile SAGA arasındaki on iki kat artan ticaret hacminde (<http://www.ekonomi.gov.tr>, 29 Mayıs 2012'de erişildi) etkileri yadsınamaz bir veridir.

Diğer taraftan SAGA ile ilişkiler çerçevesinde yapılan bütün organizasyonlar TDP adına önemli olmakla birlikte, özellikle 18-21 Ağustos 2008 tarihlerinde TUSKON tarafından organize edilen “Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi” büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu zirveye; 6 Cumhurbaşkanı, 5 Cumhurbaşkanı Yardımcısı, 7 Başbakan, 1 Başbakan Yardımcısı, 14 Dışişleri Bakanı ve 12'si muhtelif Bakan düzeyinde olmak üzere, toplam 49 Afrika ülkesi tarafından katılım gösterilmiştir (<http://africa.mfa.gov.tr/>, 18 Haziran 2012'de erişildi).

Bu zirveyi değerli kılan unsurları şu şekilde özetlenebilir; Bu zirve sonunda Türkiye uzun yıllardır büyük elçilik açma eğiliminde bulunmadığı kıtaya on beş yeni büyükelçilik açma kararı verdiğini açıklamıştır, kıta ile ilişkilerin gelişmesi adına zirvede oluşturulmuş ikili görüşme ortamları ise mükemmel bir fırsat olmuştur. Belki de içlerinde ki en önemli unsur ise, Türkiye ve Afrika ülkeleri arasında ekonomik ve siyasi olarak somut projeler ortaya konmasıdır (Özkan, 2008). Bu somut sonuçlar ise zirve sonunda katılımcılar tarafından kabul edilen “*Türkiye-Afrika İşbirliği İstanbul Deklarasyonu: Ortak Bir Gelecek İçin İşbirliği ve Dayanışma*” ve “*Türkiye-Afrika Ortaklığı İçin İşbirliği Çerçevesi*” (<http://www.mfa.gov.tr/>, 18 Haziran 2012'de erişildi) adlı iki belge ile görülmektedir.

Adı geçen belgelerde kabul edilen prensipler kısaca şu şekilde sıralanabilir: Ülkeler arası işbirliği, ticaret ve yatırımların arttırılması adına çalışmalar, tarım, kırsal kalkınma, su kaynakları, sağlık, altyapı, enerji, ulaşım, iletişim, eğitim, kültür, turizm,

çevre ve medya gibi konularda işbirliği, barış ve güvenlik konularında karşılıklı işbirliğinin yapılması. Bu deklarasyondan sonra, Türkiye'nin Afrika ile ilişkilerinde 10 yıldan beri devam eden açılış sürecinin tamamlandığı, işbirliği ve stratejik ortaklık dönemi başladığı söylenebilir (Oba, 2008, <http://www.tasam.org/tr>, 31 Mayıs 2012'de erişildi).

Ayrıca Türkiye'nin Cumhurbaşkanı ve Başbakanı zirve sayesinde toplam 49 Afrika ülkesi temsilcisiyle birebir görüşme imkânı bulmuşlardır. Böyle bir olay ise Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk kez gerçekleşmiştir (Erol ve Altın, 2012, <http://www.usgam.com>, 17 Haziran 2012'de erişildi). Geleneksel Türk dış politikası perspektifiyle uzun yıllar ihmal edilen Afrika kıtası ile ilişkilerin geliştirilmesi aşaması düzenli olarak ilerleyememiş zaman zaman inişler ve çıkışlarla devam etmiştir. Buna rağmen bu zirve, Türkiye'nin uygulamaya çalıştığı “Afrika’ya Açılma Politikası”nın başarıya ulaştığının bir göstergesi kabul edilmesi (Oba, 2008, <http://www.tasam.org/tr>, 31 Mayıs 2012'de erişildi) açısından çok önemlidir.

TUSKON'un yapmış olduğu bütün etkinliklerde Türkiye Cumhuriyetinin yetkili kişilerinin hazır bulunuyor olması ve yaptıkları beyanlarda da faaliyetleri desteklemeleri gösteriyor ki TUSKON'un bölgeye yönelik faaliyetleri Türkiye'nin Afrika'ya açılım projesiyle uyum içersindedir. Devletin konuyla alakalı olarak yetişemedikleri alanlar TUSKON ve buna benzer STK'lar tarafından çok güzel bir şekilde doldurulmaktadır ve SAGA ile olan ticari ve siyasi ilişkilerin geliştirilmesinin ivme kazanması adına STK'lar önemli görevler üstlenmektedir.

STK'ların rollerine küçük bir örnekle değinilecek olursa; TUSKON aracılığıyla Türkiye'ye gelen Çad'lı işadamı Muhammed Başar Bey ve Yasin Hüseyin Bey'le yapılan röportajlardan elde edilen verilere göre, her iki işadamı da uzun yıllar öncesinden Türk mallarını tercih etmelerine rağmen, bu malları değişik Avrupa ülkelerinden ülkelerine ithal etmişlerdir. TUSKON sayesinde Türkiye'ye geldiklerinde bu malları daha ucuz bir şekilde elde edeceklerini fark ettiklerini beyan etmişlerdir (Muhammed Başar ve Yasin Hüseyin, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012). Bu somut örnek ile anlaşılacağı üzere kıta ile olan ticari ilişkilerimiz adına STK'lara önemli roller

düşmektedir.

1.2. Kalkınma Yardımları Yapan STK'lar

2000'li yıllarla birlikte pek çok Türk STK'larının çeşitli SAGA ülkelerinde insani yardım projeleri yürütmeye başladıkları görülmektedir (Çomak, 2011). Ancak özellikle SAGA'ya yönelik yaptıkları yardım kampanyaları ve yürütülen çeşitli projelerinin devamlılığı, etkinliği ve kapsamı bakımından diğer STK'lara oranla farklılık gösteren birkaç STK bulunmaktadır. Bu bölümde, bölgeye yönelik yardım faaliyetleri ve çeşitli projelerle dikkat çeken Kimse Yok Mu Derneği, bölgeye yönelik olarak en fazla yardımı yapmasıyla İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH) ve sağlık yönünde yardımlarıyla dikkatleri toplayan Yeryüzü Doktorları Derneği'ni mercek altına alınmıştır. Bunu yapmadan önce de kalkınma yardımları hakkında kapsamı ve bölgeye yapılmış olan kalkınma yardımlarının verilerine genel olarak değinilmiştir.

1.2.1. Kalkınma yardımları ve Türkiye

Kalkınma yardımları, günümüzde devletlerarası işbirliğini geliştirmede en önemli faktörlerden birisi olarak değerlendirilmektedir. Bu tür yardımları yapan STK'lar mercek altına alındığı için devletlerarası işbirliği açısından bu kadar önemli görülen Kalkınma yardımlarının hangi konuları kapsadığını kısaca açıklamak faydalı olacaktır. Bunlar:

- *“Proje/Program Yardımı: Okul inşa etmek/onarmak, sıra/masa/bilgisayar gibi demirbaşlar temin etmek, hastane işletilmesi, Su kuyusu/su filtre istasyonu inşa etmek yoluyla hane halkına içme suyu sağlamak gibi yardımlar.*
- *Teknik İşbirliği: öğrencilere orta ve üstü örgün eğitim çerçevesinde verilen burslar, eğitmen/öğretmen görevlendirmeleri gibi.*
- *Kalkınma Amaçlı Gıda Yardımı: Buğday tohumu hibesi gibi.*
- *Acil Yardımlar ve İnsani Yardımlar: Arama kurtarma, su ve su hijyeni*

(su kuyusu/filtre istasyonu açma, klorklama, barınma (çadır, battaniye, geçici konut), acil gıda ve kıyafet ardımı sağlık hizmetleri yardımı gibi yardımlar kalkınma yardımı kapsamında değerlendirilmektedir”
(<http://ebf.tika.gov.tr>, 23 Haziran 2012’de erişildi).

Görüldüğü üzere kalkınma yardımları, sosyal alt yapı (eğitim, sağlık vs.) hizmetleri, ekonomik alt yapı hizmetleri ve acil ve insani yardımlar çerçevesinde odaklaşmaktadır ve bu tür yardımların daha bir fonksiyonel kılınması ancak STK’ların aktif çalışmaları ile mümkün görülmektedir (Demirtepe, <http://www.usakgundem.com>, 24 Haziran 2012’de erişildi).

Aslında kalkınma yardımları hem devlet tarafından hem de özel kanallarla olabilmektedir (bkz. Tablo 2–1).

Tablo 2-1. Kalkınma Yardımları (TİKA, 2010: 3, <http://ebf.tika.gov.tr>, 23 Haziran 2012’de erişildi),

Resmi Akımlar	Özel Akımlar
— Resmi kalkınma yardımları — Diğer resmi akımlar	— Gelişmekte olan ülkelerde özel sektör tarafından gerçekleştirilen doğrudan yatırımlar — Ulusal sivil toplum kuruluşları (STK’lar) ve özel sektör tarafından gerçekleştirilen yardım faaliyetleri

Burada konu olarak STK’ların yapmış olduğu yardımlar irdelendiği için devlet kanalıyla yapılmış olan kalkınma yardımlarına ait veriler dikkate alınmamıştır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından çıkarılmış olan Türkiye Kalkınma Yardımları Raporunun 2008 yılı verilerine göre; STK’ların kalkınma yardımları 2005’te, 56,7 milyon dolar, 2006’da 78,25 milyon dolar, 2007’de 45,66 milyon doları bulmuştur. 2008’de ise 53,11 milyon dolar düzeyindedir (Gür vd, 2009). Yine Türkiye Kalkınma Yardımları Raporunun 2009 yılı verilerine göre; Türk STK’larının 2009 yılı verilerine göre toplamda 109 milyon dolarlık geliştirmekte olan ülkelere kalkınma yardımı olmuştur (<http://store.tika.gov.tr> , 20 Haziran 2012’de erişildi).

Özellikle SAGA’da STK’ların sağlık sektöründe yaptıkları projeler ön plana

çıkılmaktadır. Ayrıca su ve su hijyeni ve arındırma alanlarında da çalışmalar yürüten Türk STK'ları, Burkina Faso, Çad, Etiyopya, Gana, Gine, Somali, Sudan, Togo, Kamerun ve Sierra Leone'de projeler hayata geçirmişlerdir. Türk STK'ların yardımlarının bölgesel dağılımına baktığımızda 2009 yılı verilerine göre ile Afrika kıtası Orta Doğu'dan sonra ikinci en çok yardım edilen bölge olmaktadır (<http://store.tika.gov.tr> , 20 Haziran 2012'de erişildi). Henüz 2010 yılı ve 2011 yılına ait veriler açıklanmamıştır. Bununla birlikte, Türk kamu kurumları ve STK'larının 2011 yılında Somali'de yaşanan açlık felaketi dolayısıyla bölgeye kısa sürede 500 milyon doların üzerinde yardım götürdüğü (Orakçı, 2011), bu yardımların devlet kampanyaları dışında kalan kısmının 192 milyon Türk Lirasından fazla bir meblağ olduğu (Milliyet Gazetesi, 2011) ve bu meblağın o dönem dolar kuru üzerinden hesaplandığında yaklaşık olarak 102 milyon dolara tekabül ettiği düşünüldüğünde, STK'lar tarafından yapılan kalkınma yardımlarının sadece Somali bazında bile katlanarak arttığı görülmektedir. Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmasının etkin dinamiklerinden birinin STK'lar olduğunu bilincinin artmasıyla birlikte STK yardımları son derece artış göstermiştir (Gür, vd, 2009).

1.2.2 Kimse Yok Mu Derneği

Kimse Yok Mu Derneği'nin internet sitesinden elde ettiğimiz verilere göre, 2002 yılında bir televizyon bünyesinde kurulmuş, 2004 yılının Mart ayında dernek televizyon bünyesinden ayrılarak sivil toplum kuruluşu hüviyeti kazanmıştır. Yine derneğin internet sitesine göre; Kimse Yok Mu Derneği'nin 2006 yılında alınan Bakanlar Kurulu kararıyla Kamu Yararına Çalışan Dernek statüsünü kazanmış olduğu, 2008 yılında da TBMM tarafından verilen "Üstün Hizmet Ödülü"nü aldığı, ayrıca dernek Birleşmiş Milletler'in bir alt kuruluşu olan Ekonomik ve Sosyal Konsey (ECOSOC) üyesi (<http://yeni.kimseyokmu.org.tr>, 22 Haziran 2012'de erişildi) olduğu beyan edilmektedir. SAGA'ya yönelik faaliyetlerini incelemenden önce derneği daha iyi tanımamız açısından derneğin internet sitesinde beyan etmiş oldukları misyonlarını buraya almayı önemli bulduk.

Bunlar:

- *“Toplumun yardım değerlerini etkin hale getirerek din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin, saygınlıklarını koruma hassasiyetiyle yurt içi ve yurt dışındaki ihtiyaç sahiplerine acil ve kalıcı çözümler oluşturup yardımda bulunmak,*
- *Bu çözümler ve iyileştirme için oluşturulması gereken destek, proje, organizasyon, yapı ve yapılanmaları sağlamak ve işbirliğine gitmek,*
- *Afet dönemlerinde yalnızca Türk vatandaşlarına değil, yardım çağrısında bulunan çeşitli ülke ve insanlarına da tarihten gelen yardımseverlik duygularını harekete geçirerek ve ülkemizi en iyi şekilde temsil ederek, eğitilmiş ve yüksek kaliteye sahip ekip, ekipman ve gönüllülerle yardıma koşmak,*
- *Küresel huzur, adalet ve birliktelik için ihtiyaç sahibi ve bağışlayan arasında iyilik elçisi olmak”* (<http://yeni.kimseyokmu.org.tr>, 22 Haziran 2012’de erişildi).

Yukarıda yazılan misyonlardan da anlaşılacağı üzere, hiçbir ayrım gözetmeksizin, dünyanın neresinde yardıma muhtaç biri varsa ona yardım etmeyi amaçlamış STK olarak hedef oluşturdukları görülmektedir. Kimse Yok Mu Derneği’nin başkanı Ünal Öztürk Bey ile yaptığımız röportaj da tek misyonlarının *“dünyanın neresinde olursa olsun, “kimse yok mu?” diyen ihtiyaç sahiplerine imkânlarımız dâhilinde yardım ulaştırmak”* (Ünal Öztürk, kişisel görüşme, 04 Haziran 2012) olduğunu ifade etmesi de bu hedefi destekler mahiyette bir açıklamadır. Kimse Yok Mu Derneği’nin misyonları irdelenmeye devam edildiğinde ise, küresel huzur ve adalet hizmet etmeyi hedefledikleri belirtilmektedir. Bu hedef ise USS adına son derece önemli bir hedeftir. Bu hedefleri gerçekleştirme bağlamında SAGA ülkelerindeki faaliyetleri ise özetle şunlardır;

Derneğin internet sitesinden elde ettiğimiz verilere göre, 2008 yılından 2011 sonuna kadar Darfur’da toplam da 48 göz doktoru, 17 sağlık memurunun görev aldığını, Kimse Yok Mu Derneği’ne ait klinikte, 50.450 kişi muayene edilmiş olduğunu, 9.141 kişinin gözlerinin ameliyatla açılmış olduğunu açıklamışlardır. Ayrıca Kimse Yok Mu

Derneği'nin açtığı göz kliniğinin, dünya kamuoyunun gündeminden düşmeyen Darfur bölgesinde ve başkenti Nyala'da bulunduğunu ve bu bölgede Kimse Yok Mu Derneği dışında hiçbir Türk insanî yardım kuruluşunun kalıcı ofisi bulunmadığı belirtmişlerdir (http://yeni.kimseyokmu.org.tr, 25 Haziran 2012'de erişildi). Yine internet sitesinde beyan ettiklerine göre, susuzlukla mücadele eden Nijer'de 70 adet su kuyusu açılmış ve böylece 200 binden fazla Nijerli'nin en temel ihtiyacı karşılanmıştır (http://yeni.kimseyokmu.org.tr, 25 Haziran 2012'de erişildi).

Kimse Yok Mu Derneği'nin bölgedeki faaliyetleri bunlarla sınırlı değildir. Bu derneğin pek çok SAGA ülkesine kurban eti, gıda paketi gibi pek çok yardımları olduğu ve halen devam ettiği, pek çok yetim ve yoksul çocuğun günlük olarak gıda ihtiyaçlarını karşıladığı, ayrıca SAGA'dan pek çok öğrencinin daha iyi eğitim almaları amacıyla Türkiye'ye getirilmelerinin sağlandığı şeklinde çalışmalarının bulunduğu ifade edilmektedir. Çok sayıda yardım kuruluşlarından farklı olarak bu derneğin kalıcı projeler de hazırladığı belirtilmektedir (http://yeni.kimseyokmu.org.tr, 25 Haziran 2012'de erişildi). Kalkınma yardımları açısından bakıldığında Kimse Yok Mu Derneği; sağlıktan, eğitime, su kuyularından, gıda yardımına ve eğitim burslarına kadar çok geniş bir yelpazede SAGA bölgesinde faaliyetlerine devam ettiği anlaşılmaktadır.

1.2.3. İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH)

İHH'nın internet sitesine göre; 2001 yılında kurulmuş ve eğitim, sağlık, acil yardımlar, kültürel ve sosyal yardımlar şeklinde yardımları olduğu, 2006 yılında Somali Kadın Eğitim Enstitüsü ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından verilen "Gerçekleştirilmiş en iyi proje" ödülünü aldığı, 2007 yılı TBMM Üstün Hizmet Ödülü gibi pek çok ödülü aldığı iddia edilmektedir (http://www.ihh.org.tr, 27 Haziran 2012'de erişildi) 2009 yılı TİKA'nın yayınlamış olduğu 2009 yılı kalkınma yardımları raporundaki verilere göre, 2009 yılında en fazla kalkınma yardımı yapan STK olma özelliğini taşımaktadır (Gür, vd., 2009). Özellikle SAGA bölgesinde yapmış olduğu çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. İHH'nın SAGA'ya yönelik faaliyetlerini

incelemeden önce derneğin daha iyi tanınması açısından derneğin internet sitesinde beyan etmiş oldukları misyonlarının bir kısmını buraya alınmıştır.

Bunlar:

- *“Yeryüzünde adaletin ve iyiliğin hâkim olması için evrensel kardeşlik bilinciyle nerede olursa olsun muhtaç ve mazlum tüm insanlara ihtiyaç duydukları insani yardımı ulaştırarak onurlu bir yaşam sunmak.*
- *İnsanı yardıma muhtaç hâle getiren ve mazlum eden her türlü politika ve faaliyetleri önlemek üzere tüm insanların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilmemesi için gerekli çalışmaları yapmak.”* (<http://www.ihh.org.tr>, 26 Haziran 2012’de erişildi).

Yukarıdan da anlaşılacağı üzere İHH, insani yardıma muhtaç olan herkese yardımları ulaştırmayı hedeflediğini ve bunu yaparken de yardıma muhtaç olanların dünyanın neresinde olduğunun öneminin olmadığını belirtmektedir. Bu bakış açısı İHH’nın faaliyetlerinin kapsamını ulus ötesi kılmıştır. Bir diğer dikkat çeken unsur ise, insan hak ve hürriyetlerini engelleyen politikalara karşı duracaklarını beyan etmeleri, kendilerine politik bir misyon yüklediklerinin de bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

İHH’nın kendi internet sitesinde yayınladıkları verilere göre, SAGA’ya yönelik etkinliklerine kısaca bakıldığında ise; sadece 2011 yılının Temmuz ve Kasım aylarında yapılan ayni yardımların toplam maliyetinin 8.372.992 TL, nakdi yardımların toplam maliyetinin 10.968.050 TL ve toplamda tüm yardımların maliyetinin ise 19.341.042 TL olduğunu belirtmişlerdir. Bu yardımlardan toplam istifade eden ve ya edecek kişi sayısının 2.185.718 kişi olduğunu düşünmektedirler (<http://bulten.ihh.org.tr>, 27 Haziran 2012’de erişildi).

Bu rakamlar İHH’nın bölgede ne kadar etkin olunduğunu göstermesi açısından dikkat çekicidir. Rakamsal olarak bu şekilde gözüken yardımların, su kuyusu açmaktan, gıda dağıtımına, sağlık taramasından, sağlık malzemesi dağıtımına ve dikiş makinesiyle, büyükbaş hayvan dağıtımına varan geniş bir yelpazede gerçekleştiğini beyan

etmektedirler.

1.2.4.Yeryüzü Doktorları Derneği

Türk STK'larının çeşitli SAGA ülkelerinde yürüttükleri insani yardım projeleri içersinde en dikkate değer çalışmalardan biri de, gönüllü Türk doktorları tarafından gerçekleştirilen, SAGA ülkelerinin ücra köşelerine kadar gidip ücretsiz sağlık taraması ve ameliyatları kapsayan projelerdir (Çomak, 2011). Türkiye’de ulus ötesi çalışma yapan sağlık yardımı özelinde örgütlenmiş insani yardım kuruluşu sayısı oldukça sınırlı (Kınık, 2012) olduğundan dolayı bu tür yardımlarıyla dikkat çeken Yeryüzü Doktorları Derneği incelenmiştir.

Yeryüzü Doktorları Derneği’nin internet sitesinden elde ettiğimiz verilere göre dernek, 2000 yılında bir grup gönüllü doktor tarafından, İngiltere’de kurulmuş, 2004 yılında da “Yeryüzü Doktorları Türkiye” adıyla Türkiye şubesi faaliyete başlamıştır (<https://www.yyd.org.tr>, 27 Haziran 2012’de erişildi). Yeryüzü Doktorları Derneği, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi/ Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) ve Afet Yönetim ve Koordinasyon Ofisleri’nin / United Nations Disaster Assessment and Coordination (UNDAC) eğitim ve tatbikatlarına iştirak etmiştir ve İslam Konferansı Örgütü İnsani Yardım Forumu'na da üye olan (<https://www.yyd.org.tr>, 27 Haziran 2012’de erişildi) Yeryüzü Doktorları bu yönleriyle ulus ötesi bir boyut taşımaktadır. Acil tıbbi ve insani yardım, uzun vadeli ve kalıcı sağlık hizmetleri, rehabilitasyon, yeniden yapılandırma ve tıbbi eğitim şeklinde üç temel alanda faaliyet gösterdiklerini beyan eden derneğin (<https://www.yyd.org.tr>, 27 Haziran 2012’de erişildi) daha iyi tanınabilmesi adına internet sitelerinde belirtmiş oldukları hedeflerini buraya almayı uygun bulduk.

Bunlar:

- *“Yeryüzünün neresinde, temel tıbbi bakım ve sağlık hizmetlerinden mahrum bir insan, bir hasta, bir sakat, bir felaketzede, bir mazlum, bir mağdur varsa bunun acısını yüreğinde hisseden, bunun sorumluluğunu idrak ederek yola çıkan bir grup gönül insanıdır Yeryüzü Doktorları.*

- *Orada ve Her Yerde” sloganı ile din, dil, ırk, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin, yeryüzünün tüm ihtiyaç bölgelerine tıbbi ve insani yardım götürmeyi hedef edinmiştir”* (<https://www.yyd.org.tr>, 28 Haziran 2012’de erişildi).

Yukarıdan da anlaşılacağı üzere Yeryüzü Doktorları Derneği’nin insani yardıma muhtaç olanlara yardımları ulaştırmayı kendisine temel hedef olarak seçmiştir. Zaten uluslararası bir STK’nın şubesi niteliğinde olup kuruluş itibarıyla ulus-ötesi faaliyet yapmaktadır.

Derneğin İnternet sitesine göre, Halen toplam 1000 kadar gönüllü sağlık çalışanları mevcut olduğunu, Yeryüzü Doktorları Derneği, SAGA bölgesinde Sudan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Sierra Leone, Gana, Kenya, Nijer, Gine Bissau ve Somali’ye tıbbi ve insani yardım ulaştırdıklarını (<https://www.yyd.org.tr>, 27 Haziran 2012’de erişildi) açıklamışlardır. Yine buradaki açıklamalar göre diğer çalışmalarına bakacak olursak; Hodan ve Lafolle’de olmak üzere iki beslenme merkezi açtıklarını ve burada toplam 8435 kişiye sağlık hizmeti verdiklerini, Mogadişu Benadir Hastanesi’ne toplamda; 18 uzman doktor, 3 eczacı, 5 hemşire ve 1 yoğun bakım hemşiresi gönderdiklerini ve 2011 Kasım ayı boyunca 3000 poliklinik muayenesi ve 65 ameliyat gerçekleştirdiklerini, Somali’ye 2011 Temmuz ayından itibaren 800.000 ABD doları değerinde 143.135 kutu ilaç bağışı gönderdiklerini iddia etmektedirler. Yeryüzü doktorları Derneği sağlıkla ilgili yardımlarının yanı sıra kurban hissesi dağıtımı ve gıda paketi dağıtımı şeklinde yardımları da olduğunu (<https://www.yyd.org.tr>, 28 Haziran 2012’de erişildi) beyan etmektedirler.

Buraya kadar açıklananlarla örnek STK’lar tanınmaya çalışılmış ve SAGA’ya yönelik etkinlikleri ile ilgili olarak son döneme ait birtakım sayısal veriler ışığında kesitler sunulmuştur. Bunları yaparken hedeflenen örnek STK’ların SAGA faaliyetlerinin bir envanterini sunmak değildir. Dolayısıyla bu veriler oldukça kısıtlı tutulmuştur. Bu verilerin kullanılmasından maksat ise örnek olarak seçilen STK’ların SAGA’ya yönelik etkinliklerini somut verilerle desteklemektir. Bu yardımlarla ilgili olarak esas ilgilenilen taraf ise bu STK’ların Türkiye-SAGA ilişkilerine katkılarıdır.

2. Konstrüktivist Perspektiften STK Faaliyetleri

Yukarıda örnek STK'lar ile açıklanan SAGA'ya yönelik faaliyetlerin kalkınma yardımlarına bakan yönü ile Türkiye'nin imajı, halkların yakınlaşması ve paylaşılan değerlerin artması yönünde önemli katkıları olmuştur. İşadamlarının kurduğu STK'ların etkinlikleri de yine Türkiye'nin imajı, tanınırlığı ve karşılıklı ekonomik bağımlılığın artmasına değerli katkıları olmuştur. Bunların sonucunda da 'biz' duygusunun oluşmasına, Wendt tarafından ortaya atılan 'kolektif sosyal kimlik' şeklindeki yapının oluşturulmasında, STK'lar tarafından yapılan yardım faaliyetleri önemli etkiye sahiptir. KT perspektifinden baktığımızda SAGA ülkeleri ile etkileşimin arttırılması ile olumlu ilişkiler ortaya çıkmasında STK'ların SAGA'ya yönelik etkinliklerinin ne derece önemli olduğu ortadadır.

STK'ların SAGA -Türkiye ilişkilerinin KT perspektifinden inşası adına etkinliğini göstermek maksadıyla somut bir örnek verecek olursak; Kimse yok Mu Derneği Başkanı Ünal Öztürk ile yapılan röportajda belirttiğine göre, Türkiye siyasi alanda bölgeye yönelik aktivitelerini arttırmaya devam ederken, Kimse Yok Mu Derneği, henüz siyasi ilişkilerin kurulamadığı büyükelçilik dahi bulunmayan Çad gibi ülkelere yardımları ve gönüllüleri aracılığıyla ulaşmıştır. Türkiye'nin bu ülkelerle ilişkilerini başlatması adına ilk hareketi yardımları aracılığıyla Kimse Yok Mu Derneği yapmıştır ve bu yardımlar 2008 yılında başlamış halen de devam etmektedir (Ünal Öztürk, kişisel görüşme, 04 Haziran 2012). Bu örneği destekler mahiyette bir bilgi olarak, Çad'da Türkiye'nin büyükelçiliği halen mevcut değildir ve ekonomik siyasi her anlamda Çad ile Türkiye'nin ilişkileri zayıf kalmaktadır, sadece bazı dönemlerde Türk STK'lardan yardımlar ulaşmaktadır (Yasin Hüseyin, Muhammed Başar, kişisel Görüşme, 08 Haziran 2012). Görülen odur ki Türkiye'nin SAGA'da bazı ülkelerle ilişkileri halen sadece STK'lar bağlamında devam etmektedir. Bu çerçeveden gerçekten de Türk STK'ları ulus-ötesi anlamda da hükümetlerin dolduramadıkları alanları doldurmada çok başarılıdırlar ve ülkelerarası ilişkilerin gelişmesine zemin oluşturmaktadırlar.

KT'ye göre ülkeler ilişkilerinde olumlu etkileşim halinde iseler kolektif kimlik

oluşacak ve kolektif güvenlik sistemleri oluşacaktır (Bozdağlıoğlu, 2012: 134). Bu anlamda STK'ların SAGA'ya yönelik etkinlikleri Türkiye ile yeni ilişkiler inşa etmektedir ve kolektif güvenlik sistemlerine zemin hazırlamaktadır. Zira bunun oluşması için karşılıklı güven ortamının oluşması gerekecektir. Bu yaklaşımı destekler mahiyette Kimse Yok Mu Derneği Başkanı Ünal Öztürk, SAGA'da ilk gittikleri ülkelerde yardım faaliyetlerine tedirgin yaklaşıldığını daha sonra ise güven ortamının oluştuğunu ve bu güvenden sonra Türkiye'den beklentilerin de arttığını vurgulamıştır (Ünal Öztürk, kişisel görüşme, 04 Haziran 2012). Konuyu başka bir örnekle destekleyecek olursak; örneğin 2011 yılında büyük bir kuraklıkla mücadele eden Somali'nin son bir yılına bakıldığında, Türk STK'larının öncülüğünü çektiği yardım faaliyetlerinin neticesinde Türkiye'nin bu coğrafyada önemli bir aktör olarak belirlediğini görmekteyiz. Bu gibi etkinliklerin bir yansıması olarak, son dönemlerde uluslararası toplantılar ve akademik yayınlarda Türkiye faktörüne sıkça atıf yapılmaktadır. Bu nedenle Batılı devletler Türkiye'nin bölgede neler yapabileceğini hususunu sorgular hale gelmişlerdir (Orakçı, 2012. <http://www.dunyabulteni.net>, 28 Haziran 2012'de erişildi).

Türkiye'nin burada etkin bir ülke haline gelmesinde STK'ların öncülük ettiği iddiasını da şu şekilde açıklamakta fayda vardır; öncelikle Kimse Yok Mu Derneğinin ve İHH Derneğinin açmış olduğu kuyuların Somali'nin ayağa kalkmasını sağladığı düşünülmektedir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). STK'lar yardım ettikleri ülkelere sadece maddi yardımlarıyla ulaşmamaktadırlar, gönüllüler aracılığıyla buralara yardımlarını ulaştırmaktadırlar. Özellikle sağlık görevlileri bizzat yardımın kendisini oluşturmaktadır. Bu nedenle Somali örneğinde olduğu gibi, patlayan bombalar arasında, tehlikeli bir ortamda Somali halkına hizmet götüren STK'lar (Orakçı, 2012. <http://www.dunyabulteni.net>, 28 Haziran 2012'de erişildi) iki ülke arasında yakınlaşmanın esas mimarı olmuşlardır. Böylece hiçbir ülkeye güvenemeyen Somali'nin neredeyse sadece tek Türkiye'ye güvenir hale gelmiştir ve bunun göstergesi olarak da II. Somali Konferansının İstanbul'da yapılacaktır. Bu durum ise Türkiye'den beklentilerin fazla olduğunun bir göstergesidir (Orakçı, 2012. <http://www.dunyabulteni.net>, 28 Haziran 2012'de erişildi).

Sağlık alanında yapılan yardımlar ülkelerin imajları anlamında büyük önem taşımaktadır ve bu yardımları alan kitle bu tarz yardımları memnuniyetle karşılamaktadır. Bu çerçeveden ülkelerarası kurulan stratejik ilişkiler toplum nezdinde daha derin bir hukuk oluşturduğundan da kalıcı olmaktadır. Denilebilir ki bunun dünyadaki en iyi örneklerden biri Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü/Médecins Sans Frontières (MSF)'nin Fransa'nın imajına olan katkısıdır. Aslında MSF'nin birincil olarak devletin itibarını arttırma ve ülkelerarası stratejik işbirliği tesisini kolaylaştırma gibi bir amacı olmamasına rağmen sonuçta MSF algısı ile Fransa algısı örtüşmekte ve bu fayda Fransa lehine işlemektedir (Kınık, 2012). Aynı durum Türk STK'ları içinde geçerlidir önceki bölümlerde incelendiği üzere direkt dış politik hedefleri bulunmadığı açıklanmışlardır. Ünal Öztürk'ün ifadeleri ile de dış politik olarak hedefleri olmadığı (Ünal Öztürk, kişisel görüşme, 04 Haziran 2012) birinci ağızdan beyan edilen STK'lar faaliyetlerinin sonuçları itibariyle dış politikayı etkileyen birer unsur konumundadırlar.

KT perspektifinden baktığımızda ise kalkınma yardımı yapan kuruluşların etkinliklerinde insan unsuru ön plana çıkmaktadır ve Türk gönüllülerin fedakâr davranışları kültürlerarası yakınlaşmaya zemin hazırlamaktadır. Bu da kolektif sosyal kimliğin oluşmasına zemin hazırlayarak 'Biz' duygusunun oluşmasına sebep olabilecektir. Ama SAGA'ya yapılan kalkınma yardımlarının kısa vadede sonuç getirmesi beklenmemelidir. Bu tür yardımlar ve her türlü STK etkinliği uzun vadede o ülkelerle kurulacak siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler için çok uygun bir zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle de kalkınma yardımları, bölgesel güç ve küresel aktör olmayı hedefleyen Türkiye için ayrıca stratejik bir önem de taşımaktadır (Özkan, 2012. <http://www.kamudiplomasisi.org>, 25 Haziran 2012'de erişildi).

Sadece kalkınma yardımları değil, aynı zamanda işadamlarının kurmuş olduğu STK'ların SAGA ülkelerinde yeni iş bağlantıları kurmaları, bölgeye iş gezileri, fuar ve çeşitli organizasyonlar düzenlemeleri, buralarda yatırımlar yapmaları gibi faaliyetlere konstrüktivist perspektiften yaklaştığımızda, artan ticaretle birlikte devletlerarası karşılıklı bağımlılığın artması sonucu yeni kolektif sosyal kimlik oluşumuna (Bozdoğan, 2007) zemin hazırlayan önemli aktivitelerdir. TUSKON'un SAGA'ya yönelik faaliyetlerine bakıldığında karşılıklı ticari bağımlılığın arttırılması adına son

derece önemli verilere ulaşılabilir. Bu konuyla ilgili olarak somut bir örnek vermek gerekirse Gana'ya Gana'lı yerel bir ortakla 10 milyon dolarlık yatırım yapmaya hazırlanan CCG İç ve Dış Ticaret Aş. Genel Müdürü Şebnem Açıkduşun, TUSKON sayesinde Türkiye'nin Afrika ile olan ticaretinin geliştiğini ve gittikleri yerlerde TUSKON'un yollarını açtığını (Baysal, 2012) vurgulaması, Türk işadamlarının SAGA'ya açılımı açısından STK etkinliklerinin önemini gösteren bir ifadedir. Benzer şekilde Türkiye Senegal Büyükelçiliği Müsteşarı Diop'un kedisıyla yapılan bir röportajda TUSKON'un yürüttüğü projelerin çok önemli olduğuna ve TUSKON'un düzenlediği Afrika-Türkiye Zirvelerinin Senegale çok yardımcı olduğuna (İpek, 2012) dikkat çekmesi ile ortaya çıktığı üzere STK'lar etkinlikleriyle SAGA ülkeleri ve Türkiye arasında kolektif sosyal kimliğin oluşabilmesi noktasında son derece önemli olan ekonomik bağların kurulmasına zemin hazırlamaktadırlar.

Aynı şekilde DEİK Afrika konsey başkanı Zuhail Mansfield ile yapılan röportajdan da öğrenildiğine göre, DEİK de aynı şekilde çeşitli toplantılar yaparak farklı ülke işadamları ile Türk işadamlarını buluşturarak yeni iş ortaklıkları kurulmasına ortam hazırlamaktadır (Zuhail Mansfield, kişisel görüşme, 16 Mayıs 2012). Türkiye'nin ekonomik göstergeleri, SAGA'da etkinliğinin arttığına işaret etse bile her geçen gün bölgede etkinliğini arttıran Çin ve Hindistan gibi küresel güçlerle kıyaslandığında görece düşük kalmaktadır. Ama yine de Türkiye, Afrika'ya açılım planı çerçevesinde yaptığı faaliyetleri neticesinde bölgede varlığını eskiye nazaran daha güçlü hissettirmektedir. Türkiye'nin bölge ülkeleri ile artan ticaret hacmiyle doğru orantılı olarak bölge ülkelerindeki imajı da güçlenmiştir (Çomak, 2011). Sivil Toplum Kuruluşlarının başarılı çalışmaları da şüphesiz Türkiye adına oluşan bu olumlu imajın oluşumunda ciddi rol oynamaktadır. İşadamlarının kurmuş olduğu STK'ların SAGA üzerinde ortaya koymuş olduğu bu faaliyetlerin etkisi ile gelişen ticaret hacmi SAGA-Türkiye arasındaki karşılıklı bağımlılığı oluşturacak ortamı hazırlamıştır. SAGA gibi son derece kalabalık ve hızlı nüfus artışı olan ve 47 ülkenin bulunduğu geniş bir bölge için yapılan çalışmalar yeterli değildir. Kolektif sosyal kimliğin ekonomik bağımlılık bağlamında gelişmesi adına özellikle işadamlarının kurduğu STK'lara büyük görevler düşmektedir.

Türkiye'nin kıta ile Osmanlıdan gelen köklü bağlarının olduğuna daha önceki bölümlerimizde değinilmişti. Türkiye, 'Afrika Açılım Eylem Planı' çerçevesinde hem eski unutulmuş bağları tekrar canlandırmak hem de yeni ticari ilişkiler kurma çabası içindedir (Orakçı, 2011). Aslında Türkiye Osmanlıdan beri pek çok SAGA ülkesinde saygın bir konumdadır ve bazı SAGA bölgelerinde hala Osmanlı kültürünün izlerin rastlanmaktadır. Arapça konuşan bölgelerde Osmanlıcadan geçmiş pek çok Türkçe kelime bulunmaktadır. Ayrıca Müslüman kimliğe sahip SAGA ülkelerinde Türkiye'ye karşı dini olarak da bir yakınlık hissedilmektedir (Arpa, 2011). Bu konuyu destekler mahiyette pek çok örnek vermek mümkündür. Bunlardan birkaç örnek vermek gerekirse, Ünal Öztürk'ün ifadeleriyle SAGA'da yardım götördükleri ülkelerde olağanüstü bir teveccühle karşılanmış olmaları (Ünal Öztürk, kişisel görüşme, 04 Haziran 2012) ve Çad'lı işadamı Yasin Hüseyin'in "eskiden Çad'lılar Türkleri Allah için severlerdi" (Yasin Hüseyin, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012) sözü konuya daha da netlik katacaktır. Yine bu konuyla ilgili olarak Fatih Şen bu bölgedeki Türk STK görevlilerine yönelik olarak hiçbir adi suçun işlenmemiş olmasını tarihsel, kültürel ve dinsel olarak Türkleri kendilerinden kabul etmelerine bağlamıştır. Tarihten gelen bu birikimin artılarının da etkisiyle (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012) Darfur, Somali ve Nijer gibi kriz bölgelerinde STK'lar aracılığıyla yürütülen kalkınma yardımlarının Türkiye'nin tarihten gelen müspet imajını canlandırabileceği açık bir gerçektir. STK'ların etkinliklerinin Türkiye'nin SAGA geneline yaygın yeni bir imaj kazandırdığı (Orakçı, 2011), bu imajın getirisi olarak da, ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda yakınlaşmalar oluşacağı ve bunun sonuçlarının da ilerde geleceğe güvenle bakan birlikteliklere vesile olacağı açıktır (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Zaten SAGA'da ki pek çok ülkeyle tarihi geçmişte var olan ve sömürge dönemiyle unutulmuş bağlar Türk STK'larının çabalarıyla tekrar oluşmakta ve Türkiye-SAGA arasında yeni bir kolektif kimliğin temellerinin atılmasına zemin hazırlamaktadır.

Genel anlamda STK faaliyetlerinin Türkiye-SAGA ilişkilerine olan etkisi KT'ye göre analiz edildiğinde ise; KT göre devletlerin çıkarlarının kendi kimlikleri tarafından belirlendiği, bu kimliklerin ise ülkelerarası etkileşim tarafından karşılıklı olarak inşa edildiği ve bu inşa edişin ise sürekli değişkenlik gösterdiği önceki

bölümlerde belirtilmiştir. Bu anlamda işadamlarının yeni ticari ilişkiler kurmaya devam etmeleri, kalkınma yardımı yapan STK'ların ilgili ülke insanlarıyla kültürel olarak yakınlaşmayı sağlamaları ve Türkiye'nin olumlu imajına katkıları devam etmektedir. Böylece değişen yenedünya düzeninde SAGA-Türkiye arasında 'biz' duygusunu pekiştirmeleri ve karşılıklı olarak yeni kimliklerin oluşturulmasına zemin hazırlamaları beklenebilir. KT'ye göre devletlerin kimlikleri USS'de kendilerini nasıl tanımladıkları (Demirtaş, 2012: 157) ile doğrudan ilgili olduğu için bu perspektiften olumlu ilişkiler içersindeki ülkeler ancak kolektif sosyal kimliğe sahip olabilirler ve kolektif güvenlik sistemleri kurabilirler (Bozdağlıoğlu, 2012: 134). Tam da bu noktadan bakıldığında KT'ye göre insanların birbirleriyle etkileşim içersinde inşa ettikleri yeni kimliklerin oluşmasında STK'lar çok iyi birer model ortaya koymaktadırlar. Etkinlikleri ile ülkelerarası olumlu ilişkileri pekiştirmekte ve yeni güvenlik sistemlerinin oluşmasına zemin hazırlamaktadırlar.

3. Örnek STK'lar ve Kamu Diplomasisi

Devletlerin değişen dünya sisteminde USS daha güçlü ve etkin olabilmeleri adına kullandıkları yöntemlerden biri kamu diplomasisidir ve kamu diplomasisi ise ülkelerin "yumuşak güçlerini" kullanmaları esasına dayanmaktadır (Özkan, 2011, <http://www.tuicakademi.org>, 01 Temmuz 2012'de erişildi). Bu bölümde ise yumuşak gücün en etkili araçlarında biri olan STK'ların Türkiye adına SAGA'da ne gibi etkileri olduğu incelenmektedir.

Küreselleşen dünyada uluslararası arenada faaliyet gösteren aktörlere STK'lar da eklenmiş ve devletlerin etkinliklerini gösteremedikleri alanlarda etkin bir biçimde çalışmalar yürüterek ulus-ötesi bir konum kazanmışlardır (Akçadağ, 2012, <http://www.bilgesam.org/tr>, 05 Haziran 2012'de erişildi). Bu bakımdan KD çalışmalarında devletlerin en önemli partnerleri konumuna ulaşmışlar ve uluslararası politikada daha çok inisiyatif alma ve dış politikayı daha çok etkileme keyfiyetini kazanmışlardır (Akçadağ, 2011). Bu çerçeveden de ulus-ötesi STK etkinlikleri ülkelerin

yumuşak güçleri kapasitesi anlamında en değerli varlıklarıdır.

STK faaliyetlerinin Türkiye'nin SAGA'da kullanabileceği yumuşak güç potansiyeli noktasında önemli olduğu düşünülmektedir. Zira STK faaliyetleri ile diğer ülke insanları ile iletişim artmakta ve STK gönüllüleri yoksullukla ve doğal afetlerle mücadele kapsamında yaptıkları yardımlar ile kendi ülkelerini diğer ülkelere tanıtmaktadırlar. Bu etkinlikler de ülkelerinin imajına olumlu katkılar sağlayan KD'nin çok değerli bir kaynağı olmaktadır (Akçadağ, 2012).

Bir insan için en önemli şeyin temel ihtiyaçları olduğu düşünüldüğünde bu tür yardımların Türkiye adına ne denli pozitif etkiler oluşturacağı açıkça bellidir. Zaten Çad'lı işadamı Yasin Hüseyin Bey'e Türkiye'nin imajı hakkında yöneltilen soruya, ilk olarak Türkiye Başbakanı Erdoğan'ın İslam dünyasına yönelik aktif politikalarının Çad'da Türkiye'nin tanınırlığını arttırdığı şeklinde cevap vermiş, hemen sonra ise, STK'ların aç ve susuz kalmış insanlara yiyecek ve içecek sağlamalarının ömür boyu unutulmaz bir şey olduğuna ve esas kalıcı etkinin bunlar olduğuna (Yasin Hüseyin, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012) dikkat çekmiştir. Bu da gösteriyor ki, ülkelerin politik söylemleri değişkenlik gösterebilir, liderlerin etkileri geçici olabilir ama kurulan insani yakınlıkların kalıcı etkisi tartışmasızdır.

Önceki bölümlerde değinildiği üzere, SAGA bölgesinin bir kısmı devletlerin tarihi açısından çok da uzun sayılamayacak bir süre önce Osmanlı topraklarına dâhil yerlerdi ve dâhil olmayan yerlerde de Osmanlıyı siyasi olarak kabullenme mevcuttu. Bu gerçeği hatırlatma adına birkaç örnek verilecek olursa; Şen'in Ahmet Uçar'ın 'Unutulmayan Miras: Güney Afrika'da Osmanlılar' kitabına dayanarak verdiği bilgilere göre, Trablusgarp savaşına katılmak için Cape Town'lu Müslümanların Osmanlı başkonsolosluğunun önünde toplanmaları, Bağdat-Hicaz Demiryolu için Madagaskarlı ve Güney Afrikalı Müslümanların topladıkları paraları göndermeleri ve Osmanlı Padişahı'nın bu Müslümanlara teşekkür adına madalya göndermesi, bu bölgede Osmanlı kökenli insanların bulunması gibi veriler göstermiştir ki Türkiye'nin bölge ile olan bağları sanılanın çok daha ötesindedir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Bu çerçeveden özellikle Osmanlı'dan bu yana derin tarihi ve kültürel bağlarının

da olduğu hesaba katıldığında, Türkiye'nin uzak bir havza olmakla birlikte tüm dünya ülkelerinin dikkatlerini yoğunlaştırdığı bir bölge olan SAGA ile ilişkilerinde diğer ülkelere nazaran yumuşak güç potansiyeli anlamında oldukça iyi bir konumda olduğunu söylemekte yarar vardır.

Osmanlının bu bölgelerde hala iyi duygularla hatırlanmasına örnek olarak, Çad'lı işadamı ile yapılan röportajda hem Muhammed Başar hem de Yasin Hüseyin'e yöneltilen Türkiye'nin onlar için ne ifade ettiğı ile ilgili soruya, Osmanlıya vurgu yaparak cevap vermeleri, özellikle Muhammed Başar Bey'in daha çok değil 110 yıl öncesinde Osmanlının siyasi egemenliğı altında olduklarına vurgu yapması ve bu günün Çad'lılarının pek çoğunun sömürge döneminin etkileriyle Osmanlıyı unutmasına rağmen, okullarda Osmanlının siyasi etkinliğini öğrendiklerini ve bu nedenle Türkiye'ye karşı yakınlık hissedildiğini belirtmeleri (Muhammed Başar, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012), gibi örnekler gösteriyor ki Türkiye'nin SAGA'daki tarihi ve kültürel geçmişı Türkiye-SAGA ilişkileri açısından KD adına çok büyük potansiyele sahiptir. Fakat yukarıda değinildiğı üzere bu ilişkiler sömürge döneminin etkisiyle unutulmuştur ve ilişkilerin tekrar canlandırılmasında STK'lara önemli görevler düşmektedir.

Türk STK'larının bu bölgedeki etkinliklerinin Türkiye algısı adına ne denli önemli olduğı ve katma değer ürettiğı açıktır ve ülkelerin bu etkiyi resmi araçlarla sağlayabilmeleri adeta imkânsızdır. Fatih Şen'e göre, günümüzde STK'lar devletlerin dış politika üretme araçları arasında olmazsa olmaz konumuna yükselmiştir, zira STK'lar diğer devletler nezdinde ülkelerinin önünü açan kuruluşlardır. Bir devlet dünyanın her bakımdan en güçlü devleti de olsa; bir noktadan sonra diğer ülkeler karşısında diplomatik, askeri, ekonomik anlamda yetersizdir kaldığı alanlar olacaktır. STK'lar insan gücüyle çalıştığından dolayısıdır ki gittikleri bölgenin ekonomik, siyasi, askeri yapısına en ince ayrıntısına kadar vakıf olabilme kapasitesine sahiptirler (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Bu çerçeveden de devletlerin esas gücünü yumuşak güç unsurları belirlemektedir.

SAGA'da etkinlikleri olan STK'ların burada ülkelerin üst düzey yetkilileriyle

olduğu kadar, hatta daha fazla yerel halkla da birebir etkileşimleri söz konusu olmaktadır. Bu etkileşimler işadamlarının kurduğu STK'larda ülkelerin işadamlarıyla yakınlaşma ve dostluklar kurma şeklinde olmakta, kalkınma yardımı yapan STK'lar ise daha çok yerli halkın içersine nüfuz ederek adeta her birerleri Türkiye'yi temsil eden bir temsilci konumunda olmaktadır. Bu nedenle de her bir STK gönüllüsü Türkiye'nin olumlu imajına katkı sağlamaktadır. İnsanlar burada faaliyet gösteren Türk STK'larla muhatap olduklarında; hangi düşünceden, ne amaçla kurulmuş ve hangi STK gibi sorulardan çok bu STK'ların Türkiye'den geldiğiyle ilgilenmektedirler. Yasin Hüseyin'in 'Kimse yok Mu Derneği' ismini hiç duymadığını ama Türkiye'den yardımlar geldiğini belirtmesi (Yasin Hüseyin, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012) oysaki oraya giden yardımların bu dernek tarafından 2008 yılından beri yapılıyor olması (Ünal Öztürk, kişisel görüşme, 04 Haziran 2012) gösteriyor ki işi kim yaparsa yapsın oluşan imaj fertlerin veya kurumların değil Türkiye'nin imajı olmaktadır.

Bu çerçeveden de değişen USS'de uluslararası ilişkilerin vazgeçilmez unsurları olmaya başlayan STK'lar, tabi oldukları ülkenin tanıtımında önemli roller üstlenmektedir (Akçadağ, 2011, <http://politikadergisi.com>, 05 Nisan 2012'de erişildi). STK'ların da ötesinde dış ülkelerde bulunan Türk vatandaşlarının da sivil toplumun unsurları olması hasebiyle Türkiye algısı üzerinde etkileri vardır. Başkonsolosluk kayıtlarına göre sadece Güney Afrika'da 4000 adet Türk vatandaşı bulunmaktadır ve Fatih Şen'in öngörüsüyle 5-10 yıl içersinde Türk STK'ları Afrika'da adım atılmadık yer bırakmayacaklardır. Çünkü bu bölgede ticaretten, doktorluğa, hemşirelikten eğitimciliğe kadar her alanda faaliyet gösteren Türk genci bulunmaktadır (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Bu çerçeveden bakılınca STK'lar tarafından yürütülen gönüllü faaliyetler, Türkiye'nin uluslararası alandaki tanıtımının etkinliğini arttıran stratejik iletişim çalışmaları kapsamındadır ve bu faaliyetler ile Türkiye'nin yurtdışındaki algısı olumlu yönde geliştirilmektedir.

Türk işadamlarına yeni iş imkânları sağlama hedefiyle yola çıkan işadamlarının kurduğu STK'lar bu amaçlarına ulaşmakla kalmamakta SAGA'da ticaret yapan her büyük şirket Türkiye adına etkin bir kamu diplomasisinin oluşturması için önemli bir dayanak oluşturmaktadır. Diğer ülkelerde istihdam olanağı sağlayan işadamları kamu

diplomasisi yürütülmesini daha da kolaylaştırmaktadırlar (Akçadağ, 2011, <http://politikadergisi.com>, 05 Nisan 2012’de erişildi). İşte tam da bu noktadan baktığımızda da SAGA’nın en büyük battaniye fabrikasının bir Türk girişimciye ait olması (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012) ise yumuşak güç potansiyeli açısından çok canlı bir örnek olmaktadır.

Konuyla ilgili olarak örnek STK’ların bölgede yaptıkları etkinliklere daha önceki bölümlerde değinildiği için tekrara düşmeme adına buraya genel veriler alınmayacak sadece dikkat çeken somut örneklerle konu açıklanacaktır. Bu çerçeveden yola çıkarak Fatih Şen’in örneklendirmeleriyle; Johannesburg’da TUSKON tarafından Türkiye-Güney Afrika iş adamları konsey toplantısı yapılmış ve aynı zamanda Cape Town’da International Convention Centre denilen Uluslararası Konferans Merkezinde Türk iş adamları Türk STK’lar tarafından bir araya getirilmiştir. SAGA’da Türk STK’ları ekonomi, siyasi ve kültürel ilişkilerin kurulmasında vazgeçilmez unsurlardır. Türkiye’nin, STK’ların dışarısında klasik dış politika araçlarıyla SAGA’ya ulaşması mümkün değildir. Başka hiç bir devletin de bunu klasik dış politika araçlarıyla başarması mümkün değildir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Bu gibi etkinliklerin ekonomik anlamda bölge ile olan ilişkilerimizin geliştirilmesi ve Türkiye’nin tanınırlığının artması adına oradaki imajına ne denli olumlu katkıları olduğu da açıktır. Doğal olarak gelişen ekonomik ilişkiler ve pekiştirilen olumlu imajlar, Türkiye’nin yumuşak gücünü oluşturmakta ve uzun yıllar o ülke insanlarının hafızasında yer edinen etkileri oluşmaktadır. Bu tür bir etkiyi ise ülkelerin askeri güçleri ile veya resmi kanallardan geliştirdikleri ilişkilerle oluşturmaları imkânsızdır.

Kamu diplomasisinin ekonomi ilişkilerin geliştirilmesi dışındaki diğer bir yolu ise kültürel yakınlaşmadır. İnsanların birbirleriyle olan iletişimi ile kültürlerarası alışveriş artacak ve bu da farklı kültürlerin birbirlerini daha iyi tanımasına olanak tanıyacaktır. Bu çerçeveden kültürel öğeler kamu diplomasisi adına çok değerli kaynaklardır (Akçadağ, 2011, <http://politikadergisi.com>, 05 Nisan 2012’de erişildi). STK’lar ise gönüllü faaliyetleriyle ve çeşitli etkinlikleriyle Türk kültürünün tanıtılması adına son derece önemli bir misyon üstlenmişlerdir. Zira her bir gönüllü üye davranışlarıyla Türk kültürünün bir taşıyıcısı ve temsilcisi konumundadır. Bu nedenle

Türkiye'nin yumuşak gücünün de vazgeçilmez unsurlarındandır.

Kamu diplomasisinin kullandığı diğer bir unsur ise kalkınma yardımlardır. Günümüzde kalkınma yardımları ülkelerin dış politikalarını üretirken kullandıkları önemli bir unsur haline gelmiştir. Bu tür yardımlar etkisini uzun vadede göstermekte ve o ülke ile kurulacak siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler için zemin hazırlamaktadır. Kalkınma yardımları, bölgesel güç ve küresel aktör olmayı hedefleyen ülkeler için stratejik bir önem taşımaktadır (Özkan, 2012. <http://www.kamudiplomasisi.org>, 25 Haziran 2012'de tarihinde erişildi). Bu çerçeveden kalkınma ve yoksullukla veya doğal afetlerle mücadele kapsamında yapılan yardımlar bir ülkenin imajına olumlu katkı sağlayan çok değerli faaliyetlerdir (Akçadağ, 2011, <http://politikadergisi.com>, 05 Nisan 2012'de erişildi). Örnek olarak SAGA bölgesinin en önemli sağlık sorunlarından biri genci yaşlısıyla pek çok insanın mağdur olduğu katarakta bağlı körlük rahatsızlığıdır (Orakçı, 2011, <http://www.ihh.org.tr>, 15. Temmuz 2012'de erişildi). Bu rahatsızlığın tedavisi adına Türkiye'den giden pek çok yardım kuruluşu özellikle de İHH, Yeryüzü Doktorları Derneği ve Kimse Yok Mu Derneği binlerce kişiyi tedavi etmiştir. Aynı zamanda diğer kalkınma yardımları da önceki bölümlerde bahsedildiği üzere oldukça etkili bir şekilde SAGA bölgesine yapılmaktadır. Bu faaliyetleri göz önüne aldığımızda Türkiye'nin yumuşak gücü potansiyeli adına SAGA'da STK'lar noktasında son derece öneme sahip olduğu açıkça görülmektedir.

Kamu diplomasisi doğruluk, samimiyet gibi insani değerler temelinde yükselmektedir ve siyasal fikirlerden ziyade diğer ülke insanların kalbine ve düşünce dünyasına ulaşarak yükselmektedir (Salha, 2012, <http://www.kamudiplomasisi.org>, 26 Haziran 2012'de erişildi). Bu özelliklerin tamamı ise Türk kültüründe zaten bulunan özellikleri taşıyan gönüllülerde mevcuttur. İncelenilen örnek STK'ların hedeflerine bakıldığında, özellikle kalkınma yardımı yapan kuruluşların, ortak olarak din, dil ve ırk gözetmeksizin dünyanın neresinde yardıma muhtaç bir insan varsa onlara yardımı amaçladıkları görülmektedir. Konu buraya gelmişken de Türk insanının kendi iç dinamiklerinden kaynaklı kültürel değerlere örnek olması açısından Kimse Yok Mu Derneği Başkanı Ünal ile yapılan röportajda; "Kendi ülkemizdeki fakir insanlar dururken, neden Afrika sorusuyla karşılaşıyormuşsunuz?" Şeklindeki soruya verilen

cevabın buraya alınmasının dikkate değer olduğu düşünülmektedir;

“Neden Afrika sorusuna geçen sene Somali için düzenlediğimiz ‘İnsanlık Ölmedi’ kampanyamıza telefonla katılan bir vatandaşımızın söyledikleriyle cevap vermek isterim. Kampanya esnasında çağrı merkezimizi arayan bir vatandaşımız kendisinin işsiz olduğunu, cebinde kalan son parasını Somali için bağışlamak istediğini söyler. Kendisine bütün paranızı bağışlarsanız yarın ne yapacaksınız diye sorulduğunda, ‘yarın ben gider bir arkadaşım veya yakınımın borç alırım, olmazsa komşularım yardım eder, bir şekilde idare edebilirim, aç açıkta kalmam. Ama eğer bugün ben yardım etmezsem, oradaki insanlar yarını göremeyebilir ve açlıktan ölebilir, çünkü onların kimsesi yok’ (Ünal Öztürk, kişisel görüşme, 04 Haziran 2012)

Görüldüğü üzere kamu diplomasisinin bel kemiği niteliğindeki samimiyet burada somut bir şekilde gözükmekte ve tamamen insancıl duygularla faaliyetler yapılmaktadır. USS açısından bu tür faaliyetlerin tabii ki sonuçları itibariyle siyasi anlamda Türkiye’ye getireceği getirileri son derece önemli ve kalıcı olmaktadır. Bu çerçeveden de sadece geriye hükümetin bu etkinlikleri politik bir araç olarak değerlendirmesi kalmaktadır.

Kamu diplomasisinin özelliklerinden biri olan muhatap toplumu tanıyarak buna göre politikalar üretebilme özelliğinin de burada unutulmaması gerekir. Yabancı ülkelerde etkinliği olan STK’lar, içinde bulundukları yabancı toplumların hassasiyetlerini, eğilimlerini ve düşüncelerini tanıma şansına ulaştıklarından dolayı, hükümetleri dış politikalarını yaparken, ilişkide oldukları devletlerin toplumlarının duyarlılıklarını da dikkate almaya yönlendireceklerdir (Akçadağ, 2011, <http://politikadergisi.com>. 05 Nisan 2012’de erişildi). Bu çerçeveden de SAGA’ya yönelik etkinlikleri bulunan STK’ların buradan edindikleri bilgiler kamu diplomasisinin projelendirilmesi adına son derece önemlidir.

4. Türkiye-SAGA İlişkilerini Geliştirme Adına Yapılabilecekler

Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun yaptığı vurguya göre, Afrika'yı ihmal eden bir gücün küresel ölçekte bir aktör olması imkânsızdır. Aslında Türkiye-SAGA ilişkilerinin Osmanlı dönemine dayanan arka planı vardır. Türkiye bu tarihi hafızayla TİKA ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi devlet kurumları, TUSKON gibi sivil toplum faaliyetleri ile SAGA'da yerini almaya çalışmaktadır. Türkiye, Afrika'nın büyük zenginliklerinin peşinde olan dünya güçlerinin aksine, SAGA bölgesinin imarına katkı sağlayacak şekilde pozisyon almaktadır (Aras, 2010).

Pek çok kişinin ortak kanaati olarak Türkiye'nin yeni Afrika politikası iyi gitmektedir. Fakat yine de daha iyi sonuçlara ulaşmak için yapılacaklar vardır. Çünkü önceki bölümlerde de belirtildiği üzere SAGA bölgesi son derece hassas bir bölgedir. Yeraltı ve yer üstü kaynaklarıyla süper güçlerin iştahını kabartırken bir taraftan da fakirlik, eğitimsizlik ve hastalıklarla mücadele etmektedir. Bunların yanı sıra bu bölgenin pek çok yerinde iç savaşlar mevcuttur. Bu gibi olumsuzlukların da etkisiyle iyi giden Türkiye'nin Afrika politikaları yavaş ilerlemektedir. Bu bölümde yer yer yapılan röportajlarda konuşmacıların ileriye sürdüğü önerilerden yola çıkılarak Türkiye-SAGA ilişkileri adına yapılabilecekler tartışılmıştır.

Mansfield'e göre, yavaş ilerleyen Afrika'ya açılım sürecinin hızlandırılması gerekmektedir. Özellikle Türk işadamlarına bölgenin iyi tanıtılması ve zihinlerdeki yanlış imajların değiştirilmesi gerekmektedir. Mansfield buna örnek olarak da; Etiyopya'nın sanılanın aksine Afrika'nın en soğuk ülkesi olduğunu belirtmiş ve Sahra Altındaki ülkelerin işadamlarının çok donanımlı ve yabancı dil hususunda sorunsuz olduklarının da özellikle altını çizmiştir. Bu çerçeveden bölgenin tanıtılmasının önemini ve bu bölge tanıtılırken SAGA ülkelerinde yatırımcılara çok ciddi teşvikler de olduğunu ve bunların iyi anlatılması gerektiğini vurgulamıştır (Zuhal Mansfield, kişisel görüşme, 16 Mayıs 2012).

Türkiye-SAGA ilişkilerini ilerletme adına yapılabilecekler bunlarla sınırlı değildir. Yine başka bir örnekle, Çad'lı işadamları Başar ve Hüseyin; Türkiye'ye hava

yolu ile ulaşımın çok zor olduğunu bazen üç günde Türkiye'ye varabildiklerini, kargo uçağı olmadığı için mal aktarımının çok maliyetli olduğunu, eğer bunlar sağlanırsa Türkiye ve Çad arasında ikili ilişkilerin çok daha iyiye gideceğini ısrarla belirtmişlerdir. Bunun dışında Çad'da büyükelçilik olmadığını, bu yüzden de Sudan'a gidip oradan vize almak zorunda kaldıklarını bu durumun da bazen günlerini alabildiğini de ifade etmişlerdir (Muhammed Başar, Yasin Hüseyin, kişisel görüşme, 08 Haziran 2012).

Bu anlamda bölge ile ilişkilerin geliştirilmesi adına ulaşım probleminin çözülmesi ve diplomatik olarak da büyükelçilik sayısının hızla artırılması gerekmektedir. Dünyanın süper güçlerinin gözlerini diktiği bu bölgede Türkiye söz sahibi olmayı hedefliyorsa hızlı hareket etmek mecburiyetindedir. Zira konjonktürel olarak karşısına çıkan bu fırsatları zamanında değerlendiremediğinde tekrar bu fırsatları yakalaması mümkün olamayabilir.

Konuya farklı bir açıdan yaklaşacak olursak Fatih Şen'in ifadeleriyle, bölgede Osmanlı ardılı ülkeler mevcuttur. Buralarda Türkçe öğrenmek isteyen bir hayli insan vardır. Türkiye yumuşak gücünü oluşturma adına, orada kalan insanlara sahip çıkmalı ve bunlar için yeterli imkânlar oluşturmalıdır. Bu bölgeyi yeterince bilen yetişmiş insan sıkıntısı mevcuttur ve bu eksiği giderme adına da her alanda insan yetiştirilmelidir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012).

SAGA'yı bilen yetişmiş insan eksikliğini tamamlayabilmenin çeşitli yolları vardır; Bunlardan biri SAGA ülkeleri ile öğrenci değişim programları düzenleyerek ülkelerin birbirleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak, ikincisi SAGA ülkelerindeki akademisyenlerle değişim programları düzenlemek, üçüncüsü ise SAGA ülkeleri ve Türk düşünce kuruluşlarının ortak konferanslarıyla SAGA ve Türkiye arasındaki iletişimi arttırmak olabilir (Özkan, 2008). Bunlar gerek STK'lar gerekse devlet aracılığıyla kısmen uygulanmaktadır. Fakat yeterli değildir.

Şen'e (2012) göre, SAGA-Türkiye ilişkilerinin geliştirilmesinde özellikle yumuşak güç olmaları bağlamında STK'ların ne denli önemli olduğu göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bu bağlamda devletin STK'ların potansiyellerinin farkına

varması ve her anlamda onlara destek olması gerekmektedir. Çünkü diğer ülke STK'larına göre Türk STK'larının ekonomik imkânları kısıtlı kalmaktadır ve Türk STK'larının bölgede diğer STK'larla rekabet edebilmesi için devletin onlara ne şartla olursa olsun arkalarında olduğunu hissettirmesi gerekmektedir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012). Türk STK'larının SAGA'da Türkiye adına pozitif kazanımlar ürettiği gerçeği açıkça belli olmasına rağmen, kamu ve sivil toplum kuruluşları arasında olması gereken işbirliğinin arzulanan düzeyde gerçekleşemediği de bir gerçektir (Demirtepe, 2012). Buna somut bir örnek olarak ise Sağlık Bakanlığı-sivil toplum kuruluşları ilişkisinin yetersizliği gösterilebilir. Türk Sağlık çalışanları TİKA üzerinden dolaylı olarak kısa süreli yurt dışı çalışma izinleriyle bu faaliyetlere katılabilmektedirler. Oysaki bunun ötesine geçilerek Sağlık Bakanlığı insani ve tıbbi yardım kuruluşları birlikte SAGA'ya yönelik daha farklı pek çok faaliyet yürütülebilme fırsatına sahiptir (Kınık, 2012). Devlet'in her alanda faaliyet gösteren STK'lara sadece maddi anlamda değil hukuki zorlukların çözülmesi anlamında da destek olması gerekmektedir. STK'ların Türkiye'nin yumuşak gücü olma kapasiteleri dikkate alındığında sivil toplum kuruluşlarının daha etkin bir şekilde çalışabilmeleri ve yaptıkları projelerin uzun soluklu olabilmesi adına insan kaynağı, proje ve bilgi birikimi noktasında desteklenmeleri gerekmektedir.

Aynı şekilde Fatih Şen'in ifadeleriyle; SAGA pazarına girmek isteyen işadamlarının da desteklenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra SAGA'ya yönelik düzenlenen üst düzey ziyaretler şu ana kadar yapılanlarla sınırlı kalmamalı istikrarlı bir şekilde devam etmelidir. Bu şekilde Türkiye bu bölgede varlığını unutturmamalıdır. Çünkü ekonomik olsun siyasi olsun ilişkilerde tanınır olmak çok önemlidir. Bu çerçeveden Türkiye-SAGA ilişkilerinin kurumsallaşması adına SAGA'da gerek devlet eliyle, gerekse STK'lar eliyle gerçekleştirilen her türlü proje uzun vadeli olarak düşünülmelidir (Fatih Şen, kişisel görüşme, 21 Haziran 2012).

Günümüzün en stratejik değeri konumundaki kamu diplomasisi Türkiye tarafından etkin bir şekilde kullanılamamaktadır (Özkan, 2011, <http://www.tuicakademi.org>, 01 Temmuz 2012'de erişildi). Bu alandaki eksikliğin farkına varan yetkililer tarafından, 2010 yılında Başbakanlığa bağlı olarak Kamu Diplomasisi

Koordinatörlüğü kurulmuştur ve kuruluş amacını da Türkiye'nin kamu diplomasi ile ilgili yürütülecek çalışmalar ile ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak şeklinde tanımlamışlardır (<http://kdk.gov.tr>, 18 Temmuz 2012'de erişildi). Çok yeni bir kuruluş olmakla birlikte özellikle amacını tanımlarken STK'ları da ifade ederek açıklaması bu alandaki eksikliklerin tamamlanma gayretinde olduğu şeklinde anlaşılabilir. Zira STK'ların SAGA yönelik yapmış olduğu gerek kalkınma yardımları, gerek sağlık yardımları, gerekse işadamları derneklerinin aktiviteleri olsun kamu diplomasisi aracı olarak kullanılabilecek potansiyellerdir ve bu noktadan da STK'ların bilinçlendirilmeleri çok önemlidir (Özkan, 2011, <http://www.tuicakademi.org>, 01 Temmuz 2012'de erişildi).

Türk dış politikası adına SAGA ile olan ilişkilerde sağlam bir zeminin oluşturulması ve kamu diplomasisinin aktif bir şekilde kullanılması adına Türkiye'de SAGA'yı tanıyan, SAGA'daki gelişmeleri yakından izleyen entelektüel bir zümrenin gerekliliği ortadadır. Bu çerçevede, Türk STK'larının desteği çok önemlidir, zira Bu kıtanın mahalli dillerini de bilen, SAGA'da yaşamış, SAGA kültürüne aşina, SAGA'yı anlayan insanların yetiştirilmesi gerekmektedir (Oba, 2007, <http://www.tasam.org/tr>, 31 Mayıs 2012'de erişildi) . Bunun gerçekleşmesi ise bu özellikleri taşıyan orada faal STK'ların desteğiyle mümkün görünmektedir (Oba, 2009, <http://www.tasam.org/tr>, 31 Mayıs 2012'de erişildi). Bu çerçeveden hem Türkiye'nin SAGA'daki imajına katkıları hem de son derece farklı değişkenlere sahip parçalı yapısıyla SAGA bölgesini iyi tanımaları bağlamında STK'lar Türkiye'nin SAGA ile olan ilişkilerinin geliştirilmesinde yumuşak güç anlamında politikalar üretilmesinde çok büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde sivil toplum kuruluşlarının kalkınma yardımları kapsamına giren tüm etkinliklerinin ait oldukları ülkenin yardımları olarak hesaplara dahil edildiği USS'de, ulus-aşırı faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşları ile kalkınma yardımları bağlamında gerçekleştirilecek işbirliğinin Türkiye'nin dünya siyaseti üzerindeki ağırlığını artıracığı (Demirtepe, 2012) ve çeşitli konularda inisiyatif almayı kolaylaştıracağı da açık bir gerçektir.

SONUÇ

Türkiye'nin 1998 yılında aldığı bir kararla Afrika kıtasına açılım yapmayı planlamasıyla başlayan süreçte bu gün Türkiye-SAGA ilişkilerinde gerek siyasi gerek ekonomik anlamda iyi bir noktaya gelinmiştir. Küreselleşen ve gittikçe liberalleşen dünyada, ülkelerin hedefledikleri güven ve ekonomik refah seviyesine ulaşmaları, diğer ülkelerle kültürel ve insani bağlarını arttırabilmeleri onların iç ve dış politik hedefleri arasındadır. Fakat bir devlet ne kadar kudretli olursa olsun bunu tek başına başaramamaktadır. Bu gün değişen uluslararası siyasal sistemde ülke ilişkilerinin gelişmesini tetikleyen pek çok devlet dışı aktör belirlemiştir. Bu nedenle devletlerin amaçlarına ulaşma adına yaptıkları faaliyetlerden arada kalan alanları STK'lar doldurmakta ve bu çerçeveden de çok önemli bir misyon üstlenmektedirler.

Önceki bölümlerde, Türkiye-SAGA ilişkilerini artan bir ivmeyle ilerlemesi örneklerle açıklanmıştır. Yukarıdaki verilerden hareketle bu gün Türkiye'nin daha 1998'li yıllarda belirlemiş olduğu hedeflere ne kadar yaklaşıldığı açıkça görülmektedir. Özellikle ekonomik alanda rakamsal veriler dikkat çekicidir. SAGA ile dış ticaret hacminin 11 kat arttığı tespit edilmiştir. STK'lar üzerinden yapılan değerlendirmelerden de görüleceği üzere ekonomik alanda örnek STK olarak seçtiğimiz TUSKON'un ve bunun gibi STK'ların bölgeye yönelik aktivitelerinin artan ticaret hacminde etkileri olduğu düşünülmektedir. Gerek SAGA'lı yetkililerin çeşitli beyanatlarından gerekse yapılan röportajlardan bu düşüncenin destek gördüğü anlaşılmaktadır.

SAGA ile kültürel anlamda yakınlaşmayı sağladığı ve Türkiye'ye olumlu imaj kazandırdığı düşünülen ve örnek seçilen Kimse Yok Mu Derneği'nin, İHH ve Yeryüzü Doktorları Derneği'nin faaliyetleri ve bu gibi STK etkinliklerinin son derece önemli çalışmalar olduğu düşünülmektedir. Yine bu fikri destekler mahiyetteki görüşler önceki bölümlerde yerini almıştır.

SAGA'ya yönelik STK faaliyetlerinin Türkiye-SAGA ilişkilerine olan etkisi konstrüktivist perspektiften incelendiğinde; görülmüştür ki üyesi bulunan işadamlarına yeni açılımlar yapma temel hedefindeki STK'lar düzenledikleri işadamı ziyaretleri, fuarlar ve çeşitli organizasyonlarla SAGA'lı işadamlarının dikkatlerini Türkiye'ye yoğunlaştırmalarına neden olmaktadır. Yine Türk işadamlarının dikkatlerini de SAGA'ya yönlendirmiş ve dolayısıyla ekonomik olarak karşılıklı bağların artmasına zemin hazırlamışlardır. Aynı şekilde Türk STK'larının yapmış olduğu kalkınma yardımları da SAGA'da Türkiye'ye ait olumlu bir imaj oluşmasına sebep olmuş ve kültürlerin birbirlerini tanımalarına da olanak sağlamıştır. Aslına bakılırsa Türkiye'nin SAGA ile ilişkileri Osmanlıdan beri mevcuttur. Geçmişte yüzyıllarca sürmüş birliktelikler vardır ve bu çerçeveden de tarihi ve kültürel derinliği söz konusudur. Bu anlamda Wendt'in bahsetmiş olduğu karşılıklı güven duygusunun inşası ve 'biz' duygusunu oluşturma adına bu bölgede altyapı mevcut durumdadır. STK etkinlikleri ile sömürge döneminin etkileriyle unutulmuş ortak kültürel miras ve paylaşılan değerler tekrar hatırlanma sürecine girmiştir. Yukarıdaki çalışmada bu düşüncüyü destekler mahiyette pek çok veri bulunmaktadır. Konstrüktivist bakış açısıyla, SAGA ve Türkiye, gelişen bu yeni iyi ilişkiler çerçevesinde, geleceğin dünyasında yeni siyasal sistemlerin aktörleri olmaya adaydırlar.

Türkiye eğer hem bölgesel hem de küresel güç olmayı hedefliyor ve SAGA'da inisiyatif almayı bekliyorsa, diğer ülkelerin halklarına cazip gözükme ve düşünsel dünyalarını etkilemek olarak özetleyebileceğimiz kamu diplomasisi olanaklarını da sonuna kadar kullanmalıdır. Çünkü ülkelerin yumuşak güçleri askeri güçlerinden daha kalıcı bir etkiye sahiptir. Türk STK'larının SAGA'da yapmış olduğu gönüllü faaliyetleri ve çalışmalarının Türkiye'nin imajına uzun yıllar unutulmayacak olumlu etkileri olacaktır. Aynı zamanda STK'lar ülkelerinin kültürlerinin taşıyıcısı durumunda olup, ülkelerinin diğer ülkeler nezdinde tanınırlığı artırılmasında önemli işlevleri yerine getirmektedirler. Bu anlamda da STK'lar SAGA'da Türkiye'nin yumuşak gücü konumundadırlar. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde Türkiye'nin SAGA'ya yönelik politikalarının başarısının önemli aktörlerinden birinin STK'lar olduğu sonucu çıkarılabilir.

Türkiye ve SAGA arasında bu gün için kolektif sosyal kimlik oluşmuştur demek mümkün değildir. İlişkilerdeki ilerlemeler sevindirici olmakla birlikte bölgeye yönelik olarak daha fazlasının yapılabilecek olduğu yukarıdaki çalışmada açıklanmıştır. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz;

- SAGA bölgesindeki iş olanakları ve teşvikler Türk işadamlarına çok iyi tanıtılmalı.
- Bölgeye yönelik kargo ve ulaşım imkânları çoğaltılmalı.
- SAGA’da açılan büyükelçilik sayısı hızla arttırılmalı.
- Türkiye ile kültürel yakınlığı olduğunu iddia eden insanlar tespit edilip Türk hükümeti olarak bu insanlarla özel olarak ilgilenilmeli.
- Bölgeye yönelik yetişmiş insan ihtiyacını tamamlama adına öğrenci ve akademisyen değişim programları düzenlenmeli ve o bölgeleri iyi bilen STK gönüllülerinin bilgilerinden yararlanılmalı.
- Bu bölgede etkinliği olan STK’lar devlet olarak maddi manevi her yönden desteklenmeli.
- Bu bölgede iş yapan işadamları desteklenmeli.
- SAGA’ya yönelik devlet erkânı tarafından düzenlenen üst düzey ziyaretlere istikrarlı bir şekilde devam edilmeli.

Bu tedbirlerin pek çoğu yukarıdaki çalışma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilmiş sonuçlardır. Türkiye çok yönlü dış politika çerçevesinde Osmanlı kültürel mirasının da sunduğu verimli zemini değerlendirerek, çalışmanın ana öznesini oluşturan STK etkinliklerinin de değerli katkılarıyla ivedi bir şekilde SAGA için vazgeçilmez bölgesel bir güç unsuru olmalıdır. Bu hedefi gerçekleştirmeyi planlamış pek çok küresel aktörden daha şanslı bir konumda olduğu da yukarıdaki çalışmada ilgili yerlerde açıklanmıştır.

Bu çalışmadan esas amaçlanan, SAGA bölgesine yönelik STK etkinliklerinin konstrüktivist yaklaşıma göre Türkiye-SAGA ilişkilerine katkısı olup olmadığı ve yumuşak güç potansiyeli olarak konumlarının nasıl olduğu sorusuna cevap aramaktır. Bunun için görülmüştür ki, STK etkinlikleri her yönüyle Türkiye-SAGA arası iyi ilişkilerin gelişmesine zemin hazırlamakta, Türkiye’nin olumlu imaj edinmesini

sağlamakta ve Türkiye'nin SAGA nezdinde tanınırlığını arttırmaktadırlar. Aynı zamanda SAGA ülkeleriyle dış ticaret hacminin artışına zemin hazırlamakta hem ortak değerler oluşmasına hem ekonomik bağımlılığa neden olduğundan dolayı Wendt'in ortaya attığı kolektif sosyal kimliğin oluşmasının temellerini attırmaktadırlar. Konstrüktivist teoriye göre ülkelerarası ilişkilerin niteliğini karşılıklı etkileşimler belirlemektedir. Bu çerçeveden de STK etkinlikleri SAGA ile Türkiye'nin karşılıklı etkileşimini arttırmakta ve güven ortamının oluşmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda da bütün bu etkileriyle Türkiye'nin SAGA'da yumuşak gücünün değerli bir kaynağını oluşturmaktadırlar.

KAYNAKLAR

- Afrika'nın ekonomik görünüm raporu açıklandı.(2011). *Afrika Gündemi Dergisi*, <http://bultenler.ankara.edu.tr>, 25.06.2012 tarihinde erişildi.
- Afrika Ülkeleri ile İlişkiler*. <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>, 18. 06. 2012 tarihinde erişildi.
- Afrika'ya Hayat Operasyonu*. <https://www.yyd.org.tr>, 28.06.2012 tarihinde erişildi.
- Akçadağ, E. (2011). *Avrupa Sürecinde Kamu Diplomasisi Faaliyetlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü*. <http://politikadergisi.com>. 05.04.2012 tarihinde erişildi.
- Akçadağ, E. (2012). *Türk Kamu Diplomasisi ve Fransız Kamuoyu*. <http://www.bilgesam.org/tr>, 05. 06. 2012 tarihinde erişildi.
- Alkanlı, N. (2007). Hükümet dışı kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri. H. Çakmak (ed.), *Uluslararası ilişkiler “giriş, kavram ve teoriler”* (ss. 97-101) İçinde. Ankara: Barış Kitabevi Ltd. Şti.
- Amaç ve Perspektif*. (2012). <http://www.tuskon.org>, 15.06.2012 tarihinde erişildi.
- Aras, B. (3 Mart 2010). Afrika ve Türkiye. *Sabah Gazetesi*,
- Arpa, E.(2011). Sudan ve Darfur sorunu, *Avrasya Etüdleri Dergisi*, 40, 97-122.
- Arı, T.(2009). *Amerika'da siyasal yapı lobiler ve dış politika: Türk, Yunan, Ermeni, İsrail ve Arap lobilerinin ABD'nin dış politikasına etkileri* (4.Baskı). Bursa: MKM Yayınları.

- Arı, T. (2010). *Uluslararası ilişkiler teorileri: çatışma, hegemonya, işbirliği* (6. Baskı). Bursa: MKM Yayınları.
- Avcı, M ve Danışman, A. (2003). *Türkiye’de Birliklerin Karar Alma Sürecine Etkileri Üzerine Bir İnceleme*. <http://www.mevzuatdergisi.com>, 10.06.2012 tarihinde erişildi.
- Aydın, M. (1996). Uluslararası ilişkilerde yaklaşım, teori ve analiz. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51, 71-114.
- Bal, İ. (2009). *Türk Dış Politikasında Süreklilik Ve Değişim*. <http://www.tbdd.org>, 09.02.2012 tarihinde erişildi.
- Baskın, O. (1996). Türk dış politikası: temel ilkeleri ve soğuk savaş Ertesindeki durumu üzerine notlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51, 353-370.
- Başar, M. (2012). Ek 4. 08 Haziran 2012 tarihinde yapılan röportaj.
- Baysal, E. (24 Temmuz 2012). Türk okulları ve TUSKON dışarıda yolumuzu açıyor. *Zaman Gazetesi*, s. 10.
- Bedük, A., Usta,S. ve Kocaoğlu,M. (2006). Avrupa birliği’ne giriş sürecinde Türkiye’de sivil toplum kuruluşları ve demokratikleşme sürecindeki misyonları. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F Dergisi*, 10, 52–65.
- Belge, M. (2003). *Sivil Toplum Nedir?* <http://stk.bilgi.edu.tr>, 16.04.2012 tarihinde erişildi.
- Belge, M. (1998). Sivil Toplum Örgütleri. T. Ulaş (ed.), *Merhaba Sivil Toplum* (ss.23-24) İçinde. İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayınları.

- Boekle, Henning, Rittberger, Volker ve Wagner, Wolfgang, *Norms and ForeignPolicy: Constructivist Foreign Policy Theory*. <http://tobias-lib.uni-tuebingen.de>, 28.07.2012 tarihinde erişildi.
- Bostanoğlu, B. ve Okur, M.A. (2009). *Uluslararası ilişkilerde Eleştirel Kuram: Hegemonya-Medeniyetler ve Robert W. Cox*. (2. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2007). Yapılandırmacı yaklaşım. H. Çakmak (ed), *Uluslararası İlişkiler “giriş, kavram ve teoriler”* (ss.149–154)İçinde. Ankara: Barış Kitabevi Ltd. Şti.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2012). Konstrüktivizm ve rol teorisi: Kimlik, rol ve dış politika analizi. T. Arı (Ed.), *Uluslararası ilişkilerde post modern analizler 1* (127-150) İçinde. Bursa: MKM Yayınları.
- Büyükekşi, M. (17 Aralık 2011). Ticaret köprüleriyle Afrika artık daha yakın. *Milliyet Gazetesi*.
- Çaha, Ö. (2006). *İş dünyası ve sivil toplum*. İstanbul: Türkiye İşadamları ve Sanayiciler konfederasyonu Araştırma ve İnceleme Dizisi 1.
- Chandhoke, N. (2007). Civil Society. A. Cornwall ve D. Eade (Eds.), *Deconstructing development discourse buzzwords and fuzzwords* (175-184) İçinde. Oxford: Practical Action Publishing Ltd.
- Çomak, İ. (2011). Türkiye'nin Afrika politikası ve sağlık sektöründe çalışan Türk STK'ların TİKA'nın desteğinde Afrika'da yürüttüğü faaliyetlerin bu politikaya etkisi. *Avrasya Etüdleri Dergisi*, 40, 201-222.
- Davudoğlu, A.(2004). *Stratejik derinlik Türkiye'nin uluslararası konumu*. (18. Baskı). İstanbul: Küre Yayınları.

Demirtaş, B. (2012). Türkiye'nin Bosna ve Kosova'ya yönelik politikaları: İnşacı kuram açısından bir inceleme. T. Arı (Ed.), *Uluslararası ilişkilerde post modern analizler 1* (151-186) İçinde. Bursa: MKM Yayınları.

Demirtepe, T., *Kalkınma Yardımları Çalışmalarında Kamu ve Sivil Toplum Kuruluşları Arası İşbirliği Gereksinimi*. <http://www.usakgundem.com>, 24.06.2012'de erişildi.

Doğu Afrika Kuraklık Acil Yardım Çalışmaları Raporu Temmuz-Kasım 2011. <http://bulten.ihh.org.tr>, 27.06.2012 tarihinde erişildi.

Erol M.S. ve Altın A.S. (2012). *Türk Dış Politikasında Afrika: Osmanlı Mirası Üzerine Ortak Gelecek- Etkinlik Arayışları*. <http://www.usgam.com>, 17.06. 2012 tarihinde erişildi).

Erözden, O.(1998). STK'lar ve hukuki çerçevede yenilik talepleri üzerine notlar. T. Ulaş (ed.), *Merhaba sivil toplum*, (ss.13–22) İçinde. İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayınları.

Fırsatlar ve Öncelikler İkileminde Afrika, <http://www.usak.org.tr>, 29.05.2012 tarihinde erişildi.

Fridrichs, J. (2003). *European approaches to international relation theory*. New York: Taylor&Francis Group Published.

Genel Görünüm. <http://www.mfa.gov.tr>, 31.05.2012 tarihinde erişildi.

Gökulu, G. ve Sarı. Ö. (2008). Sivil toplum kuruluşlarının siyasetteki İşlevleri: kadın adayları destekleme ve eğitime derneği örneği. H. Coşkun, R. Dönmez, P. Enneli, K. Kasım, E. Kotil, A. Yaman, E. Yücetürk (Eds.), *Türkiye'de Siyasetin Dinamikleri Sempozyumu*, (ss.115–118) İçinde. Bolu: AİBÜ Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları.

- Gözen, R. (2006). *Türk dış politikası barış vizyonu*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Gözen, R. (2009). *İmparatorluktan küresel aktörlüğe Türkiye'nin dış Politikası*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Güleryüz, N. (2007). *Avrupa birliği müzakere sürecinde sivil toplum kuruluşları ve vakıfların rolü ve önemi*. (1.Baskı). İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Yayınları.
- Gür, F. vd, (2009). *2008 TİKA T.C. Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma İdaresi Başkanlığı Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu*. Ankara: Korza Basım.
- Hasgüler, M. ve Uludağ M.B. (2005). *Devletlerarası ve hükümetler dışı uluslararası örgütler* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hazar, N. (2003). *Küreselleşme sürecinde Afrika ve Türkiye-Afrika ilişkileri*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Hüseyin, Y. (2012). Ek 4. 08 Haziran 2012 tarihinde yapılan röportaj.
- İpek, V. (2012). *Turkeys Opening to SubSaharan Africa: Views of a Counselor*,_http://www.africanews.com. 01.04.2012 tarihinde erişildi.
- Jackson, R ve Sørensen, G. (1999). *introduction to international relations: theories and approaches*. New York: Oxford University Press.
- Kalın, İ. (2010). *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi*. http://kdk.gov.tr, 28.05.2012 tarihinde erişildi.
- Kamu Diplomasisine Bakış*. http://kdk.gov.tr, 06.06.2012 de erişildi.

Karacasulu, N. (2012). Uluslararası ilişkilerde İnşaatçılık yaklaşımları. T. Arı (Ed.), *Uluslararası ilişkilerde post modern analizler 1* (ss.109-124) İçinde. Bursa: MKM Yayınları.

Kavas, A. (2006). *Osmanlı-Afrika İlişkileri* (1.Baskı). İstanbul: Tasam Yayınları.

Kaya, S. (2008). Uluslararası ilişkilerde Konstrüktivist yaklaşımlar, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(3), 83-111.

Kenyan foreign minister lauds Turkey's diligent role in Somalia.
<http://www.raxanreeb.com>, 19.12.2011 tarihinde erişildi.

Keyman, F. (2000). Eleştirel düşünce: iletişim, hegemonya, kimlik/fark. A. Alp (ed.), *Devlet, sistem ve kimlik: uluslararası ilişkilerde temel yaklaşımlar* (ss.230) İçinde. İstanbul: İletişim Yayınları.

Keyman, F. (2010). *Avrupa'da ve Türkiye'de sivil toplum*. <http://www.stgm.org.tr>, 06.04.2012 tarihinde erişildi.

Kınık, K. (2012). Sağlıkla büyüme: Yeni Türkiye'nin uluslararası tıbbi yardım vizyonu, *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, 21, 78-81.

Kışlalı, A.T. (1990). *Siyaset bilimi* (2.Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Kimse Yok Mu Kimdir?. <http://yeni.kimseyokmu.org.tr>, 22.06.2012 de erişildi.

Kurulus, <http://kdk.gov.tr>, 18.07.2012 tarihinde erişildi.

Küçük, M. (2009). Uluslararası ilişkiler kuramında 'konstrüktivist dönüşü' anlamak, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 9(2), 771-795.

- Little, R. (1999). Historiography and International Relations, *Review of International Studies*, 25, 291-299.
- Mansfield, Z. (2010). *Türkiye İle Afrika Arasındaki Ekonomik İlişkilerin Genel Görünümü*. <http://www.tasamafrika.org>, , 25.05.2011 tarihinde erişildi.
- Mansfield, Z. (2012). Ek 2., 16 Mayıs 2012 tarihinde yapılan röportaj.
- Mcsweeney, B. (1999). *Security, identity and interests: A sociology of international relations*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Misyonumuz. <http://www.ihh.org.tr>, 26.06.2012 tarihinde erişildi.
- Ncube, M.(2012). *50 Yers Of Reporting Africa*. <http://www.africa-confidential.com>, 17.12.2011 tarihinde erişildi.
- Nigeria, Turkey Extol Relations, Seek Improved Trade Ties, <http://allafrica.com>, 26.12.2011 tarihinde erişildi.
- Nye, Jr. S. (2002). *The paradox of American power: why the world only superpower can't it alone*. Oxford: Oxford University Press.
- Nye, Jr. S. (2006). Soft power and European-American affairs. L. Thomas (ed.) ,*Hard power soft power and the future of transatlantic relations* (ss. 25-35) İçinde, Burlington:Ashgate Publishing Company.
- Nye, Jr. S. (2008). Foreword. S. Nye (ed.), *Power superpowers cultural and national assest of japan and the united states* (ss. ix-xiv) İçinde, Armonk, Ny, USA: M.E. Sharpe, Inc.
- Nye, Jr. S. (2009). Soft Power. *Leadership Excellence*, 26, 9.

- Oba, A. E. (2007). *Sahra Altı Afrika Ülkelerinin Türkiye'ye Bakışı ve Beklentileri*. <http://www.tasam.org/tr>, 31.05.2012 tarihinde erişildi.
- Oba, A. E. (2008). *Türkiye-Afrika İlişkilerinde Yeni Bir Dönem Başlarken*. <http://www.tasam.org/tr>, 31.05.2012 tarihinde erişildi.
- Oba, A. E. (2009). *Afrika'da Barış, Güvenlik Sorunu ve Sivil Toplum Kuruluşları Türkiye Örneği*. <http://www.tasam.org/tr>, 31.05.2012 tarihinde erişildi.
- Onuf, N. (2002). Worlds of Our Making: The Strange Career of Constructivism in International Relations. D. J. Puchala (ed.) *Visions of International Relations* (ss. 119-141) İçinde, Columbia: University of South Carolina Pres.
- Orakçı, S. (2011). Afrika'da küresel rekabet ve Türkiye. *Avrasya Etüdləri Dergisi*, 40, 73-96.
- Orakçı, S. (2011). *Sudan'da İHH Göz Hastanesinde Sıradan Bir gün*, <http://www.ihh.org.tr>, 15.07.2012 tarihinde erişildi.
- Orakçı, S. (2012). *Somali'nin Geleceği ve 2015 Hedefleri*. <http://www.dunyabulteni.net>, 28.06.2012 tarihinde erişildi.
- Özbaş, O. (2011). STK'ların karar alıcıları etkileme aracı olarak lobicilik faaliyetleri. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 148, 35-37.
- Özkan, A. (2011). *Kamu Diplomasisi, çağın en stratejik gücü*. <http://www.tuicakademi.org>, 01.07. 2012 tarihinde erişildi.
- Özkan, A. (2012). *Türkiye'nin Kalkınma Yardımlarında Kamu Diplomasisi Perspektifi*. <http://www.kamudiplomasisi.org>, 25.06.2012 tarihinde erişildi.

- Özkan, M. (2008). Turkey discovers Africa: Implications on prospects. *SETA Foundation for Political, Economic and Social Research, Policy Brief*, 22, 1-8.
- Öztürk, Ü. (2012). Ek 1. 04 Haziran 2012 tarihinde yapılan röportaj.
- Salha, S. (2012). *Kamu Diplomasisi Perspektifinden Kalkınma Yardımlarının Analizi*. <http://www.kamudiplomasisi.org>, 26.06.2012 tarihinde erişildi.
- Sarıbay, A.Y. (2000). *Postmodernite sivil toplum ve İslam* (1.Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Smith, S. (2000). The discipline of international relations:still an American social science?. *British Journal of Politics and International Relations*, 2 (3), 374-402.
- Somaliye yardımlar 500 bin tl ye ulaştı (27 Eylül 2011), *Milliyet Gazetesi*.
- Spegele, R. D. (1982). Rediscovering Debates in the International Studies: Morton Kaplan's System Epistemology Revisited, *Theory and Decision*, 14 (3), 293-328.
- Sub-Saharan Africa*, <http://www.unfpa.org>, 24.07.2012'de erişildi.
- Şen, F. (2012). Ek 6. 21 Haziran 2012 tarihinde yapılan röportaj.
- Tabutin, D ve Schoumaker, B. (2004) The Demography of Sub-Saharan Africa from the 1950s to the 2000, *Population (english edition)*, 59, 455-555.
- Talas, M. (2011). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi. *Türklük Bilim Araştırmaları Dergisi*, 29, 387-401.
- Tekeli, İ. (2004). *Katılımcı demokrasi ve sivil toplum kuruluşları* (1.Baskı). Ankara: SDD Yayınları.

Ticaret köprüsü programları, <http://www.tuskonafrica.com>, 15.06.2012 tarihinde erişildi.

Tiedeman, A. (2004). *U.S. public diplomacy in the middle east*, <http://uscpublicdiplomacy.org>, 02.06.2012 tarihinde erişildi.

TİKA Envanter Bilgi Yönetim Sistemi Kullanıcı Kılavuzu. (2010), <http://ebf.tika.gov.tr>, 23.06. 2012 tarihinde erişildi.

Tuch, H. (1990). *Communicating with the world: U.S. public diplomacy overseas*, New York: St Martin's Press.

TUSKON Hakkında, <http://tuskon.tv>, 15.06.2012 tarihinde erişildi.

TUSKON Türkçe tanıtım filmi, <http://tuskon.tv>, 25.05.2012 tarihinde erişildi.

Türkiye-Afrika İlişkileri. <http://africa.mfa.gov.tr>, 18.06.2012 tarihinde erişildi.

Türkiye-Afrika Ticaret Köprüsü-7. <http://www.tuskon.org>, 16.06.2012 tarihinde erişildi.

Türkiye BM'de geçici üyeliğe seçildi. <http://www.cnnturk.com>, 30.07.2012 tarihinde erişildi.

Türkiye-Dünya Ticaret Köprüsü 2012 Programı, <http://www.tuskon.org>, 20.06.2012 tarihinde erişildi.

Uğur, A. (1998). *Merhaba Sivil Toplum*, T. Ulaş (ed.) İçinde, *Yeni Demokrasinin Yeni aktörleri: STK'lar*, İstanbul: Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayınları.

Uchehara, Kieran E.(2012). Ek 1. ,25 Nisan 2012 tarihinde yapılan röportaj.

Ülke Gruplarına Göre İhracat. <http://www.tuik.gov.tr>, 29.07.2012 tarihinde erişildi.

Ülke Gruplarına Göre İthalat. <http://www.tuik.gov.tr>, 29.07.2012 tarihinde erişildi.

Wendt, A. (2001). *Social Theory of International Politics*, Cambridge: Cambridge University Press.

Wendt, A. (1994). Collective Identity Formation and the International State. *The American Political Science Review*, 88 (2), 384-396.

What is The Public Diplomacy. <http://uscpublicdiplomacy.org>, 07.06.2012 tarihinde erişildi.

Vizyonumuz ve Misyonumuz. <http://yeni.kimseyokmu.org.tr>, 22.06. 2012 tarihinde erişildi.

Yeryüzü Doktorları. <https://www.yyd.org.tr>, 27.06.2012'de erişildi.

2009 Kalkınma Yardımları Raporu, <http://store.tika.gov.tr>, 20.06.2012 tarihinde erişildi.

EKLER

EK 1.

KIERAN E. UCHEHARA² İLE 25.04.2012 TARİHİNDE YAZILI SORU YÖNELTME ŞEKLİNDE YAPILAN RÖPORTAJ:

Dilek Canyurt

Sayın Hocam,

Yoğun çalışmalarınız arasında kıymetli zamanınızı ayırarak çalışmamda bana destek olduğunuz için çok teşekkür ederim. Sorularım aşağıdaki gibidir, lütfedip cevaplarsanız çok minnettar olacağım.

Uzun yıllardır Türkiye’de yaşayan ve de Uluslararası İlişkiler alanında akademik kariyeri olan bir Nijeryalı olarak, Türkiye’nin son on yıldır izlediği Afrika’ya yönelik dış politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz? (What is your evaluation of the Turkish foreign policy towards Africa for the last ten years?)

Kieran E. Uchehara

I think Turkish foreign policy towards Africa for the last ten years is warm, sincere, stimulating and friendly.

DC: Türkiye’nin Afrika ile olan ilişkilerini geliştirmesini, dünya sistemi içerisindeki yeri açısından önemli buluyor musunuz? (Do you find it important for Turkey to develop relations with Africa within the framework of the World System?)

² Türkiye-Afrika ilişkileri konusunda araştırmaları olan Kieran E. Uchehara halen Hasan Kalyoncu Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde Yardımcı Doçent Doktor olarak görev yapmaktadır.

KU: I have no ideas on this issue.

DC: Sizce Türkiye- Afrika ilişkilerinin gelişmesinde Türk Sivil Toplum Kuruluşlarının etkisi var mıdır? (Do the civil Turkish organizations have an impact on the development of the relations with Africa?)

KU: I do not think so.

DC: Türkiye'nin Afrika'da "Kamu Diplomasisi "(Soft power) oluşturma adına STK' lardan yararlanması mümkün müdür? (Is it possible to benefit from civil Turkish organizations in forming soft power with Africa?)

KU: Yes, it is possible.

DC: Türkiye-Afrika ilişkilerinde gelinen nokta yeterli midir? Neler yapılabilir? (Is the point of development achieved in terms of these relations satisfactory? What else can be done?)

KU: Sorry, the question is not clear for me to respond to. However, I think there is development and progress in Turkey-Africa relations. Meanwhile, I do not think something else can be done.

DC: Ayrıca konu ile ilgili farklı değerlendirmeleriniz varsa lütfeder misiniz? İlginiz için çok teşekkür ederim. (Other comments?)

KU: I wish you success and Good Luck!

EK 2.

KİMSE YOK MU DERNEĞİ BAŞKANI ÜNAL ÖZTÜRK İLE 04 HAZİRAN 2012 TARİHİNDE YAZILI SORU YÖNELTME ŞEKLİNDE YAPILAN RÖPORTAJ:

Dilek Canyurt

Öncelikle çok yoğun olan faaliyetleriniz arasında bu çalışmaya değerli zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Kimse Yok Mu Derneği’nin Afrika’da ki faaliyetlerinin Türkiye-Afrika ilişkilerine olumlu katkılarının olduğunu düşünüyor musunuz?

Ünal Öztürk

Kesinlikle. Sizin de bildiğiniz gibi Türkiye özellikle son dönemde Afrika ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmeye özel önem veriyor. 2005 yılını Sayın Başbakanımız “Afrika Yılı” ilan etmişti, hatırlarsanız. Aynı yıl Türkiye, Afrika Birliği’ne gözlemci üye, 3 yıl sonra da Etiyopya’nın başkenti Addis Ababa’daki Afrika Birliği zirvesinde stratejik ortak ilan edilmişti. Siyasi alanda bu gelişmeler yaşanırken Türkiye’nin büyükelçiliği olmayan pek çok Afrika ülkesine Kimse Yok Mu gönüllüleri yardım ulaştırmaktaydı. Bazı Afrika ülkeleri ile Türkiye arasındaki ilk ilişkiler Kimse Yok Mu’nun yardımları ile başladı desek yanlış olmaz. Bir örnek vermek gerekirse, Çad’da bugün hala Türk Büyükelçiliği bulunmuyor, ama bizim gönüllülerimiz 2008 yılında bu ülkeye ciddi anlamda gıda yardımları ulaştırdı, o günden beridir de gönüllülerimiz her Ramazan ve Kurban Bayramında bu ülkede gıda ve kurban yardımları yapmaya devam ediyor.

DC: Afrika’daki faaliyetlerinizin sonucu Afrikalı devlet adamı ve elitlerin gözünde Türkiye algısında bir değişim gözlemleyebildiniz mi? Örnekleyebilir misiniz?

ÜÖ: İlk gittiğimizde kuşkuyla yaklaşılan pek çok ülkede yardım faaliyetlerimizden sonra bize daha çok güvenildiğini ve bizden çok şey beklediklerini görüyoruz. Biz yardım götürürken hiçbir zaman din, dil ırk ayrımı yapmıyoruz ama Afrika’da özellikle Müslüman ülkelere yardım götürdüğümüzde olağanüstü bir teveccühle karşılaştığımızı

da belirtmek isterim. Somali'ye ilk giden arkadaşlarımız bu ülkede kalacak güvenli bir yer aradıklarında Somali Cumhurbaşkanı, misafirhanesinin kapılarını gönüllülerimize açmış ve korumalar tahsis etmişti. Zannederim sadece bu olay bile, Afrika'da devlet adamları ve seçkinler nezdinde ülkemizin yerini göstermeye yeter.

DC: Sizce Kimse Yok Mu Derneği Afrika insanı nezdinde Türkiye'nin görünürlüğünü etkilemiş midir?

ÜÖ: Elbette. Biz yardım ulaştırdığımız her yere bayrağımızı da götürüyoruz ve oralara giden arkadaşlarımız sadece Kimse Yok Mu Derneği'ni değil, ülkemizi de temsil ettiklerinin bilincinde olarak hareket ediyorlar ve Türkiye'yi en iyi şekilde temsil ediyorlar. Rahatlıkla diyebilirim ki Kimse Yok Mu Derneği'nin her yardım kampanyası bugün Afrika'da Türkiye'nin imajını daha da güçlendirmektedir.

DC: Kendi ülkemizdeki fakir insanlar dururken, neden Afrika sorusuyla karşılaşıyor musunuz?

ÜÖ: Evet, bu çok karşılaştığımız bir soru. Hemen şunu söyleyeyim, Türkiye geneline yayılmış 28 şubesiyle Kimse Yok Mu, hem bireysel kampanyaları, hem de gerek Ramazan, gerekse Kurban kampanyalarıyla ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza doğrudan yardım götüren STK'lar arasında ilk sıralarda yer almaktadır.

Neden Afrika sorusuna geçen sene Somali için düzenlediğimiz “İnsanlık Ölmedi” kampanyamıza telefonla katılan bir vatandaşımızın söyledikleriyle cevap vermek isterim. Kampanya esnasında çağrı merkezimizi arayan bir vatandaşımız kendisinin işsiz olduğunu, cebinde kalan son parasını Somali için bağışlamak istediğini söyler. Kendisine bütün paranızı bağışlarsanız yarın ne yapacaksınız diye sorulduğunda “yarın ben gider bir arkadaşım veya yakınımından borç alırım, olmazsa komşularım yardım eder, bir şekilde idare edebilirim, aç açıkta kalmam. Ama eğer bugün ben yardım etmezsem, oradaki insanlar yarını göremeyebilir ve açlıktan ölebilir, çünkü onların kimsesi yok”

İşte insanımızın hassasiyeti. Bizim neden Afrika'da olduğumuzu en iyi bu

vatandaşımızın sözleri anlatıyor. Öyle söyleyenler olduğu kadar, işte böyle düşünen insanlarımız da var.

DC: Bu çerçeveden yola çıkarsak Kimse Yok Mu Derneği’nin, Türk insanında çoğulculuk kültürünün gelişmesine katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

ÜÖ: Biz bütün yardım faaliyetlerimizde kardeşliği esas alıyoruz, yardımlarımızın tabii neticesi olarak da ülkemizde çoğulculuk kültürünün gelişmesine katkı sağlamış oluyoruz. Çünkü bize bağış yapan yardımseverlerimiz, yaptıkları bağışın Kimse Yok Mu tarafından din, dil, ırk ayrımı yapmadan, yurtiçinde veya dünyanın bir başka yerinde yardım bekleyen ihtiyaç sahiplerine ulaştırılacağını bilmekte. Bağışını da buna göre yapıyor zaten.

Bugün Türkiye genelindeki 28 şubemiz, bulundukları illerin sosyo-ekonomik düzeyi ile ihtiyaç sahiplerinin bölge ve il bazında farklılaşan talep ve gereksinimlerini dikkate alarak, genel merkezimizin denetimi ve koordinasyonu altında olmak kaydıyla birbirinden bağımsız veya ortaklaşa yardım projeleri ve kampanyaları yürütmektedir.

Şubelerimiz bu kapsamda bedelsiz alışveriş yapılabilen mağazalarımızda ihtiyaç sahiplerine kendi beğeni ve tercihleriyle baştan ayağa giyinme imkânı verirken, ihtiyaç sahibi ailelere düzenli gıda yardımlarında da bulunmaktadır. Ayrıca yardıma muhtaç ailelerin çocuklarına kırtasiye ve giyim yardımları yapılmakta, başarılı olanlara burs verilmektedir. Herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, sadece kardeşliği esas edinen yardımlarımız, toplumumuzda bütünlük içinde bir çoğulculuk kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır.

DC: Afrika ile ilgili insani yardımlar dışında pek çok projelerinizin olduğunu biliyoruz. Bunları gerçekleştirirken gerek Türkiye, gerekse ilgili ülkenin mevzuatları konusunda sıkıntılar yaşıyor musunuz?

ÜÖ: 2006 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile derneğimiz “Kamu Yararına Çalışan Dernek” statüsü kazanmıştır. Bu nedenle yurt içinde mevzuat açısından çok sıkıntı

yaşadığımız söylenemez, ancak Afrika ülkelerinde başta gümrüklerde olmak üzere zaman zaman sıkıntılar yaşansa da, devletimizin yardımlarıyla sorunları aşabiliyoruz. Yalnız şunu ifade etmek isterim; gittiğimiz her ülkede Kimse Yok Mu'ya büyük teveccüh gösteriliyor ve bize gittiğimiz her ülkede yetkililer her konuda yardımcı oluyorlar.

DC: Afrika ile ilgili faaliyetlerinizde, gerek Dışişleri Bakanlığı gerekse diğer devlet kuruluşlarından yeterli desteği aldığınıza inanıyor musunuz?

ÜÖ: Bizim bugün özellikle Afrika'daki sağlık projelerimize TİKA (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı) büyük destek veriyor ve gidilen ülkede büyükelçiliklerimiz bize yardımcı olmak için ellerinden geleni yapıyor. Yeri gelmişken, Dışişleri Bakanlığı'mıza ve TİKA'ya teşekkürlerimizi burada da ifade etmek isterim.

DC: Sivil Toplum Kuruluşlarının uluslararası arenada ağırlığının daha bir arttığı günümüzde, özellikle Afrika ile ilgili çalışmalarınızdan kaynaklı bir şekilde bu alanda saygınlığınızın arttığını düşünüyor musunuz?

ÜÖ: Kimse Yok Mu, BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'ne (ECOSOC) üye bir kuruluş olarak sadece Afrika'da değil, Güneydoğu Asya ve Latin Amerika'da da bugüne kadar gerçekleştirdiği ve halen devam eden yardım organizasyonları ve projeleri ile uluslararası alanda tanınmış, saygınlığı olan bir insani yardım kuruluşu olarak öne çıkmaktadır. Genel Merkezimiz'e her gün dünyanın farklı ülkelerinden, akademisyenlerden işadamlarına kadar çok sayıda ziyaretçi gelerek, çalışmalarımız hakkında bizden bilgi alıyor, bizi daha yakından tanımak istiyor. Türkçemizde güzel bir söz vardır, "ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz." Demek ki yurt içinde ve yurtdışında yapılan yardımlar bu insanların dikkatini çekiyor, bu yüzden de ziyaretçilerimiz hiç eksik olmuyor.

DC: Batı'da STK'lara atfedilen önem ve misyon son zamanlarda bir hayli artmıştır. Sizce Türkiye'deki durum bu anlamda nasıldır?

ÜÖ: Sivil Toplum Kuruluşu" tanımlaması Türkiye'de her ne kadar kulağa yeni bir

şeymiş gibi geliyor olsa da, aslında bizim toplumumuz için hiç de yeni bir şey değil. Bugün bizim Sivil Toplum Kuruluşu dediğimiz teşekküller, Osmanlı öncesinden bu güne kadar vakıflar, imarethaneler, aşevleri gibi hayır kurumları olarak sosyal hayatımızda hep var oldular. Yolda kalan açları doyurmaktan tutun da, göç zamanında gelen leyleklerin bakımları için mallarını vakfeden bir milletin varisi olan toplumumuzda, son dönemde ekonomik gelişmelere paralel olarak STK'ların yeniden önem kazandığını ve etkinliğini arttırdığını görüyoruz. Bence bu ülkemiz adına memnun edici bir gelişme.

DC: Sizce özellikle Türkiye-Afrika ilişkilerinde devlet ve toplum size Türk dış politikası anlamında bir misyon yüklemiş midir?

ÜÖ: Bizim tek misyonumuz dünyanın neresinde olursa olsun, “kimse yok mu?” diyen ihtiyaç sahiplerine imkânlarımız dâhilinde yardım ulaştırmak.

DC: Türkiye'nin tanınırlığı ve algısı adına siz kendinizi görevli addediyor musunuz?

ÜÖ: Ülkesini seven her vatandaşımız gibi biz de yurtdışında gittiğimiz her yerde ülkemizi en iyi şekilde tanıtmak ve temsil etmek için çalışıyoruz. Ben gönüllü ve yardımseverlerimizin yardım göturdükleri her yerde ülkemizi en iyi şekilde tanıttıklarına ve temsil ettiklerine inanıyorum.

EK 3.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU (DEİK) AFRİKA YÖNETİM KURULUNDA BAŞKAN YARDIMCISI ZUHAL MANSFIELD İLE 16 MAYIS 2012 TARİHİNDE YAPILAN RÖPORTAJ.

Dilek Canyurt

Sayın Zuhale Mansfield Hanımefendi,

Öncelikle yoğun çalışmalarınız arasında kıymetli zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Türkiye'nin Afrika ile olan ilişkilerini geliştirmesini dünya siyasal sistemi içerisindeki yeri açısından önemli buluyor musunuz?

Zuhale Mansfield

Mutlaka Afrika'nın ulaşım noktasında olmamız gerekiyor. Mesela bunlardan bir tanesi sanırım Doğu Afrika'da konuşulan bir sözleşme bu Yamousoukro Antlaşması var. Küçük uçakla kargoyu taşıyabilmek adına yapılan bir anlaşma. Çünkü kendi içlerinde entegrasyonları yok, bunu yapabilecek hangi ülkeyse, hangi kuruluşa, hangi firmaysa geleceğe yönelik en doğru yatırımı yapmış olduğunu düşünüyorum.

DC: Uzun yıllar Afrika'da yaşayan biri olarak, Türkiye'nin son on yıldır izlediği Afrika'ya yönelik dış politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye-Afrika ilişkilerinde gelinecek nokta yeterli midir? Neler yapılabilir?

ZM: Tabi bu benim ancak haddime düşen kısmına cevap verebilirim. Çünkü ülkenin sorunu bu. Türkiye 1998 yılındaki almış olduğu 'Afrika'ya Açılım Eylem Planı'nı uyguluyor. Ondan yana bir sıkıntısı yok. Ama tabi bunu hızlandırmak lazım. Bu süreci hızlandırmak lazım. Küçük sanayiciyi belki farklı teşviklerle Afrika'da yatırımcı olmaya yönlendirmek lazım. Afrika'nın kendi teşvikleri de çok güzel, mesela ben Etiyopya dediğim zaman insanlar Etiyopya'nın çok sıcak olduğunu düşünüyorlar. Yanlış bilgilerden yola çıkıyoruz. Etiyopya 2000 metrede kurulu Afrika'nın en soğuk

ülkesi. Öyle soğuk ki akşamları yedi derece filan oluyor, yani şaka maka değil bayağı soğuk ve orada yirmi iki milyon büyükbaş hayvan var, kırk dört milyon küçükbaş hayvan var. Burada bir yatırımcı olduğunuz takdirde çok ciddi teşvikleri var yaptığınız yatırımın %100'ünün geri dönüşümü var. Bunların doğru anlatılması lazım Türk girişimcisine, Türk yatırımcısına. Bu teşvikler doğru anlatılmalı. Çünkü her ülkenin 53 ülkenin farklı teşvik paketleri var yatırımcılar için bence onlar bir mercek altına alınıp paylaşılmalı her platformda paylaşılmalı.

Çünkü girişimcinin nereden çıkacağını, nereden yatırımcı bulacağını bilemezsiniz. Küçük sanayiye ve çok büyük sanayiye çok ciddi bir şekilde ihtiyacı olan ülkeler bunlar. Siyasi açıdan gereken her şey yapılıyor. Elçilik açılıyor Türk Hava Yolları uçabildiği her yere uçuyor. Orada Türk diasporası bir kere hareket halinde çok önemli bir şey bu. Gittiğiniz zaman Afrika'da her yerde karşınıza Türkçe konuşanlar çıkıyor. Bence doğru yerdeyiz ve doğru adımlarla da gidiyoruz. Problem yok, sadece bunu doğru anlatmak lazım Türkiye'de. Çünkü Türk iş adamı korkak, aslında Türk iş adamı korkak demeyeyim de girişimci korkak olur zaten, çok küçük bir şeyden huylanıp kaçır girişimci. Ürkek olur. Çok normal, sermaye tak diye kaçır. Bunu doğru anlattığınız takdirde, ben eminim Afrika'da çok ciddi bir üstünlük sağlayacağız. Afrikalılar da farkında batının hiç bir şey yapmadığının Çinlinin de yaparsa Asyalının diyelim doğulunun da yaparsa kendi için yapacağını farkında. Bu yüzden Türkiye'ye ihtiyacı var Afrika'nın.

DC: Bilindiği üzere Çin'in Afrika'daki etkinliği son yıllarda oldukça arttı ve Afrika'nın ileri gelenleri tarafından stratejik ortak olarak değerlendiriliyor. Türkiye'ye dair böyle bir kanı oluşmuş mudur?

ZM: Çin ile rakip değiliz. Türkiye ile Çin'i karşılaştırmak bence çok özür dileyerek söylüyorum cahil muhabbeti yani hiç böyle bir şey olamaz. Komik bir şey. Ama Çin'den öğreneceğimiz çok şey var. Çin'in yanında durup bir şey öğrenmemiz gerekiyor. Adamlar 2000 yıldır tüccar. İpek yolundan bu yana tüccar adamlar. Bu adamlar bir şeyi doğru yapıyor ki ülke bu hale geldi son yirmi yılda. Şimdi bu modeli uygulayabiliriz ondan bir şeyler öğrenebiliriz. Çin ile entegre olan Sudan buna çok

güzel bir örnektir. Sudan, Çin ile gelecek planları yapmaya başladı. Yatırım ortağı olmaya başladı. Sözleşmeler yaparken Amerika devreye girdi, dedi sen eğer Çin ile bunları yaparsan kardeşim olmaz, Seni uluslararası terörist ilan ederim yardımları keserim, destek vermem, gibi laflar oldu herhalde. Bildiğim kadarıyla. Ya da dedikodu diyeyim. Hadi öyle söyleyeyim. Arkasından Sudan parçalandı. Şimdi, Afrika, Çin'den ürüyor bence.

DC: Stratejik ortak olarak algılama gibi bir imaj yok aslında.

ZM: Yok. Böyle bir şey, bu bir şehir efsanesi. Şimdi dünya bir pazaryeridir. Bu pazarın haritadaki yeri çok önemli. Önemli olan siz ne üretiyorsunuz ve ürettiğiniz hangi pazara uygun. Çin'e bizde ihracat yapabiliyoruz. Eğer doğru bir ürünse, eğer Çin'de yoksa Çin'e de ihracat yapıyoruz. Bugün gidin Çin dünyanın en büyük gömlek üreticisi ama Çinlinin gardırobunda eminim iki üç tane de İtalyan gömleği vardır, bu böyle bir şey. Dünya bir Pazar, siz hiçbir ithalata karşı olamazsınız. Aksi halde sizin ihracatınıza karşı olma hakkı tanırırsınız karşı tarafa. Dolayısıyla dünya pazarında yer sahibi olmak için ne yapmak lazım stratejisinden yola çıkmamız gerekiyor bizim.

Çin ne yapmış da başarmış, Amerika ne alıyor Çin'den, Çin hangi ülkeye neyi satıyor, biz onu nasıl üretebiliriz. Çünkü bizim burada lojistik açıdan stratejik bir önemimiz var biz Avrupa ile Asya arasında hakikaten bir kara yolu bağlantısı yapabilir miyiz? Belki bu 'Marmaray' bunu gerçekleştirecek. Bu çok önemli bir şey. Eğer bu tren yolu olacaksa düşünebiliyor musunuz, Şangay'dan, ya da Dalyen dediğimiz Çin'in bir ucundan Asyanın bir ucundan siz Hollanda'nın diğer bir ucuna, belki bir tren yüklemesi yapabilir misiniz? O tren elektrikle gidebilir mi, ya da bir bor enerjisiyle çalışabilir mi? Bence konsantre olmamız gereken konular bunlar. Çin'le biz nasıl rekabet edebiliriz ülkenin tamamıyla değil de eksik olan noktalarıyla nasıl onları tamamlayabiliriz ya da işte Ortadoğu coğrafyasından stratejik ortaklar bulup SAGA'da ne tür projelere imza atabiliriz demek lazım. Çünkü Afrika'nın en büyük ihtiyacı şu anda Türkiye'nin dahi olduğu gibi enerji ihtiyacı var. Bir enerji santralleri kuruluyor, Afrika'nın birçok noktasında HES'ler kuruluyor burada biz nasıl rol alabiliriz 255 firmanın arasında 32 firmasıyla Dünya Bankası olan Türk inşaat sektörü Afrika'da neler yapabilir bence

düşünmeliyiz. Çünkü Afrikalı da zaten bizimle birlikte yola çıkmak istiyor.

DC: Ben de tam orayı sormuştum, Afrika bizi istiyor mu yani?

ZM: Bizi tabi istiyor. Çünkü Batının ne yaptığını gördü zaten. Yıllardır batı bunu yapıyor. Bu gün inanmayacaksınız ama kozmetik sanayi dediğimiz zaman Dünya cirosu 22 milyar dolar sadece kozmetik. 22 milyar akıttığınız zaman Afrika'da açlık çözülüyor. Ya da Afrika'nın dünya pazarındaki payını yüzde bire getirdiğiniz zaman çok ütöpik bir şey söylüyorum: Şu anda yüzde 1 yaptığınız takdirde Afrika ekonomisi en hızlı büyüyen ülkeler arasına giriyor. İşte bu noktada nasıl bir çözüm ortaya koyabiliriz. Biz bu 53 ülkeyle nasıl entegrasyon sağlayabiliriz, bunlar çok önemli bunları bulmamız gerekiyor.

DC: Sizce Türkiye- Afrika ilişkilerinin gelişmesinde Türk dış politikasını yönlendirmesi açısından Türk Sivil Toplum Kuruluşlarının etkisi olmuş mudur? Yani daha mı hızlı hareket etti sivil toplum devletten?

ZM: Her türlü aksiyon doğru bir reaksiyon veriyor Afrika'da. Çünkü bize çok pozitif yaklaşıyorlar, buna zeval vermememiz lazım, bunu kirletmememiz lazım, bu çizgimizi ve duruşumuzu değiştirmememiz lazım. Sivil toplum kuruluşları; ama TUSKON ama ASKON olsun. MÜSİAD'ı, TUSİAD'ı, DEİK hep birlikte hepimiz doğru şeyler yapıyoruz. Hiç birimiz yanlış yapmıyoruz. Çünkü hepimizin tek bir amacı var, işadamlarını Afrikalı iş adamlarıyla buluşturmak. Bu arada Afrikalı iş adamları da çok donanımlılar, çok boş değiller. Her şeyden önce konuştukları dil uluslararası bir dil, ya Fransızca konuşuyorlar, ya da İngilizce konuşuyorlar. Dil sorunları olmayan ülkeler. Gençleri çok donanımlı, hepsi teknolojik olarak kendilerini yetiştirmişler. Öyle geri kalmış bir yer değil. Batının vermiş olduğu o verileri inkâr ederek farklı açıdan bakmak lazım Afrika'ya.

DC: Afrikalıların Türkiye'ye bakışı açısından Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) oradaki faaliyetlerinin Türkiye algısına katkısı olmuş mudur?

ZM: Tabi olmuştur. Olmaz olur mu, ben tek başıma onu söylüyorum ya bir kişi olarak bu gün Çin pazarını kurdum koca bir Çin'den bahsediyoruz dev bir ülkeden bahsediyoruz bir kişi yaptı bunu düşünün ki her ülkeye on Türk gitti diyelim işte görüşmeler yaptı kendini tanıttı, onları tanıdı bunların hepsinin altında yatan bir tek şey var entegrasyonu sağlamak adına iyi ve onlarda bize öyleler. Siz belki Bolu bilmem farkında mısınız ama İstanbul'a her gelen uçakta mutlaka bir sivil toplum kuruluşu var Afrika'dan mutlaka. Afrika'dan gelen her uçağın içinde. Onlar da harıl harıl Somalilisi Somali'yi, Kenyalısı Kenya'yı, Güney Afrikalı Güney Afrika'yı tanıtmaya çalışıyor her yerden. Benim arkadaşlarımın çoğu zaten Afrika'da fahri konsolos.

DC: Demek ki Afrika da STK'ların ülke ilişkilerini ilerletme adına çok büyük rolleri var.

ZM: Çok çok önemli tabi sivil toplum kuruluşları Askeriye zaten entegre oluyor, siyaset kendi içinde, entegre oluyor, kültür deseniz entegre oluyor. Ama aşağıda bir yerde sosyal entegreyi sivil toplum kuruluşları sağlıyor özellikle 'Non Profit Organizasyon'da müthiş başarılarla imza atıyorlar

DC: Ülkelerin yakınlaşmalarında, birbirlerini tanımalarında sivil toplum kuruluşlarının etkisi olduğu şüphesiz, bu anlamda Afrika'daki STK'lar bu yakınlaşma noktasında ivme kazandırmışlar mıdır?

ZM: Tabi bu zaten biraz evvel ki cevapta vardı.

DC: DEİK deki Afrika ile ilgili çalışmalarınızla alakalı söyleyeceğiniz özellikle dikkat çeken son noktalar varsa veya söyleyeceğiniz şeyler varsa...

ZM: Bizim Afrika'yla alakalı neredeyse her ülkede iş konseyimiz var ve iş konseyimizin eş başkanları var, karşı kanatları var. Eş başkanlar ya da karşı kanat başkanlarımız da orada siyasi ve ekonomi açıdan söz sahibi olan kişi ya da kurumlarla entegre oluyoruz. Biz de karşılıklı iş görüşmeleri yapıyoruz, karşılıklı gidiş gelişlerimiz oluyor. İşte işadamlarını bir araya getiriyoruz, toplantıları yapıyoruz. DEİK bunun

ötesinde başka bir misyon üstlenmiş durumda; biz aslında iş adamlarını doğru dinliyoruz. Her insan ürününü satmak istiyor, ama her ülkenin kendine has şartları var, kendine has regülasyonları var. Onları nasıl aşabileceğini veya oradaki sorunlar nasıl yok edilebilirli oturup konuşuyoruz. Devlet bazında da bunların çözümünü buluyoruz. İş adamının hayatını kolaylaştırıyoruz kısaca. DEİK bu konuda çok önemli bir misyon üstlenmiş durumda. Sadece iş adamlarını götürüp getirmek değil, aynı zamanda sorunları tespit edip o ülkeyle olan sorunlarımızı çözmek. İşte serbest ticaret anlaşmalarında gerekli olan desteği, karma ekonomi komisyon anlaşmalarında ne kadar yardımcı olabiliriz? Bunları yapıyoruz ve biz DEİK gönüllü bir kuruluştur. Günülü olarak çalışıyoruz ve hiçbir şekilde ne devletten ne de DEİK bünyesinden maddi olarak hiçbir kazancımız, beklentimiz ya da onların herhangi bir masrafımıza katkısı yoktur.

DC: İlginiz için çok teşekkür ederim.

EK. 4.

ÇAD'LI İŞADAMI YASİN HÜSEYİN³ İLE 08 HAZİRAN 2012 TARİHİNDE YAPILAN RÖPORTAJ⁴

Dilek Canyurt

Öncelikle Yoğun programınız arasında kıymetli zamanınızı ayırarak çalışmamda bana destek olduğunuz için çok teşekkür ederim.

Çad'dan baktığınızda Türkiye sizin için ne ifade ediyor? Önemli bir ülke mi?

Yasin Hüseyin

Zaten Çad'da Türkiye denilince ilk aklınıza gelen Osmanlı olmaktadır. Zaten Türkiye tarihi geçmişi olan bir ülke olduğu için çok garip değil yani, çok yakın görülmektedir.

DC: Genel olarak stratejik bir ortak olarak görülüyor mu Türkiye? Yani iş olsun, siyasi anlamında olsun Türkiye ile ortak hareket etme anlamında olsun, ekonomik ve siyasi olarak diğer ülkelerden farklı olarak görülüyor mu?

YH: Henüz Türkiye ile Çad arasında bir ilişki yok denecek kadar az. Ama neden olmasın. Çok bilinen bir ülke ve hatta çok faydalı olacaktır. Hem iktisadi açıdan hem de siyasi açıdan çok önemli olacaktır.

DC: Şu anda henüz öyle bir ortam yok yani.

YH: Yok, vardır ama çok az, o da iktisadi diplomatik filan yani mesela şu ana kadar orada büyükelçilik yok. Çad'ın Türkiye'de büyükelçiliği yok şu ana kadar.

DC: Avrupa ülkeleri ve Çin'in Afrika'da ki faaliyetleri belli uzun zamandır var. Afrika ülkelerinin de buralara bir bakış açısı var yakın veya uzak görüyorlar değişebiliyor liderlerin bakış açısına göre halkın bakış açısına göre. Çad, Çin ve Avrupa birde Türkiye dediğimiz zaman aralarında fark var mı?

³ TUSKON'un düzenlediği, Türkiye-Dünya Ticaret Köprüsü 2012 Programı ile Türkiye'ye gelmiştir.

⁴ Röportaj Muhammed Saleh Sherif'in spontane çevirisi ile gerçekleştirilmiştir.

YH: Şu ana kadar Çad'da henüz yatırım yok Türkiye tarafından yapılan yatırım yok. Sadece bir Türk Okulu var yılda iki kere üç kere bağış yapılıyor mesela. Ramazan bayramında, Kurban Bayramı döneminde de Türkiye'den oraya et falan gidiyor de fakirlere et falan geliyor.

DC: Sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri var. Onun dışında işadamlarının yatırım anlamında bir faaliyeti yok.

YH: Yani orada sadece tek bir okul var. Onun haricinde hiçbir şey yok.

DC: Yani Türkiye zayıf kalıyor diyorsunuz.

YH: Evet, zayıf kalıyor.

DC: Dünden bu güne Türkiye imajında bir değişim oldu mu? Siz Osmanlıdan bahsettiniz, Osmanlıdan bir şey mi var sadece? Bugünün Türkiye'sinin bu imaja katkısı yok mu veya varsa sadece sivil toplum kuruluşları anlamında mı var?

YH: Eskiden, mesela 10 yıl önce filan Türkiye denildiğinde hiç tanınmayan bir ülke dünya yüzünde. Ancak şu anda Gazze'de olsun, Arap Baharında, Mısır'da olsun, Libya' da olsun Erdoğan dünya üzerinde çok ciddi manada sesini çıkarttı. Sesini çıkarttıktan sonra da şu anda Çad da Türkiye denince ilk akla Erdoğan geliyor. Dürüst olduğundan dolayı, İslam'ı tam temsil eden bir lider olarak görülüyor. Eskiden Türklerin ne cumhurbaşkanı nede başbakan hiç tanınmıyorlardı ama şu anda on yıldır biliniyor, televizyonlarda. Hatta ta Afrika'ya kadar Somali sıkıntısında gitti, bağışta bulundu. İşte orada çok biliniyor bunun sayesinde.

DC: Peki, bu bilinirliğe sivil toplum örgütlerinin Kimse Yok Mu gibi yardım kuruluşlarının katkısı yok mudur?

YH: Kimse Yok Mu'yu hiç duymadım.

DC: Oradaki yardımları kim yapıyor? Oradaki Türk yardımlarını, işte onları kastediyorum ben.

YH: Genelde oradaki Türk okulları aracılığıyla yapılıyor, ama kimler yapıyor bilmiyoruz.

DC: Oradaki yardım faaliyetlerinin bir etkisi var mı Türkiye'yi tanıma adına?

YH: Zaten en büyük katkısı bu oldu. Çünkü orada susuz kalan bir adama, siz gidip ona su çıkartıyorsunuz. Bu adam sizi ölene kadar unutulmaz. Çok büyük etki sağladı Türkiye imajına. Hatta adam orada aç susuz kalıyor. Adama su çıkartıyorsunuz, yemek veriyorsunuz. Adam onu ister istemez unutmaz.

DC: Türkiye'ye TUSKON aracılığıyla geldiniz. TUSKON olmasaydı Türkiye'yle iş yapmayı düşünür müydünüz?

YH: Zaten TUSKON olmadan, daha 1991-92 de Türkiye'den harç olsun çimento olsun ithal ediliyordu. Ama çok az miktarı da çok az. Fakat hatta bazen Türk malı ama Fransa'dan alınıyordu. Türk malı ama Hollanda'dan alınıyordu. Eskiden öyleydi. Şimdi TUSKON çok büyük etkisi sağladı bunun için irtibata geçtiler.

DC: Türkiye'yi gelip gördünüz Türkiye hakkında neler söylemek istersiniz? Sizce yeterince birbirimizi tanıyor muyuz halklar olarak?

YH: Böyle bir şey yok mesela burada da bir tanesi bana Çad'ın nerede olduğunu bilemedi ama biz okul aracılığıyla Osmanlı ondan biliyoruz

DC: Tarih bilgisi olarak, onun dışında yok

YH: Evet. Evet.

DC: Türkiye-Afrika ilişkilerinde geline nokta yeterlimidir? Neler yapılabilir.

YH: Yeterli değil. Çünkü ne Türkiye’de ne Çad’da büyükelçilik olmadığından dolayı. Bu bir. İki, buradan mal alındığında ulaşım sıkıntısı da var çok pahalı oluyor ta Çad’a kadar götürmek. Bir de İstanbul-Çad ya da Türkiye-Çad arasında uçak yok. Hepsi aktarmalı oluyor. Bazen oradan yolda en az bir-buçuk gün, iki gün, hatta bu üç gün de sürebiliyor. Temennileri bu yani bir uçak olsa en azından bunun olmasını temenni ediyorum. Ciddi manada Türkiye ile Çad arasında ilişkiler yok. Ne diplomatik ne de politik, onun olmasını temenni ediyorum. Bu olduktan sonra da ticari anlaşmalar. Siyasi şeyler olabilir yatırımlar da olabilir. Ama mesela Çad’lı birisi eğer Türkiye’ye gelmek istediği zaman mutlaka başka bir ülkeye gidip, mesela Sudan’a gidip oradan vize alabilir. Oda çok pahalı geliyor. Onun için direk bir köprü olmasını temenni ediyorum.

DC: İlginiz için çok teşekkür ederim.

EK 5.

ÇAD'LI İŞADAMI MUHAMMED BAŞAR⁵ İLE 08 HAZİRAN'DA YAPILAN RÖPORTAJ⁶.

Dilek Canyurt

Öncelikle Yoğun programınız arasında kıymetli zamanınızı ayırarak çalışmamda bana destek olduğunuz için çok teşekkür ederim. Sayın Muhammed Başar Bey,

Türkiye Çad'dan bakıldığında nasıl bir ülke görünümünde veya önemli bir ülke midir?

Muhammed Başar

İlk önce size teşekkür etmek istiyorum. Eğer biz Müslüman olarak işbirliği yaparsak el ele hareket edersek, dünyaya da kardeş olduğumuzu, dinimiz de tek olduğundan dolayı özellikle şunu söylüyorum, Fransızların sömürgesinden önce daha Çad olmadan önce Osmanlı ile ilişkiler vardı. Hatta orda bir eski bir Çad Krallığı vardı. Waday Krallığı savaşa çıktığında Osmanlı tarafından yardım gönderildi. İşte askeri olarak Türkiye'ye önce İslami bir bakışla görüyoruz. Türkiye'yi 110 sene önce zaten İslam hilafeti Türkiye'nin elindeydi. Eskiden Çad'lılar Türkleri Allah için severlerdi ama şu anda bitti. Sömürge olduktan sonra bunu bitti. Nadir insanlar onu biliyor. Mesela halk olarak böyle bişi yok.

DC: Türkiye'yi stratejik ortak olarak görme eğilimi var mıdır?

MB: Türkiye çok büyük ve stratejik bir ülke olabilir. Çünkü neden, hem Avrupa'da yer alan bir ülke hem Asya'da yer alan bir ülke. Hem Avrupalılar hem İslamlara göre malzeme bulunur. Bundan dolayı çok iyi bir strateji başka ülkelere kıyasladığınız zaman ondan dolayı stratejik bir ülke olabilir. Çok yüksek biraz farklı.

DC: Demin de bahsettiğiniz gibi eskiden Türkiye çok yakın hissediliyordu şu anda imajı değişti dediniz. Türkiye tekrardan bu imajı aslında düzeltmeye çalışıyor. İşte

⁵ TUSKON'un düzenlediği, Türkiye-Dünya Ticaret Köprüsü 2012 Programı ile Türkiye'ye gelmiştir.

⁶ Röportaj Muhammed Saleh Sherif'in spontane çevirisi ile gerçekleştirilmiştir.

1998 yılındaki Afrika Açılımı Programıyla acaba bunda başarılı olmuş mudur? Özellikle Sivil toplum kuruluşlarının oradaki faaliyetleri bu kaybolan imajı düzeltmiş midir acaba?

MB: Erdoğan, 1997 filan Cezire televizyonunu izliyorken orada O tam iktidara gelmeden önce Cezire’de şöyle deniyordu. Şu adam iktidara gelecek, geldiği anda Türkiye’yi çok değiştirecek diye şeylerde bulunuyorlardı. O geldikten bu yana hakikaten o kadar değişti ki. Sanki eskiden ölüydü şimdi kalktı, çok etkili.

DC: Siz herhalde TUSKON aracılığıyla geldiniz ve TUSKON olmasaydı veya daha önceden Türkiye’yle iş ilişkileri var mıydı? TUSKON aracılığıyla mı bu şekilde Türkiye’yle iş bağlantısı kurma şansları oldu?

MB: TUSKON’dan önce Türk malı alıyordum Belçika’dan alıyordum ve Türkiye’yi hiç gelmedim görmedim. Türkiye’ye gelince çok farklı olduğunu fark ettim, çok pahalı oluyordu mallar hep oradan alıyordum.

DC: Türkiye Afrika ilişkilerinin gelişmesinde veya Çad ile ilişkilerin gelişilmesinde TUSKON gibi yardım kuruluşları gibi sivil toplum örgütlerinin üstlendiği vazifeler var mıdır? Bunlardan beklentileri var mı?

MB: Şu anda bütün görüştüğüm iş adamlar çok ciddi mana da orada yatırım yapmak istiyorlar. Ben de temenni ediyorum ki bunlar aracılığıyla, işadamlarıyla daha farklı bir seviyeye gelebilir ilişkiler. Onlar aracılığıyla daha yüksek seviyeye gelebilir.

DC: Başka söylemek istediği bir şeyler varsa?

MB: Şu anda Afrika hiç el değmemiş ama Avrupa’nın gözü var. Amerika’nın gözü var ve Çin’in de gözü var orada. Ama siz eğer Türkiye kapmazsa oraya girmesi çok zor olabilir. Onun için şu anda Afrika-Çin arasında bir uçak mevcut. Afrika-Brezilya arasında bir uçak mevcut. Afrika- Avrupa arası uçak mevcut. Fakat şu anda Afrika genelinde Afrika ile Türkiye arsında direk uçakları sayısı yok denecek kadar az. Onun

için bunun ilk şart kargo olduğu zaman buradan gelip ne istiyorsa alıp götürebilir, yani ama o olmadığı zaman çok zor. Bu konuda yani beklenti olarak işadamlarıyla beklenti olarak Türkiye'den şunu istiyorum, yani en azından řu olsun kargo olsun mallar filan öyle olsun.

DC: İlginiz için çok teşekkür ederim.

EK 6.

FATİH ŞEN⁷ İLE 21 HAZİRAN 2012 TARİHİNDE YAPILAN RÖPORTAJ.

D.C.

Sayın Hocam bu yoğun çalışmalarınız arasında kıymetli zamanınızı ayırarak çalışmamda bana destek olduğunuz için teşekkür ederim.

Türkiye'nin Afrika ile olan ilişkilerini geliştirmesini dünya sistemi içerisindeki yer açısından önemli buluyor musunuz?

Fatih Şen: Öncelikle ben de teşekkür ederim.

Sorunuza başlamadan önce; şimdi Türkiye'nin tarihi, kültürel mirasına baktığımız zaman Türkiye'nin Afrika ile olan ilişkilerinin ayrı bir önemi olduğunu görmekteyiz. Şöyle ki 863 yılından itibaren Türklerin Afrika kıtasına Tolunoğulları ile beraber devlet kurması bizim bu alandaki açılımımızın aslında en büyük parçasını oluşturmaktadır. Her ne kadar günümüzde özellikle Cumhuriyet sonrasında 1912'de biz Libya'yı terk etsek ve 1918 yılında Mısır ve Sudanında elimizden çıkmasıyla hukuksal olarak uluslararası hukuk kuralları itibariyle bizim bu alandan çekilmemize rağmen Türk Hanedanlığı dediğimiz hanedanlıklar 1956-1957 yıllarında Mısır'daki Hidiv Ailesinin son bulmasıyla sona ermiştir.

DC: Hocam araya giriyorum ama burada kast ettiğim yalnız Sahra Altı Afrika'sı daha öncelikli olarak.

FŞ: Dolayısıyla şimdi baktığımız zaman bizim sadece bu bölge coğrafyasında Kuzey Afrika yanlış bir algılamadır. Çünkü şöyle bir haritaya genel itibariyle bir baktığımızda görürüz ki Siyah Afrika dediğimiz Sahra Altı Afrika'nın bizde eskiden Biladi Sudan yani Arapların, siyah ülkelerin, zenci insanların ülkesi olarak Arapça'dan geçmiştir bu kavram bize. Bu kavram çerçevesinde Osmanlı'nın bu bölgede çok sıkı ilişkilerinin olduğunu görüyoruz. Yani bugün şu açıdan değerlendirmek gerekir Sahra Altının tarihsel olarak Timbuktu Eyaletinden başlayarak Habeş Eyaleti, Somali Eyaleti ve

⁷ Güney Afrika Cumhuriyeti'nde Türkiye-Afrika İlişkileri konusunda alan araştırmaları yapmış ve bu konuda çalışmaları olan Fatih Şen, Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Abdülhamit döneminde bugünkü Kuzey Uganda, Güney Sudan bölgesinde kurulan Hadd-i İstiva Eyaletleri bizim için o dönemde çok önemli açılımlar getirmiştir. Şimdi Osmanlıda bir küresel güç olarak 1884-1885 Berlin konferansı'ndan sonra ister istemez Avrupalı büyük güçlere rekabet edebilmesi için bu bölgeye ilgi duymak zorundaydı. Bundan dolayıdır ki Sultan Abdülhamit'in çalışmaları sonucunda biz 1800'lü yıllarda bir Almanı kurduğumuz eyaletin başına getirerek bugünkü Kuzey Uganda Doğu Uganda ve Güney Sudan bölgesinin içine aldığı bir bölgedir bu coğrafya. Biz burada varlığımızı hissettirdik. Ondan da ötesi mesela 1861 yılında gönderdiğimiz Ebubekir Efendi Cape Town'da oradaki Müslümanların sorunlarının çözülmesi için Osmanlı tarafından resmi olarak görevlendirilmiştir. Şimdi biz genellikle tarihin back roundunu dediğimiz geçmiş bağlantılarını maalesef görmüyoruz. Türkiye bugün sizin sorunuza dönersek önemli bir yeri var mı? Şayet hem bölgesel bir aktör olarak bu ekonomik, siyasi, kültürel, diplomatik alanlarda bir söz sahibi olmak istiyorsa bu tarihsel bağlarını kullanmak zorundadır. Çünkü maalesef Türkiye 1990'lı yıllara kadar 1998 yılında bizim 'Afrika Eylem Planı'nı harekete geçirdi ki, oda bizim kendi içsel dinamiklerimizden değildir. Birleşmiş Milletlerin birkaç yıl önce yapmış olduğu bir eylem planıdır. Türkiye'de 1998 yılında uluslararası gelişmelerin getirmiş olduğu o ivmeyle, o rüzgârla 1998 yılında 'Afrika Eylem Planı'nı hazırlamıştır Başbakan Mesut Yılmaz döneminde. Hani Osmanlı Devleti'nin son döneminden işte I. Dünya savaşı öncesi ve sonrası ve Türkiye Cumhuriyetinin ilk yılları maalesef bizim yaklaşık 100 yıllık bir Afrika'dan çekilme dönemimizdir. Afrika'yla hiçbir şekilde neredeyse yok denecek kadar ilişkiler asgari düzeye indirilmiştir. Dolayısıyla 3 döneme çok rahatlıkla ayrılabilir bu ilişkiler 1.si Osmanlı Dönemi, 2. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren 1990'ların sonuna kadar ve buradan da günümüze kadar geçen 3 ana hatta ayırabiliriz. Şimdi Türkiye eğer jeostratejik, jeopolitik konumunu göz önüne alırsa bu coğrafyada çok yönlü politika izlemekten başka bir seçeneği yoktur. Şimdi stratejik derinlik dediğimiz Ahmet Davutoğlu'nun kavramsallaştırdığı kavramlar var. Afrika bizim en yakın açılma noktamızdır. Şimdi Afrika olmazsa düşünün ki bizim bir önceki Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üye seçiminde biz Afrika'dan sadece 2 tane üyenin oyunu alamadık. Afrika ne demek? Birleşmiş milletler genel kurulunda bulunan 54 üye ülkesiyle, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda en büyük grubu oluşturmaktadır. Hiçbir kıtada bu kadar kalabalık bir grup yoktur. Sizin orada alacağınız bir destek sizi diğer

rakipleriniz önünde muhakkak bir iki adım öne geçirir. Şimdi Afrika'nın bu diplomatik açıdan Türkiye'nin olmazsa olmazı uluslararası sistemdeki uluslararası konumu açısından. Çünkü Türkiye diplomatik destek elde etmek zorundadır.

Ekonomik olarak dediğim gibi Türkiye son 20 yıl hariç, 15 yıl hariç maalesef sadece Kuzey Afrika'yla Osmanlının eski, daha fazla kültürel bağın olduğu bölgeyle ilişkilerini gerçekleştirdi. Buda neydi işte, Cezayir ile Libya'yla müteahhitlik veya petrol sahalarıyla ilgiliydi. İşte biz gidiyorduk oraya petrol veyahut da müteahhit işlerine, ya petrol ya da müteahhit işlerini yapıyorduk. Fakat şunu göz önünde bulundurmak gerekiyor; 1950'li yıllarda sömürgeci kurtulma çabaları başlamış ve ilk bağımsızlığı, 1956 yılında Sudan kazanmıştır Sahran Altında, kazandıktan sonraki süreçte, kazanma başlangıcında daha doğrusu, bakıyorsunuz Afrika dünyanın ikinci büyük kıtası olmasına rağmen nüfus bakımından çok düşük yoğunlukta idi. Yani km² başına düşen insan sayısı çok çok azdı. Geçen 50-60 yıllık zaman zarfında 250 milyon olan nüfus 1 milyarı aştı, bu ne demek? Siz şayet uluslararası ekonomik piyasalarında yer almak istiyorsanız bu pazara muhakkak girmek zorundasınız. Şayet giremezseniz sizin uluslararası alanda bir söz sahibi olmanız çok zor. Düşünün 10 yıl öncesine kadar Türkiye'nin ticaret hacmi 2-3 milyar dolarken, bugün 20 milyar dolarları aştı, 30 milyara yaklaşmış durumda. Şimdi karşılıklı ekonomik ilişkiler sizin diplomatik, siyasi alandaki ilişkilerinizi etkiler. Bu karşılıklı bağımlılık teorisi dediğimiz yani kendi evinizde ne kadar güçlü iseniz komşunuzda, buna en iyi örnek Japonya verilebilir, Japonya II. Dünya savaşıdan sonra o yıkımdan sonra çevresinde sürekli bir düşman paranoyası içersindeyken bugün bakıyorsunuz Güney Kore'yi de kalkındıran odur. Ki Güney Kore tarihsel olarak düşmandır. Tayvan o şekildedir. Fakat Japonya bunlara öncülük ederek bu coğrafyayı kalkındırmış ve uluslararası sistemde bölgenin öne çıkmasını sağlamıştır. Aynı şekilde Türkiye şimdi bakıyorsunuz jeostratejik olarak Çin ile rekabet edebilir mi? Çok rahat edebilir, geçmişte bıraktığımız zaman. Yani ne kadar geç kaldığımız buradan kastım. Ne kadar geç kalırsak kalalım bizim kültürel, tarihsel ve coğrafi yakınlığımız dolayısıyla, çünkü burada bende 2,5 yıl yaklaşık bulundum. İstanbul'dan bindiğiniz zaman uçağa 11-12 saat içerisinde Cape Town'a yani Güney Afrika'nın en ucuna ulaşabilirsiniz direkt uçuşla fakat Pekin'den, Washington'dan, Los Angeles'ten böyle bir imkan yok. Yani siz düşünün en ücra noktaya sizin Türk hava yollarınız 11-12 saat içerisinde

alabiliyor.

Sormak istediğiniz başka soru varsa bununla ilgili?

DC: Bununla alakalı teşekkür ederim hocam. İkinci sorumuz: Sizce Türkiye Afrika ilişkilerinin gelişmesinde Türk sivil toplum kuruluşlarının da etkisi var mıdır? Güney Afrika’da bulunduğunuz süre içerisinde Türk STK’larla karşılaşma ve faaliyetlerini gözlemleme fırsatı bulabildiniz mi?

FŞ: Evet, şimdi burada yine uluslararası ilişkiler açısından örneklemede yani case study dediğimiz olayla açıklayalım... Tarihsel, siyasi tarihten alalım örneğimizi, Şimdi devletlerden önce şirketler gitmiştir, sömürge döneminde, İşte nedir bu? Dutch Indian Company dediğimiz yani Hollanda-Hindistan şirketi, Hollanda devletinden önce gitmiştir. İngiliz-Hindistan şirketi, İngiltere devletinden önce gitmiştir. Bunlar hep oradaki öncü kuvvetler, bizim tarihimizdeki o akıncılar dediğimiz şekilde, bunları öncü kuvvetler yapmıştır. STK’ları bugün günümüzde devletlerin dış politikasında olmazsa olmaz koşulunu oluşturmaktadır. Niçin? Çünkü onlar sizin oradaki önünüzü açan kuruluşlardır. Şimdi bir devletin siz süper güçte olsanız dünyanın bir numaralı gücünde olsanız, ya da dünyanın en zayıf devleti de olsanız sizin imkânlarınız diplomatik, askeri, ekonomik sınırsız değildir. STK’lar insan gücüyle çalışırlar ve STK’lar o bölgenin ekonomik, siyasi, askeri yapısını her türlü şekilde en ücra noktasına kadar tabir-i caizse kılcal damarlarına kadar girebilen unsurlardır. İşte Almanların Konrad Adenauer Vakfı gibi Amerikalıların Marshall Vakfı gibi STK kuruluşlarıdır bunlarda bir şekilde. Veyahut ta ne bileyim Türk-Güney Afrika İş Konseyi veyahut da yardımlaşma dernekleri gibi. Türkiye’nin şu anda en büyük STK’larından birisini cemaatler oluşturmaktadır. Yani düşünün ki oraya bir cemaat gönderdiğiniz zaman, bu cemaat kısa anlamda kullanılsın, sadece dinsel anlamda topluluk anlamına da geliyor. Herhangi bir din veya dinsel olmasın bir cemaat, topluluk olarak kullanıldı burada. Böyle baktığınız zaman o insanların oraya gitmesi iki devlet arasındaki ilişkilerin bağlarının kurulmasını sağlar. Ekonomi, siyasi, kültürel çünkü insanlar birbirlerini tanıdıkça, artılarını, eksilerini gördükçe devletler bunlardan karşılıklı, hani biz dış politikada diyoruz kazan-kazan politikası, STK’ların en büyük buradaki getirisi kazan-kazanı getirmeleridir.

Şimdi oraya gittiği zaman bir Türk vatandaşı STK üyesi veya STK kuruluşları TUSKON bu konuda çok güzel bir örnek çalışma yapmaktadır. Ben mesela Güney Afrikadayken STKların çalışmaları içerisinde Johannesburg'da TUSKON'un Türkiye-Güney Afrika iş adamları konsey toplantısı yapılmıştı. Aynı zamanda Cape Town'da International Convention Centre dedikleri Uluslararası Konferans Merkezinde Türk iş adamları bizim STK'lar tarafından ve büyükelçiliğinde desteğiyle diplomatik ve sivil desteğiyle beraber bunlar bir araya getirilmişti. Yani orada bu STK'lar ekonomi, siyasi ve kültürel ilişkilerin kurulmasında olmazsa olmazı oluşturuyor bizim için. Biz oraya hiçbir şekilde bu STK'ların dışarısında klasik dış politika araçlarıyla ulaşmamız mümkün değildir. Hiç bir devlet ulaşamaz. Mesela cemaatin yapmış olduğu orada geçen yıl itibariyle yaklaşık 5 tane okulumuz yani premier schooll dedikleri okulumuz, 1 tane de lise düzeyinde okulumuz vardı. Bunlarda da yaklaşık 4 bin tane öğrenci okumakta. Şimdi bu öğrencilerin okuması bir sivil toplum kuruluşudur bu da sonuçta, bunların Türkiye'yi tanımasına vesile kılmaktadır. Şimdi insan tanıdığına gider, ne olursa olsun tanımadığı yere gitmez. Şimdi düşünün ki 4 bin tane öğrenci, 5 tane okul, burada 100 küsur tane öğretmen çalışmaktaydı. Ben o zaman çalıştığımda ve toplamış olduğum bilgilerde ve bu 100 tane öğretmenin yaklaşık 80 tanesi Türkiye'den artık yeni mezunları, o bölgenin insanları okudukça, o okulda öğretmen olarak çalışmaya başlıyorlar. Bu dolayısıyla neyi getiriyor. İnsanların açılımını getiriyor. Birbirleriyle kaynaşmasını getiriyor. Düşünün Türk Hava Yolları bizim sivil toplum kuruluşlarından insanları o bölgeye getirip götürmesi dâhil insan hareketliliği açısından sivil toplum örgütleri kuruluşlarının işte iş adamlarından tutun, meslek guruplarından tutun, ne diyeyim sanatçılardan tutun, onların oluşturduğu gruplardan tutun, bunun içerisinde hatta turizm sektörüyle uğraşan STK'ları da koyduğun zaman mesela TÜRSAK gibi tamamı ile bunların getirip götürülmesi dâhil, taşınmasında Türkiye'ye katma değeri çok çok fazla oluyor. Yani STK'lar bugün Afrika'nın Ümit Burnu'ndan tutunuz, Sahra Altı'nda Gabriel'e kadar, Siyah Afrika olarak konuştuğumuzda o bölgeden Port Sudan'a kadar, Harare'ye kadar, Addis Ababa'ya kadar her noktada şuan da artık Türkiye'nin STK'ları baş gösteriyor. Mesela Somali'de bizim STK'ların yapmış olduğu çalışmalar hiçbir şekilde göz ardı edilemeyecek çalışmalardır. Çünkü Somali dediğimiz yer neresidir? STK'ları örnek vermek gerekirse, bir Kimse Yok Mu Derneği'nin, bir İHH Derneği'nin açmış olduğu kuyular oranın tekrar ayağa kalkmasını

sağlıyor. Fakat bakınız bizim orada STK'larda çalışan görevlilerimize karşı herhangi bir adi suç işlenmemektedir. Çünkü hem tarihsel olarak hem kültürel olarak hem dinsel olarak onlar kendilerinden kabul etmektedirler. Dolayısıyla Türkiye geçmişinden getirdiği bu birikimle STK'larında bunu aşmasıyla artık insanlar birbirleriyle daha kaynaşıyorlar. Bunun getirileri bize ekonomik, siyasal, kültürel daha iyi kaynaşmaları, daha iyi birlikte geleceğe güvenle bakmalarını sağlıyor ve Türkiye'nin dış politikasında bu STK'lar olmazsa olmazımızı oluşturuyor. Yani bunlar bizim için orada birinci parametreyi oluşturmaktadır.

DC: Bu konuyla bağlantılı olarak Türkiye'nin Afrika'da Kamu Diplomasisi oluşturma adına soft power çalışmalarında STK'lardan yararlanması mümkün müdür?

FŞ: Kesinlikle mümkündür şöyle ki dediğim gibi soft power dediğimiz klasik dış politika araçlarının tamamıyla dışındadır. Bu STK'lar, mesela bizim film şirketlerinin oraya film pazarlaması, siz düşünebiliyor musunuz? Geçen yıl ben Güney Afrika'dayken bizim orada 'Bendeniz' diye bir sanatçımız var Bendeniz diye bir şarkıcı Güney Afrika devlet televizyonunda müzik saatinde dünyada müzikler kısmında orada çalışıyordu. Düşünebiliyor musunuz? Bu ne demek? Şimdi sizin soft power sinema'dan tutun giyim kuşamdan tutun yemek kültürünüzden tutun daha düne kadar belki de oradaki insanlar Türk Kahvesini bilmezken ne olduğunu veyahut da içtikleri zaman ya Yunan kahvesi ya ne biliyim Arap kahvesinin bir benzeri olduğunu düşünürlerken, artık bu STK'ların 'yumuşak güç' sayesinde bu filmlerle oraya karşılıklı gidip gelmekle STK'ların yapmış olduğu fuarlar, ne bileyim iş toplantıları, iş görüşmeleri hepsiyle beraber bu insanlar artık Türkiye'nin ne olduğunu anlıyorlar. En basitinden 'baklava' bir tane Yunanlı vatandaş 100 yıl önce falan gitmiş. Atasının atası bir tane şey koymuş oraya, balıkçı dükkânı açmış genişletmiş bunu ulusal çapa yaymış fakat oraya baktığınızda Greek Caciki yazar, Greek Bakhlava yazar. Niçin? Çünkü o adam oraya gittiği zaman, o kendi kültürüne götürüyor. STK'larda bu şekildedir. Bu STK'nın oraya gitmesi sizin yeme içme kültürünüzden, giyim kuşamınızdan, mesela tekstil konusunda o kadar yumuşak bir güç var ki artık Türkiye tekstili, Güney Afrika'da gidiyorsunuz bakıyorsunuz en kalitede tekstil ürünler arasında. Çünkü kalite yok. Olmayınca şimdi

STK'lerden bahsetmişken Sahra Altında bizim fabrikamız -battaniye fabrikamız- en büyük fabrika ve bunun sahibi Levent Bey bizim sivil toplum kuruluşlarında işte Cape Town' daki İş Adamları Derneğinden tutun veyahut da herhangi bir sosyal aktivitede, bir bayramlaşmada olsun, ulusal günlerde, ulusal bayramlarda olsun çok güzel bir şekilde bunlara maddi manevi desteği sponsor olabiliyor. Bunun olması demek. Bu STK sivil toplum kuruluşunun orda bulunması demek, bizim orada Türkiye'den gönderemeyeceğimiz imkânların yerinden sağlanması demek. Soft power her zaman için kalıcı olandır. Askeri güç, askeri gücünüz bittiği anda biter. Ekonomik gücünüz çökebilir ama şayet sizin bu Joseph Nye kavramsallaştırmasıdır. Bu perspektiften baktığımız zaman siz bir ülkenin içinde yumuşak güç unsurlarını onlara kabul ettirebilerseniz sizin o gücünüz nesiller itibariyle sürebilir. Ülkeleri fetih edebilirsiniz. Fakat ora işte bizim mesela Osmanlı sonrasındaki sıkıntılarınızdan birisi odur. Biz orada yumuşak gücümüzü bırakamamışızdır. Hani her zaman eleştirilir bizde denilir işte biz 50 tane küsur şimdi bağımsız devletin olduğu ama tamamıyla ama parçalı olarak biz bu devletlerin içerisindeydik. Bugün tutunuz sadece Afrika kıtasında Kuzey Afrika'yı da dâhil ettiğiniz zaman Sahra Altında, işte Sahra Altı olarak Güney Afrika'da Siyah Afrika'da diyelim ki Sudan ondan sonra Etopya'nın bir kısmı, Cibuti, Eritre, Çad, Nijer bu bölgeler toplamı 13 tane Afrika ülkesi Osmanlı'nın ya tamamıyla ya parçası olarak bir öznesi konumundaydı. Fakat biz bunu yıllarca ihmal ettik. Bakıyorsunuz orada kalan insanlara sahip çıkmamışsınız. Şimdi 3. nesil olduğu zaman 1910'lardan itibaren çekildiğinizde artık çocuklar Türkçe konuşamıyor. Şimdi geçenlerde bir toplantı sırasında birkaç arkadaşla konuştum. Afrika konusunda konuşurken öyle büyük bir istek var ki, talep var ki Afrika'da bunu Uganda'dan tutun Somali'ye Nijerya'ya Gana'ya kadar Türkçe öğrenmek istiyorlar. Çünkü siz ihmal etmişsiniz. Şimdi ihmal edince insanlar sıraya giriyorlar Türkçe öğrenmek için fakat yeterli sayıda imkân sunamıyorsunuz onlara. Benim işte büyük büyük dedem Osmanlıdan kalma gelmeydi veyahut da Osmanlı'ya gitmişti. Şimdi şayet biz bunları zamanında kullanabilseydik, bu insanlarla beraber olabilmiş olsaydık. Dillerine veyahut da örflerine adetlerine sahip, düşünün bir satış yapacaksınız ihracat yapacaksınız gidip de orada kendi insanınızla çalışmak var, hiç tanımadığınız biriyle çalışmak var. Dolayısıyla soft power Türkiye'nin Sahra Altında şu anda güzel, baya bir yol kat ettik yeterlimi bence yeterli değildir. Daha yapılması kat edilmesi gereken çok yol vardır. Bunun içinde öncelikle yetişmiş insan

kaynağımız çok önemlidir. Maalesef yetişmiş insan kaynağı yalnız üniversitelerden başlayarak, iş adamlarımızdan başlayarak o coğrafyayı o bölgeyi bilen insanların sivil toplum kuruluşları içerisinde muhakkak o coğrafyaya yönlendirilmesi lazım. Birde maalesef bizim sivil toplum kuruluşlarımızın dünyadaki aynı ölçekte kabul edilebileceğimiz diğer ülkelerle ekonomik gücüne baktığımız zaman maalesef biz çok zayıfız. Dolayısıyla bizim sivil kuruluşlarımız orada onlarla rekabet edebilmesi ancak tek bir koşulla olur. Devletin kayıtsız şartsız bu konuda onlara destek sağlaması gerekir. Ne olursa olsun maddi-manevi, diplomatik, siyasi, kültürel. Bir defa devletin bu sivil toplum kuruluşlarının iyice farkına varması, bunların gücünün farkına varması ve onlara her ne şartla olursa olsun sizin devletiniz sizin arkanızdadır anlayışını onlara kabul ettirmesi gerekir. Onları buna inandırması gerekir.

DC: Bu şekilde bir destek yok mu? Yeterli destek yok mu yani?

FŞ: Yeterli destek olduğunu söylememiz mümkün değil. Destek söylevsel olarak var ama biraz önce ifade ettiğim gibi laftan ziyade yeterli insan kaynağımız yok. Maalesef düşünebiliyor musunuz Türkiye’de daha 2008 yılına kadar Afrika Araştırmaları merkezimizi diye bir merkez yoktu üniversitelerde. Ben Afrika’ya gideceğim zaman bana birçok kimse ifade edemeyeceğim şekilde tuhaf bakmışlardı. Ne işin var demişlerdi bundan daha 3 yıl öncesi. Şimdi ne kadar destek olursanız da olun bazen devlet olarak sizin insan kaynağınız yoksa yapamazsınız. Yani orada sizin bir şeyler yapmanız, bu politikalar 1 yılda 2 yılda veya 3 yılda yapılacak politikalar değildir. Çünkü bir insanı yetiştirmek için o coğrafya ile o bölge ile asgari bir 5-10 yılınızı harcamanız gerekir. Şimdi Van Brunesoen var. Profesör dünya çapında. Hollandalıdır, ya bu profesör gidiyor en ücra köşeye kadar giriyor senelerce orada kalıyor. Yani ben mesela gittim. 2 yıl maalesef ben sponsor bulamadım. Ben nerdeyse kendi maddi imkanlarımla gittim. Sadece benim burada bir maaşım vardı ekstra hiç bir şey alamadım. Şimdi sivil toplum kuruluşları da bu yönde mesela insanları, gençleri, öğrencileri yönlendirmesi gerekir. Orada yetişecek. Çünkü oraya gidipte sahayı araştırarak, anlaşılmayı yapacak insanları sivil toplum kuruluşlarının her ne şekilde olursa olsun, zaten onlardan almış olduğu bilgilerle neticesinde bunları sağlayacak. İşte ben buraya ne satabilirim? Ne alabilirim? Getirisi ne olur? Götürüsü ne olur? Artısı

nedir, eksisi nedir?

Ben burada masa başında oturarak, bunları en basitinden söyleyeyim; şimdi bizim bir dönercimiz vardı orada geldi Türk yatırımcısı 3 tane şube açtı. Fakat hiçbir araştırma yapmadan. Şimdi bir Coca Cola firması her bölgeye göre, her kıtaya göre insanların öncelikle onların damak tadına bakar. Kimisi az şekerli ister, kimisi çok şekerli ister, kimisi kafeini fazla ister, kimisi şu. Bizim Türk yatırımcı geldi, birazda yaşı ilerlediği için dogmatik bir şekilde dedi ki; ben İstanbul'da neyi satıyorsam burada da onu satarım. Şimdi böyle yaklaşamazsınız, böyle yapamazsınız ve sonuçta 1 yıl içerisinde satışları neredeyse yok denecek kadar düşüşe geçti.

Ama orada bizim sosyolojik, ne biliyim kültürel olarak o insanları araştırmış olsaydık, onların işte damak tatları nedir değer yargıları nedir? Neyi severler? Neyi sevmezler? Bunların hepsi sivil toplum kuruluşlarının içine giren unsurlar. Vay efendim ben bunu İstanbul'da biberli satıyorum ben burada da biberli satarım. Yok, öyle bir şey. Pizza Hut'a gidin en basit örnek size. Pizza Hut ne yapıyor? Turkish suprim koyuyor sizin önünüze, işte nedir İtalyan pizzası diyor onun içeriği farklıdır. Türkiye'ye geldiği zaman onun yanında Türkiye de açtığı lokantanın içerisinde sucuğunu, salamını koyuyor gerekirse soğanını koyuyor, ama bizimkilerinde bunu yapması gerekiyor. Diğer türlü olmuyor, onu yaparken Amerikalı Pizza Hut bir taraftan kendi Amerikan mutfağını buraya getirmiş oluyor. İnsanlar ne yapıyor bir tatmıyor, iki tatmıyor, üç tatmıyor yavaş yavaş alıştırıyor. Ama bizimki ne yapıyor? Gidiyor elinde hiçbir bilgi yok, hiçbir kaynak yok, hiçbir çalışma yok ben burada acı yiyorsam o da orada acı yesin, ben burada baharatlı yiyorsam olmaz. Sivil toplum kuruluşları burada bir yol açıcı, bir yol gösterici, tetikleyici, uyarıcı olmak zorunda.

DC: Sivil kuruluşlarının çok daha kendi alanları içinde fonksiyonları olabilir bunların etkinleştirilmesi lazım.

FŞ: Kesinlikle haklısınız. Bu etkinleştirme, işte dediğim gibi zaman içerisinde birazda tecrübe bilgiye dayanarak, bazıları tecrübeye bilgiye dayanarak, bazen de pratik bilgiyle. Bunlar tabi sürekli üstüne yığılsamalı olarak gittiği için kümülatif olarak

toplanacak. Ama şunu söyleyebilirim 5 -10 yıl sonra benim kişisel görüşüm Türk sivil toplum kuruluşları STK'lar artık Afrika'da adım atılmadık yer bırakmayacaklar. Çünkü çok gencimiz var orada, bunlar her konuda eğitimden, sağlıktan, ticaretten, iş hayatından, doktorluktan tutun, hemşirelikten tutun her alanda faaliyet gösteriyorlar. Şu anda geçen yıl Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu Cape Town'u ziyaret ettiği sırada ben ondan aldığım bilgiyi size direk aktarayım. Mesela Cape Town civarında bizim 300 tane Türkiye Cumhuriyeti vatandaşımız yaşıyor. Güney Afrika'da 4000 tane bizim Başkonsolosluk kayıtlarına göre. Bunların hepsi aslında orada bir STK unsurudur bizim için. Çoluğundan çocuğuna. Orada çocuğun yapmış olduğu bir hareket dahi Türkiye algısı üzerinde bir etki yapar. İşte Türk çocuğudur iyidir veya kötüdür. Sivil toplum kuruluşlarının burada işte iş örgütlerinden olsun, iş birliklerinden olsun, okullardan olsun bu çocukları kaynaştırması velileri bir araya getirilmesi, iş adamlarının bir araya getirilmesi, sanatçıların bir araya getirilmesi karşılıklı olarak bunları birbirlerini tanıma imkânı verir ve Türkiye'nin yapılırsa pozitif, ama yapılamazsa kötü bir şey yapılırsa negatif olasılığı her zaman bir risk olarak fırsatları ve riskleri bir arada bulunduruyor.

DC: Türkiye'nin Afrika ile olan ilişkilerinin geliştirilmesi adına yaptığı adım açılım Afrika'da yeterince yankı uyandırmış mıdır?

FŞ: 1998 yılından sonra.. Şunu söyleyebilirim size bizim 2002 yılına kadar 2005 yılına kadar 10 küsur tane elçiliğimiz vardı. Fakat bugün itibari ile 30 civarında elçiliğimiz oldu Türkiye'nin yapmış olduğu eylem planı; 1 diplomatik olarak artık biz Afrika'daki birçok ülkeyle vizeleri ya kaldırmışızdır karşılıklı olarak ya da kaldırma aşamasına gelmişizdir. Siyasi boyutundan baktığımız zaman, dolayısıyla bunlar karşılıklı olduğundan dolayı bu açıdan bir ses getirdiğini ve karşılık bulduğunu söyleyebiliriz. Siyasi perspektif. Ekonomik olarak bizim 2002 yılından 2010 yılına geldiğimiz zamanki resmi olarak dış ticaret müsteşarlığı verilerine baktığımızda dış ticaret hacmimizde bunu çok rahat görebiliriz. İşte neydi o zamanlar 2-3 milyar dolar civarındaysa, bugün yaklaşık 20-30 milyar civarına geldi. Türkiye hiçbir zaman, ne kadar geç kalırsa kalsın Afrika'ya karşı bir adım attığında ben kişisel olarak eminim ki Afrika'dan 5 adım alabilmektedir, karşılık bulabilmektedir. Maalesef Türkiye yıllarca Avrupa Birliği perspektifinden baktı olaylara. Burada Avrupa Birliği'nde hiçbir zaman Afrika'dan

almış olduğu karşılığı feedback'ı bulamamıştır, alamamıştır. Ne ekonomik olarak, ne siyasi olarak, ne kültürel olarak. Bakıyorsunuz bugün Türk Hava Yolları kıtanın dört bir köşesine gidiyor. Kriz ortamında dünyadaki kriz ortamına rağmen Türk Hava Yolları gerek transit yolcуда, gerek aktarmalı yolcуда hemen her hava alanında zarar etmeden birçoğunda da kar ederek uçuşlarını gerçekleştirebiliyor. Peki, biz 1998'de bu eylem planını yapmasaydık, 2002'de bunu tamamıyla harekete geçirmeseydik bunlar kazanılabilir miydi? Mümkün değil. Türkiye'nin hedefi 2023 hedefidir, 2023 hedefine ulaşabilmesi için Afrika'nın Türk dış politikasında, ekonomide, siyasette, kültürel, her açıdan adım atması gerekir, bu adımların karşılık bulacağı kesinlikle bilinmelidir. Çünkü her ne olursa olsun Afrika Türkiye'nin yakın havzasını oluşturmaktadır, olmazsa olmazını oluşturmaktadır. Biz bilmezdik mesela size daha güzel bir örnek vereyim Bağdat, Hicaz demir yolları yapılırken Güney Afrikalı Müslümanlar para topluyorlar, gönderiyorlar. Madagaskarlı Müslümanlar para topluyorlar gönderiyorlar ve Osmanlı padişahı yapılan bu yardımlar karşılığında Osmanlı madalyası gönderiyor. Akademiyi bırakın, bir başka ifadeyle sokaktaki bir insanı bırakın, akademide bu birkaç yıl öncesine kadar bilinmiyordu, bende bilmiyordum. İşte düşünebiliyor musunuz biz bu yıl Trablusgarp Savaşını 100.yılımı yaşıyoruz. Cape Town arşivlerden çıkan fotoğraflar son yıllarda yapılan araştırmalarda ki, benim de onları görme imkânım oldu. Zamanı geldiğinde en kısa zamanda inşallah uygun zamanlarda yayına girecekler. Trablusgarp savaşında Osmanlı safında savaşmak için Cape Müslümanları Osmanlı Konsolosluğu önüne geliyor. Düşünebiliyor musunuz? Fakat biz bunları bilmiyorduk. Dolayısıyla Türkiye bu coğrafyada her ne sebeple olursa olsun hiçbir şekilde karşılık bulamayacağı akla getirmek mümkün değildir. Ekonomikte olsa, kültürelde olsa, siyaside olsa, bütün çok boyutlu ilişkilerde Türkiye her zaman için bu coğrafyada kendisine destek olacak ülkeleri bulacaktır. Bunu sadece Kuzey Afrika ile sınırlandırmak mümkün değildir. Bakın Senegal uluslararası toplumda her zaman Türkiye'nin yanındadır. Türkiye'nin yapmış olduğu birçok hataya rağmen. Diplomatik ve siyasi biz o kadar hata yaptık ki, yani bazen insan kendisini onların yerine koyduğu zaman bu hatayı nasıl kabul edebilirim dediği noktaya getiriliyor. Mesela bağımsızlık döneminde dekolonizasyon dönemi zamanında 50'lerde ve 60'larda sömürgeден kurtulduğu zamanlarda maalesef Türkiye Afrika'yı yalnız bırakmıştır, tamamıyla destek olduğunu söylemek mümkün değildir. Somali'de geçenlerde yine konuşma arasında ifade ettim arkadaşlara ben Cape

Town'dayken arkadaşlar soruyorlardı: sizin ne işiniz var orda diyorlardı. gerek üniversitedeki arkadaşlar, gerek dışarıdaki arkadaşlar. Nedeni şu olmasa da ben Kuzeyini ve orta bölgesini 350 yıl kalmış bir devletim orada şayet ben yoksam hiç kimsenin olmaması gerekir. Anlatabiliyor muyum? Yani benim 350 yıl aynı çatı aynı devlette yaşadığım insanlarla, kardeşlerimle ben onların yanında olmuyorsam? Bu gün ne Çin'in orda işi olması gerekir ne İtalya'nın, ne Fransa'nın, ne Almanya'nın, Batıyla bizim bakış açılarımız çok farklıdır. Normalde beyaz insan tabiri vardır Sahra altında beyaz insan bunların her şeyini sömürmüştür. Öyle bir algı vardır. Bir Avrupalı bir Amerikalı gittiği zaman görürsünüz. Afrika'ya gittiniz zaman her zaman bir şüphe uyandırırınız. Fakat Türkiye'den gittiniz zaman bu şüphe neredeyse yok denecek kadar azdır, size karşı bir ön yargı yoktur. Ben mesela Kayamandi bölgesi vardı, oradaki arkadaşlarım sayesinde, normalde bırakın bir beyazın girmesinin dışarıdan bir zencinin girmesinin mümkün olmadığı bir bölgede ben arkadaşlarım sayesinde en ücra köşesine kadar gidebildim. Khayelitsha bölgesi var ki dünyanın en büyük gecekondu bölgelerinden birisi olarak kabul edilir. Cape Town'da da belkide 1.sidir veya 2.sidir. O yönden neredeyse bazı caddelerde evlerin arasına beyazlar kesinlikle giremez. Çünkü tarihsel miraslara onların beyazlara karşı hep bir düşman sendromu var. Tabanlarında, bilinçaltılarında. Fakat bir Türk gittiği zaman Nijerya'dan, Gabon'dan mesela Gabon'da arkadaşlarım vardı benim onlarla oturup konuştuğumuz zaman Türkiye başkadır derler. Onlarda çünkü üniversitede çalışıyorlar, okuyorlardı orada. Ne bileyim, bir Kongolu bir insan geldiği zaman onların, bir bize bakış açısıyla, bir Avrupalıya bakış açısı çok farklıdır. Hani her ne sebeple olursa olsun tekrar özetlemek gerekirse dünyanın 2. en büyük kıtasıdır. Dünyanın 2. en büyük pazar nüfusuna sahip olan kıtası, dünyada Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 54 üyeyle en kalabalık grubu oluşturan kıtası ve bugün bağımsız olan 13 tane Osmanlı ardılı ülkelerin bulunması hasebiyle Afrika Türkiye'nin olmazsa olmaz koşullarındandır. Biz bu coğrafyanın içerisinde dün vardık. Belki akamete uğramıştır. Belki bir duraklama dönemi geçirmiştir, bu normal bir şeydir. Benim kişisel bakış açımda. Çünkü düşününki Osmanlı'da bir Fetret Dönemi yaşamıştır. Fetret Dönemi bir gelişme yükselme gelişme veyahut da duraklama dediğimiz fakat bütün bu parametrelerle değerlendirdiğimiz zaman sivil toplum kuruluşlarının orada çok güçlü bağlar kurabilmesi mümkündür ve kurmaktadırlar ve ben öyle ümit ediyorum ki yaklaşık 5-10 yıl sonra şu anda yanlış değilse Çin'den sonra 2.

büyük partner haline geldik. Yani Afrika kıtası Sahra Altında ticaret hacmi bakımından Türkiye ilk 3 arasında birçok alanda genele baktığımız zaman çünkü onlar alt yapı yatırımları şudur budur onlardan şişirme veyahut da doğrudan süspansiyon yatırımları vardır. Onlar ticaret hacminin içine girer fakat doğrudan baktığınız zaman işte biraz önce ifade ettiğim gibi Sahra Altının en büyük fabrikası battaniye fabrikası bizdedir. İlk 3 te olsa 5 de olsa Türkiye burada artık söz sahibidir. Türkiye bu söz sahibi olmasını ileride muhakkak ekonomik siyasi, kültürel olarak kullanacaktır. Yani biz şu anda büyük elçilikler açıyoruz Sahra Altında ve TİKA' nın yapmış olduğu çalışmalar mesela ofislerimiz Senegal'de, Addis Abbaba'da, şu anda tam rakamlar elimde değildir. Çünkü sürekli değişiyor, 3 veya 4 ulaştı sanırım ofislerimizin. O ofislerin çalışmaları 10-15 yıl içerisinde Türkiye'nin Afrika'ya yeniden dönmesi, ben bunu yeniden keşfetmesi böyle bir tabir vardır ya ben onu yeniden keşfetme diye kullanmak istemiyorum. Çünkü yanlış bir tabirdir biz oraya ilk defa gitmiyoruz. Amerika'nın Avrupalıları keşfedilmesi gibi bazı kaynaklarda bakıldığı zaman Cape Burnu'nu bazı uzmanlar 14.yy da Osmanlıların ulaştığını söylüyor. Tamam diplomatik olarak 1661 yılında biz diplomatik ilişkileri kurduk fakat düşünün ki bir 1652 yılında Jan Van Riebeeck 3 gemiyle gelip oradaki ekonomisini kurmadan 200 yıl önce bazı kaynaklar Osmanlının o coğrafyaya gidip geldiğini söylüyor. Şimdi size Afrika diyoruz Mombasa Limanı Yavuz Sultan Selim zamanında 5 yıl boyunca Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. Şimdi İngiltere'ye bakıyorsunuz Fransa'ya bakıyorsunuz 2-3 yıl kaldığı 3-5 yıl kaldığı bir bölgede hemen Fransız toplulukları veyahut da Frankofon Birliği içerisine almakta bir beis görmüyorlar. Commonwealth İngiliz Uluslar Topluluğu, işte dedikleri geldikleri bir bölgede 3-5 yıl kalsalar da 10 yıl 20 yıl kalsalar da üyeliğe başvurduğu zaman hemen alıyorlar. Peki, Osmanlı sonrasında 350 yıl biz sadece Somali 400 yıl Kuzey Afrika böyle bir coğrafyada kalarak, sizin burada hiçbir şekilde isminizin okunmaması mümkün değildir. Dolayısıyla bu Türkiye'nin yeniden Afrika'yı keşfi gibi veyahut da Afrika'yı keşfediyoruz gibi kavramlar bence çok anlamlı değil ve doğru kullanılan kavramlar değil. Bunun yerine bizim orda belkide yeniden hayat bulmamız, yeniden o coğrafya ya dönmemiz anlamında kullanılabilir.

DC: Afrika -Türkiye ilişkilerinde geline nokta yeterli midir? Neler yapılabilir?

FŞ: Maalesef yeterli değildir, daha yolun bana kalırsa başındayız. Birçok şey yapabilir devlet. Biraz öncede ifade ettim STK'ların başında her ne sebeple olursa olsun desteğini onlara var olduğunu sağlamak zorundadır. 2. Diplomatik olarak Türkiye'nin en kısa zamanda, önemli olan tabii ki bunlar çok kısa zamanda olan işler değil diplomatik misyonlarında yetişmiş eleman sayısını artırması lazım. Yani düşünün ki büyük elçilik açıyorsunuz siz oraya. Fakat Afrika konusunda hiçbir bilgi sahibi olmayan insanlar gidiyor. Bu çok yanlış bir şey, bu kesinlikle yapılabilecek en büyük hatalardan birisi. Çünkü o bölge o coğrafyayı bilmeyen insanlar, o coğrafya o bölge hakkında insanlarla doğrudan iletişime geçemeyebilir, sağlıklı iletişim kuramayabilirler. Bir başka açıdan her ne sebeple olursa olsun Türkiye, Güney Afrika pazarında ekonomik olarak her türlü desteği iş adamlarına sağlamaları zorundadır. Sınırsız bir şekilde elinden gelen imkânları bunları maksimum düzeyde sağlamak zorundadır. Onların önlerini açmak zorundadır. Bir başka önemli nokta; Türkiye Cumhuriyeti devlet olarak üst düzey ziyaretleri bu coğrafyada bir süreklilik haline getirmelidir. Yani bugün işte ziyaret ettik ondan sonra 40 yıl sonra 50 yıl sonra yapılmamalı. Son 10 yılda yapılan ziyaretler bazı ülkelerde bağımsızlıktan sonra ilk defa yapılan ziyaretler. Yani o coğrafyadaki insanlar Türkiye'nin varlığını unutuyorlar. Sizin kendinizi unutturmamanız gerekir. Çünkü siz oraya devlet olarak giderseniz. Bir Cumhurbaşkanı düzeyinde bir Başbakan düzeyinde ne bileyim bir Bakan düzeyinde ne olursa olsun gidin isterseniz Bakan düzeyinde en alt kademedede devlet olarak temsilen gittiğinizde oranın basınında, medyasında yer alacaktır bunun yer alması demek sizin tanınırlığınızı arttırmanız demektir. Çünkü tanımadığınız zaman, tanımadıkları zaman hiçbir şey elde etmemiz mümkün değildir. Şimdi bir aileden örnek verelim; anne - baba evlatlarını tanıdığı sürece onların ihtiyaçlarını onlara göre yönlendirebilir. İşte benim evladım şunu sever, mesela baba olarak diyelim şunu alsam onu beğenir, şunu alsam beğenmez diyebilir veyahut da anne olarak diyelim şu yemeği yapsam benim evladım beğenir, şunu yapsam yemez. Şimdi devletlerde, uluslarda böyle mikro düzeyden makro düzeye incelediğiniz zaman sonuç olarak her ne sebeple olursa olsun kurumsallaştırmak gerekir ilişkileri 3 yıllık 5er yıllık gelip geçici hevesler üzerine değil, orta ve uzun vadeli planlar programlar eylem planları yapmalı. Bunun için devlet her türlü alt yapıyı sağlayabilmeli veyahut da alt yapıyı sağlayabilecek imkânlarını STK'lar başta olmak üzere diğer kuruluşlarda gerek TİKA gibi devlet kanalıyla kurulmuş olmak üzere orta ve uzun vadeli eylem planı içerisinde

sistemli bir şekilde Afrika'nın yol haritası çizilmek zorundadır. Yani baktığınız zaman Addis Ababa'ya, Nairobi'ye Kenya'ya 4-5 saat içerisinde ulaşabilirsiniz, New York'dan daha yakındır orası bize, Pekin'den daha yakındır. Yani böyle bir merkezi noktada olmanız sizin o coğrafyadaki bütün imkânları da aslında maksime etme noktasına gelmenizi sağlar. Her zaman diyoruz Türkiye'nin jeopolitik, jeostratejik konumu dünyadaki, dünyada bulunan ülkeler içerisinde en nadir olanlarındandır birisidir. Ben yüksek lisans tezimi yazarken bir Amerikalı Dış İşleri Bakanlığı ifadesine yer vermiştim yüksek lisans tezimde, dünyada diyor süper güç haricinde neredeyse hiçbir ülke Türk dış politikası kadar çok yönlü olmak zorunda değildir. Çünkü 1) coğrafyanın getirdiği sorumluluklar, 2) Osmanlının getirdiği sorumluluklar, 3) günümüz şartlarının getirmiş olduğu sorumluluklar. Çünkü üçünü bir araya topladığınız zaman bu coğrafyada ayakta kalmak güçlü olmak hem bölgesel hem küresel bir aktör olabilmek istiyorsanız o coğrafyada da bulunmak zorundasınız.

DC: İlginize çok teşekkür ederim.